

INFORMACJA

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

kwiecień – czerwiec 2013 r.

Spis treści

Część 1	3
I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków	3
II. Wystąpienia o charakterze generalnym	19
III. Kasacje, skargi kasacyjne oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.....	81
IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego.....	92
V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji	95
VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych.....	102
VII. Opinie i stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich	113
VIII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika	114
Część 2	129
Wybór spraw indywidualnych.....	129

Część 1

I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków

Dane informacyjno-statystyczne

za II kwartał 2013 r.

Tabela 1. Wpływ do Rzecznika Praw Obywatelskich.

	II kwartał 2012	II kwartał 2013	%	Cały okres funkcjonowania instytucji RPO (1.01.1988 – 30.06.2013)
Wpływ ogółem	14 124	23 815	+68,6	1 261 310
w tym nowe sprawy	6 253	14 495	+131,8	743 921
Odpowiedzi na wystąpienia RPO	4 049	4 315	+6,6	411 256

W II kwartale 2013 r. w Biurze RPO przyjęto 1873 interesantów oraz przeprowadzono 9 611 rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad. Wysłano 17 201 pism w 11 424 prowadzonych sprawach, ponadto zarejestrowano 299 apeli, listów otwartych, protestów bez oznaczenia wnioskodawcy.

Tabela 2. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:

	II kwartał 2013	2013
wystąpień problemowych	73	141
wniosków do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z aktem wyższego rzędu	11	14
zawiadomień do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	5	6

pytań prawnych do Sądu Najwyższego	-	2
kasacji	18	31
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych	1	1
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach pracy	1	1
skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (prawo pracy)	1	1
skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego	2	2
wniosków do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów	3	4
skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	5	9
wniosków o unieważnienie orzeczenia	-	1
przystąpił do postępowania sądowego	-	4
przystąpił do postępowania administracyjnego	1	1
Razem	121	218

Tabela 3. Sprawy rozpatrzone.

	Sposób rozpatrzenia sprawy		Liczba	%
1	2		3	4
Podjęto do prowadzenia	1	Razem (2+3)	3284	36,2
	2	podjęto do prowadzenia	2386	26,2
	3	w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	898	10,0
Udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4	Razem (5)	4828	53,1
	5	udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4828	53,1

Inne	6	Razem (7+9)	978	10,7
	7	przekazano wnioski wg. właściwości	148	1,6
	8	zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	491	5,4
	9	nie podjęto **	339	3,7
Razem			9 090	100,0

Sposób rozpatrzenia spraw

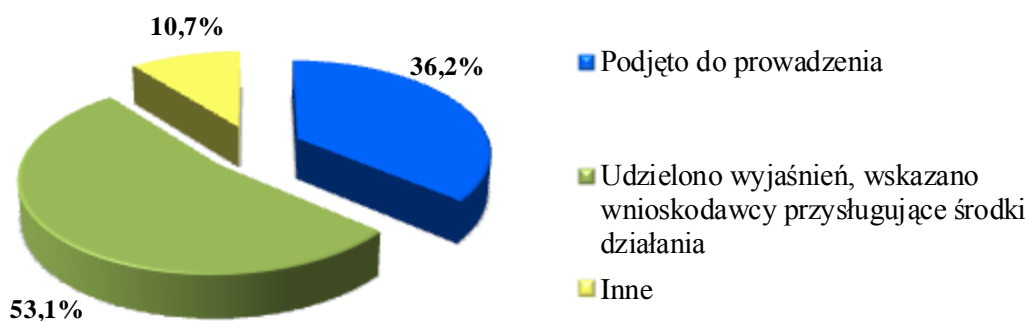

Tabela 4. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych.

Efekty	Sposób zakończenia postępowania		Liczba	%
1	2		3	4
Uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę	1	Razem (2+3)	453	15,3
	2	Zasadność zarzutów wnioskodawcy	260	8,8
	3	Uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	193	6,5
Odstąpiono od dalszego	4	Razem (5+6)	221	7,5

prowadzenia sprawy	5	Toczące się postępowanie w sprawie (niewyczerpany tryb)	120	4,1
	6	Rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy (obiektywne przyczyny)	101	3,4
Nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę	7	Razem (8+9+10)	2285	77,2
	8	Niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1527	51,6
	9	Nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	729	24,6
	10	Wyczerpanie przez RPO możliwości działania	29	1,0
Razem			2 959	100,0

Zakończenie spraw podjętych

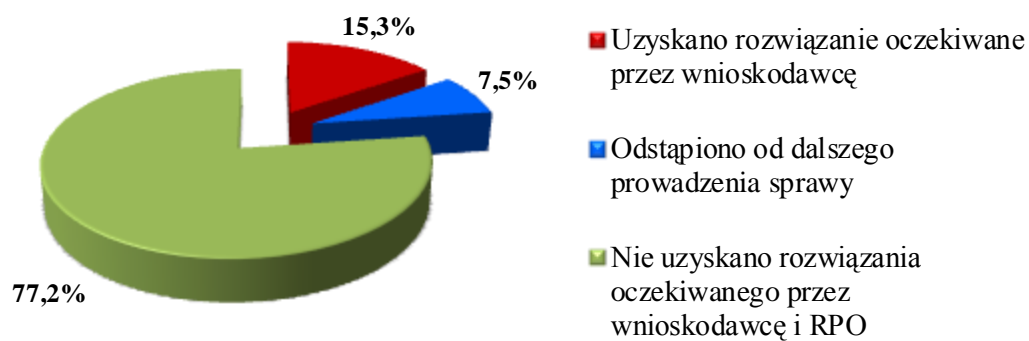
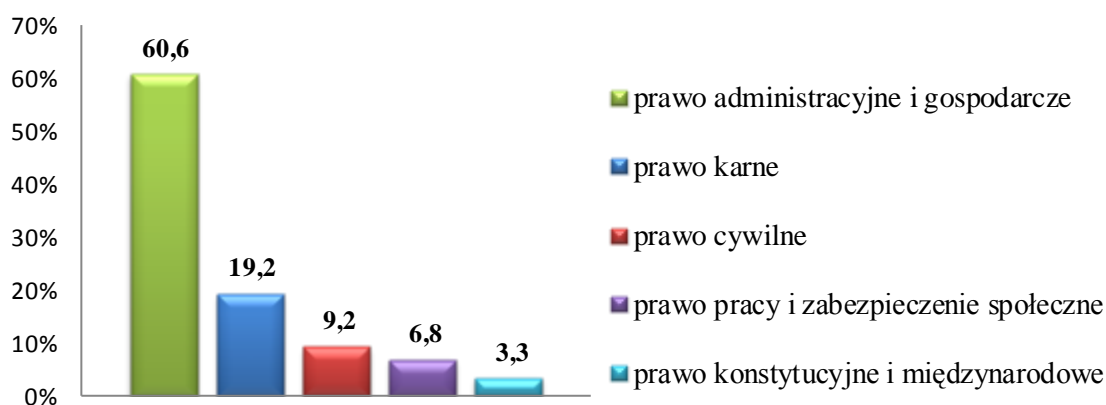

Tabela 5. Przedmiot nowych spraw (wniosków) skierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich

(według właściwości zespołów merytorycznych)

		Liczba	%
1	prawo konstytucyjne i międzynarodowe	478	3,3
2	prawo karne	2777	19,2
3	prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	992	6,8
4	prawo cywilne	1338	9,2
5	prawo administracyjne i gospodarcze	8780	60,6
6	Krajowy Mechanizm Prewencji	69	0,5
7	inne	61	0,4
8	Razem	14 495	100,0

Wiodące problematyki spraw nowych

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich działają trzy Biura Pełnomocników Terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich: we Wrocławiu (dla województw dolnośląskiego, lubuskiego i opolskiego), w Gdańsku (dla województw pomorskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko – mazurskiego) i w Katowicach (dla województw

śląskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego), kierowane przez Pełnomocników terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich.

W II kwartale 2013 r. do Biur Pełnomocników Terenowych wpłynęło 7731 pism, z czego 143 pisma przekazano zgodnie z właściwością do Biura w Warszawie, a 110 pism przyjęto z Biura w Warszawie. Nowych spraw wpłynęło 6473. Z ogólnej liczby 1873 interesantów w Biurach PT przyjęto 912. Przeprowadzono 1666 rozmów telefonicznych udzielając wyjaśnień i porad. Rozpatrzono 972 sprawy.

Tabela 6. Sprawy rozpatrzone w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO.

Sposób rozpatrzenia sprawy	Liczba	%
podjęto do prowadzenia *	267	27,5
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	584	60,1
przekazano wnioski wg. właściwości	9	0,9
zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	34	3,5
nie podjęto	78	8,0
łącznie	972	100

Tabela 7. Wiodące problematyki spraw nowych w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO.

Przedmiot sprawy	Liczba	%
prawo administracyjne i gospodarcze	5788	89,4
prawo cywilne	277	4,3
prawo karne	233	3,6
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	132	2,0

*) Pojęcie "sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

Tabela 8. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępców Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracowników Biura RPO w II kwartale 2013 r.

1.	Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie w Przasnyszu, Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Makowie Mazowieckim - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	03-05.04.2013 r.
2.	Przyjęcia interesantów w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim w przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie.	05.04.2013 r.
3.	Przyjęcia interesantów w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	08.04.2013 r.
4.	Przyjęcia interesantów w Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim w Kielcach przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	08.04.2013 r.
5.	Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Raciborzu, Samodzielny Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Branicach, Policyjna Izba Dziecka w Będzinie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	08-12.04.2013 r.
6.	Udział Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich w spotkaniu w związku z kampanią „ INNI – NIE GORSI”, nad którą honorowy patronat sprawuje Rzecznik Praw Obywatelskich. Kielce.	09.04.2013 r.
7.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Olsztynie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	10.04.2013 r.
8.	Kontrola warunków bytowych podopiecznych Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Piekarach Śląskich.	10.04.2013 r.
9.	Wizyta kontrolna w jednostkach wojskowych i spotkania z żołnierzami pełniącymi służbę w tych jednostkach. Kołobrzeg, Mrzeżyno, Świdwin – badanie stanu przestrzegania praw żołnierzy.	15-18.04.2013 r.
10.	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej i Areszt Śledczy w Opolu – badanie stanu przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy.	15-19.04.2013 r.
11.	Wizytacja Pełnomocnika Terenowego PRO w Miejskim Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie.	16.04.2013 r.
12.	Zakład Poprawczy w Barczewie, Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Lidzbarku Warmińskim, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Lidzbarku Warmińskim - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	16-19.04.2013 r.
13.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielkami Kongresu Kobiet.	17.04.2013 r.
14.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Prezesem Zarządu	17.04.2013 r.

	Stowarzyszenia Wolnego Słowa w Biurze RPO. Przedmiotem rozmów była współpraca obu instytucji w zakresie upowszechniania wiedzy obywatelskiej i historycznej, jak również organizacja wsparcia dla byłych działaczy Solidarności.	
15.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w upamiętnieniu 70. Rocznicy Powstania w Getcie Warszawskim.	19.04.2013 r.
16.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	19.04.2013 r.
17.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego we Wrocławiu.	19.04.2013 r.
18.	Komenda Miejska Policji w Koninie, Komenda Powiatowa Policji w Kutnie – przestrzeganie praw obywatelskich funkcjonariuszy Policji.	22-24.04.2013 r.
19.	Zakład Karny i Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy we Wrocławiu, Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Sieradzu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	22-26.04.2013 r.
20.	Zakład Karny w Tarnowie - badanie stosowania środków przymusu bezpośredniego, warunków socjalno-bytowych osadzenia, traktowania osadzonych niebezpiecznych, badanie skarg osadzonych.	23-25.04.2013 r.
21.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	25.04.2013 r.
22.	Przyjęcia interesantów w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie.	26.04.2013 r.
23.	Dom Pomocy Społecznej w Mysłowicach, Dom Pomocy Społecznej w Jaworznie, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Rudach - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	06-10.05.2013 r.
24.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Olsztynie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	08.05.2013 r.
25.	Przyjęcia interesantów w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie przez pracownika Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie.	13.05.2013 r.
26.	Areszt Śledczy w Chojnicach, Oddział Zewnętrzny AŚ Chojnice w Czernsku, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Koronowie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	13-17.05.2013 r.
27.	XIX Zjazd Katedr i Zakładów Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego zorganizowany przez Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu.	15-17.05.2013 r.
28.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego we Wrocławiu.	17.05.2013 r.

29.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	17.05.2013 r.
30.	Spotkanie z mieszkańcami, przedstawicielami Stowarzyszenia „Potrzebny Dom”, Stargardzkiego TBS, Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, przedstawicielami Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz Koła Terenowego Polskiego Towarzystwa na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym. Stargard Szczeciński.	19.05.2013 r.
31.	Zakład Poprawczy, Policyjna Izba Dziecka, Areszt Śledczy w Białymstoku - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	20-24.05.2013 r.
32.	Oddział Zewnętrzny AŚ Służewiec w Grodzisku Mazowieckim - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	22.05.2013 r.
33.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	23.05.2013 r.
34.	Areszt Śledczy w Poznaniu – badanie praw osadzonych, w tym stosowania środków przymusu bezpośredniego, warunków socjalno-bytowych, traktowania osadzonych.	27-29.05.2013 r.
35.	Szpital Psychiatryczny w Radecznicy, Dom Pomocy Społecznej, Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Biłgoraju - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	27-29.05.2013 r.
36.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komisariacie Policji w Miastku, Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Bytowie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	28.05.2013 r.
37.	Areszt Śledczy w Lubaniu, Dom Pomocy Społecznej w Legnickim Polu, Miejska Izba Wytrzeźwień w Legnicy - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	03-07.06.2013 r.
38.	Przyjęcia interesantów w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie.	07.06.2013 r.
39.	Przyjęcia interesantów w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie.	10.06.2013 r.
40.	Zakład Karny, Dom Pomocy Społecznej, Zakład Poprawczy w Gdańsku - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	10-14.06.2013 r.
41.	Komenda Wojewódzka Policji w Opolu – kontrola przestrzegania praw i wolności obywatelskich funkcjonariuszy.	11-13.06.2013 r.
42.	Spotkanie w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich z laureatami Samorządowego Konkursu Nastolatków “Ośmiu Wspaniałych” organizowanego przez Fundację “Świat na Tak”.	12.06.2013 r.

43.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Olsztynie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	12.06.2013 r.
44.	Przyjęcia interesantów w Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim w Kielcach przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	14.06.2013 r.
45.	Dom Pomocy Społecznej „Seniora Naftowca”, Dom Pomocy Społecznej, Policyjna Izba Dziecka w Krakowie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	17-21.06.2013 r.
46.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	21.06.2013 r.
47.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego we Wrocławiu.	21.06.2013 r.
48.	Młodzieżowy Ośrodek Adaptacji Społecznej, Izba Wytrzeźwień, Policyjna Izba Dziecka w Koszalinie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	24-28.06.2013 r.
49.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	27.06.2013 r.
50.	Przyjęcia interesantów w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie.	28.06.2013 r.

Tabela 9. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w II kwartale 2013 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracownicy Biura RPO.

1.	Konferencja zorganizowana na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu nt. „Kobieta i kobiecość. Gender w dyskursie prawniczym”.	06.04.2013 r.
2.	W Biurze RPO odbyła się konferencja naukowa poświęcona nowelizacji procedury karnej w aspekcie respektowania konstytucyjnych gwarancji stron i innych uczestników postępowania.	08.04.2013 r.
3.	Konferencja zorganizowana przez Wyższy Urząd Górniczy nt. „Problemy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w polskim górnictwie”. Jaworze k. Bielsko-Białej.	09.04.2013 r.
4.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w dorocznym Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Trybunału Konstytucyjnego.	09.04.2013 r.
5.	Konferencja i zjazd ambasadorów Rzecznika Praw Obywatelskich na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego.	12.04.2013 r.
6.	Konferencja zorganizowana przez TVP Lublin nt. „Niezależność, dostępność, bariery w komunikowaniu się”.	15.04.2013 r.

7.	Panel dyskusyjny zorganizowany przez Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie nt. „Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych – jak jest naprawdę?”	17.04.2013 r.
8.	W Biurze RPO odbyła się konferencja połączona z prezentacją wydanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich publikacji pt. „Przestrzeganie praw cudzoziemców w Polsce”. Podczas dwóch paneli dyskusyjnych eksperci dyskutowali na temat praw cudzoziemców z perspektywy pobytowej i rynku pracy.	18.04.2013 r.
9.	Debata zorganizowana przez Zarząd Okręgu Łódzkiego Związku Nauczycielstwa Polskiego nt. „Szanse i zagrożenia w edukacji uczniów z niepełnosprawnościami”. Łódź.	18.04.2013 r.
10.	Konferencja międzynarodowa zorganizowana przez Sąd Arbitrażowy przy Nowotomyskiej Izbie Gospodarczej w Nowym Tomysłu nt. „Funkcjonowanie stałych sądów polubownych i ośrodków mediacyjnych”.	18-19.04.2013 r.
11.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji zorganizowanej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu nt. „Edukacja o prawach człowieka z perspektywy oświatowej, akademickiej i kształcenia zawodowego”.	19.04.2013 r.
12.	Konferencja zorganizowana na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu nt. „Prawo antydyskryminacyjne w Polsce – przeszłość, teraźniejszość, przyszłość”.	19.04.2013 r.
13.	Konferencja zorganizowana przez Zespół Krajowy Mechanizm Prewencji w Biurze RPO nt. „Monitoring wizyjny w miejscach pozbawienia wolności”.	22.04.2013 r.
14.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w dorocznym Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego.	22.04.2013 r.
15.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Generalnym Inspektorem Ochrony Danych Osobowych, Rzecznikiem Praw Pacjenta, Rzecznikiem Praw Ubezpieczonych oraz przedstawicielami Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji i Biura Rzecznika Praw Dziecka. Rozmowy dotyczyły m. in. aktualnych problemów wynikających ze spraw zgłaszanych przez obywateli do poszczególnych Rzeczników.	23.04.2013 r.
16.	I Ogólnopolska Konferencja nt. „Społeczne, pedagogiczne i organizacyjne dylematy wprowadzenia edukacji włączającej”. Częstochowa.	23.04.2013 r.
17.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w międzynarodowej konferencji zorganizowanej przez Ambasady Austrii i Szwajcarii wspólnie z Ministerstwem Spraw Zagranicznych RP nt. „Bezpieczeństwo dziennikarzy - aktualne wyzwania”.	23.04.2013 r.

18.	Konferencja zorganizowana przez Wydział Prawa i Administracji na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu nt. „Pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego”.	24-25.04.2013 r.
19.	Debata zorganizowana przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za krokiem” w Zamościu, nt. „Aktualne wyzwania polityki społecznej ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji osób niepełnosprawnych w Polsce”.	26.04.2013 r.
20.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystych obchodach 222. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja, które odbyły się w Warszawie.	03.05.2013 r.
21.	Posiedzenie sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny poświęconym wdrażaniu Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych.	08.05.2013 r.
22.	Konferencja naukowa zorganizowana przez Akademię im. Jana Długosza w Częstochowie, nt. „Ochrona praw i wolności jednostki wobec władczej ingerencji administracji publicznej – stan obecny i wyzwania”.	09.05.2013 r.
23.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji nt. „Dylematy kodyfikacji postępowania administracyjnego”. Wisła.	14.05.2013 r.
24.	Debata nt. projektu „Trybun Młodzież” w placówce resocjalizacyjnej, która odbyła się w siedzibie Wyższej Szkoły Nauk Społecznych Pedagogium.	16.05.2013 r.
25.	Udział w uroczystej inauguracji polskiego projektu „Mediacja dla Europejskiego Trybunału Praw Człowieka”, którego inicjatorem jest ISLP – Europe (The International Senior Lawyers Project). Celem programu jest odciążenie Trybunału w Strasburgu poprzez zinstytucjonalizowanie procesu mediacji na gruncie krajowym tak, by mniejsza ilość spraw finalnie trafiała na wokandę ETPC. Warszawa.	17.05.2013 r.
26.	Konferencja zorganizowana przez Europejski Uniwersytet Viadrina nt. „Problemy w transgranicznym stosowaniu prawa”. Słubice.	17-19.05.2013 r.
27.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji nt. „Konsultacje społeczne monografii pt. „Strategie działań w starzejącym się społeczeństwie. Tezy i rekomendacje”. Stargard Szczeciński.	20.05.2013 r.
28.	Udział Pełnomocnika Terenowego RPO w konferencji zorganizowanej przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu nt. „20 lat obywatelstwa Unii Europejskiej - podsumowanie i perspektywy”.	23.05.2013 r.
29.	Seminarium nt. polskiej polityki migracyjnej. Nieporęt.	23-25.05.2013 r.
30.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji na temat	27.05.2013 r.

	eutanazji, zorganizowanej przez Liceum Ogólnokształcące im. Marszałka Stanisława Małachowskiego w Płocku.	
31.	Konferencja nt. „Zgromadzenia publiczne i imprezy masowe – prawo i praktyka. II forum wymiany doświadczeń”. Katowice.	27-28.05.2013 r.
32.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich we współorganizowanym II Forum Wymiany Doświadczeń w Katowicach, którego celem była debata szerokiego grona specjalistów i przedstawicieli instytucji zainteresowanych poprawą bezpieczeństwa zgromadzeń publicznych oraz imprez masowych.	28.05.2013 r.
33.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji współorganizowanej przez RPO nt. „Zgromadzenia publiczne a imprezy masowe”. Katowice.	28.05.2013 r.
34.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji zorganizowanej przez Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” nt. „Władza sądownicza - cechy, funkcje i stosunek względem innych władz”. Warszawa.	03.06.2013 r.
35.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Prezesem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Tematem rozmów była współpraca obu instytucji w zakresie propagowania wiedzy na temat ubezpieczeń społecznych oraz praw obywateli w tej dziedzinie.	03.06.2013 r.
36.	Konferencja prasowa w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich z okazji obchodów Światowego Dnia Stwardnienia Rozsianego zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego, Fundację Urszuli Jaworskiej oraz Agencję Marketingu Społecznego TELESCOPE.	04.06.2013 r.
37.	Debata połączona z konferencją zorganizowana przez Fundację Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnym Ruchowo we współpracy z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, nt. „Różni, ale równi – pracownicy z niepełnosprawnością”. Łódź.	05.06.2013 r.
38.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji współorganizowanej przez: Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, KUL oraz UMCS w Lublinie nt. „Prawa społeczne człowieka w multicytrycznym systemie prawa”. Lublin.	06.06.2013 r.
39.	Konferencja współorganizowana przez Uniwersytet Zielonogórski i Zakład Karny w Krzywańcu nt. „Inkluzja społeczna poprzez resocjalizację a kreowanie nowej tożsamości skazanych”. Zielona Góra.	06.06.2013 r.
40.	Konferencja zorganizowana przez I Liceum Ogólnokształcące w Łodzi nt. „Prawa człowieka w świecie i ich ochrona”.	07.06.2013 r.
41.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w dorocznym Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Sądu Najwyższego.	10.06.2013 r.

42.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji zorganizowanej przez Śląskie Porozumienie Uniwersytetów Trzeciego Wieku nt. „Strategie działań na rzecz starzejącego się społeczeństwa”. Katowice.	10.06.2013 r.
43.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w Zgromadzeniu Dyrektorów Caritas diecezjalnych. Podczas spotkania Rzecznik przedstawiła informację o stanie przestrzegania praw obywatelskich w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnością. Warszawa.	11.06.2013 r.
44.	Konferencja zorganizowana w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich nt. „Pierwsze ofiary kryzysów – osoby chore psychicznie”. Podczas spotkania omówione zostały m. in. zagadnienia związane z dyskryminacją osób chorych psychicznie oraz realizacją Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.	11.06.2013 r.
45.	Spotkanie w Biurze RPO z laureatami i organizatorami jubileuszowej XX Olimpiady Wiedzy o Prawach Człowieka, która w tym roku przebiegała pod hasłem: „Odpowiedzialność jednostki za poważne naruszenia praw człowieka i prawa humanitarne”.	13.06.2013 r.
46.	V Kongres Kobiet w Warszawie. Wzięli w nim udział również przedstawiciele Biura RPO, którzy udzielali informacji na temat kompetencji Rzecznika, przyjmowali wnioski oraz uczestniczyli w panelach dyskusyjnych.	14.06.2013 r.
47.	Debata połączona z konferencją zorganizowaną przez Rzecznika Praw Obywatelskich we współpracy z Fundacją Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnym Ruchowo, nt. „Młodzież niepełnosprawna – edukacja i zatrudnienie”. Opole.	18.06.2013 r.
48.	Konferencja organizowana przez Polskie Centrum Mediacji oraz Wyższą Szkołę Biznesu w Nowym Sączu poświęcona tematyce mediacji.	19.06.2013 r.
49.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w 17. konferencji nt. „Miasta w Internecie” zorganizowanej pod hasłem „Polska 2013: na rozdrożach cyfrowej przyszłości. Samorządy w poszukiwaniu sensu informatyzacji”. Gdańsk.	19.06.2013 r.
50.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji nt. „Strategie działania w starzejącym się społeczeństwie. Tezy i rekomendacje”. Augustów.	21.06.2013 r.
51.	Udział Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich w spotkaniu zorganizowanym przez wydawnictwo Wolters Kluwer Polska z okazji wręczenia nagród Laureatom XLVIII Konkursu na najlepsze prace habilitacyjne i doktorskie. Warszawa.	24.06.2013 r.

52.	Uroczystość Wręczenia Odznaki Honorowej „Za Zasługi dla Ochrony Praw Człowieka” profesorowi Władysławowi Bartoszewskiemu. Odznaka jest zaszczytnym wyróżnieniem nadawanym przez Rzecznika Praw Obywatelskich za szczególne osiągnięcia w dziedzinie ochrony praw człowieka.	26.06.2013 r.
53.	Udział Zastępcy Rzecznika Prawa Obywatelskich w konferencji nt. „Korupcja w służbach mundurowych – mity a rzeczywistość” w Ośrodku Doskonalenia kadr Służby Więziennej w Popowie.	26.06.2013 r.

Tabela 10. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w II kwartale 2013 r.

1.	Spotkanie Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielami Uniwersytetu Jordanijskiego, Ministerstwa Spraw Zagranicznych Jordanii oraz dziennika „The Jordan Times”, którzy przebywali w Polsce w ramach wymiany doświadczeń między Polską a Jordanią w zakresie ochrony praw człowieka.	04.04.2013 r.
2.	Spotkanie Zastępcy RPO z przedstawicielami Urzędu Ombudsmana, Kancelarii Premiera, Ministerstwa Samorządu Terytorialnego i organizacji pozarządowych z Kosowa.	10.04.2013 r.
3.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w spotkaniu Ombudsmanów państw Grupy Wyszehradzkiej zorganizowanym przez Publicznego obrońcę Praw Słowacji. Častá Papiernička. Słowacja.	10-12.04.2013 r.
4.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w posiedzeniu Europejskiego Zarządu Międzynarodowego Instytutu Ombudsmana. Wiedeń.	14-16.04.2013 r.
5.	Seminarium Europejskiej Akademii Prawa Europejskiego (ERA) nt. prawa antidyskryminacyjnego Unii Europejskiej. Trier.	14-16.04.2013 r.
6.	Seminarium Rady Europy nt. zbierania i przetwarzania danych osobowych dotyczących osób LGBT. Ryga.	17-19.04.2013 r.
7.	Spotkanie Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich z Ombudsmanem Republiki Tureckiej i ekspertami z jego Biura.	22-26.04.2013 r.
8.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystościach związanych z 68. rocznicą wyzwolenia hitlerowskiego obozu koncentracyjnego Mauthausen koło Linzu w Austrii oraz w dyskusji panelowej zorganizowanej z okazji 60-lecia Instytutu Dunaju i Europy Środkowej w Wiedniu.	05-08.05.2013 r.
9.	Wizyta Rzecznika Praw Obywatelskich w Agencji Praw Podstawowych w Wiedniu.	06.05.2013 r.
10.	Międzynarodowa Konferencja podsumowująca projekt MuLTAVI (Narzędzia Multimedialne przeciwko Przemocy). Rzym.	06-08.05.2013 r.
11.	Konferencja zorganizowana przez Prezydencję Irlandii w Unii	08-10.05.2013r.

	Europejskiej, nt. „Europa równych obywateli: równość, prawa podstawowe i rządy prawa”. Dublin.	
12.	Konferencja zorganizowana przez Konsulat Generalny RP w Hamburgu, nt. polsko-niemieckiej współpracy w sprawach rodzinnych. Hamburg.	13.05.2013 r.
13.	Seminarium zorganizowane przez Radę Europy nt. prawnych aspektów ochrony praw osób transpłciowych. Haga.	14-16.05.2013 r.
14.	Wizyta w Biurze RPO przedstawiciela Biura Wysokiego Komisarza ds. Praw Człowieka ONZ.	15.06.2013 r.
15.	Szkolenie Europejskiej Sieci Organów ds. Równego Traktowania (EQUINET) nt. stosowania dyrektyw Unii Europejskiej. Bruksela.	15-17.05.2013 r.
16.	Spotkanie inauguracyjne projektu CLARITY Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA). Wiedeń.	21-22.05.2013 r.
17.	Wizyta studyjna w Biurze RPO Krajowego Mechanizmu Prewencji Albanii. Współpraca z biurem Ombudsmana Albanii jest częścią działań Grupy Wyszehradzkiej na rzecz Bałkanów Zachodnich w zakresie wzmocnienia systemu ochrony praw człowieka.	21-23.05.2013 r.
18.	Posiedzenie Zarządu Agencji Praw Podstawowych UE (FRA). Wiedeń.	21-24.05.2013 r.
19.	Seminarium Europejskiej Komisji Przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji Rady Europy (ECRI). Strasburg.	29-31.05.2013 r.
20.	Wizyta w Biurze RPO Europejskiego Komitetu Przeciwdziałania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT).	05.06.2013 r.
21.	Konferencja Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE) nt. wskaźnika równości płci w Unii Europejskiej. Bruksela.	12-13.06.2013 r.
22.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich ze Stałą Komisją Parlamentu Badenii-Wirtembergii, która odpowiada w parlamencie za sprawy konstytucyjne i prawne oraz politykę europejską.	24.06.2013 r.
23.	Regionalna Konferencja nt. funkcjonowania Krajowego Mechanizmu Prewencji w południowo-wschodniej Europie zorganizowanej przez Ombudsmana Republiki Macedonii i Komisję Europejską. Skopje (Macedonia).	24-27.06.2013 r.
24.	Wizyta w Biurze RPO konsultanta grupy eksperckiej EEG („European Expert Group on the Transition from Institutional to Community-based care”).	26.06.2013 r.
25.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji nt. Prawa postępowania administracyjnego w Unii Europejskiej organizowanej przez Uniwersytet w Luksemburgu.	26-29.06.2013 r.

II. Wystąpienia o charakterze generalnym

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała wystąpienia o charakterze generalnym do:

1. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-710112-III/12) z dnia 2 kwietnia 2013 r. - w sprawie systemu opieki nad dzieckiem pozbawionym pieczy rodziców.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi wskazujące na występowanie problemów na tle przyjętej niedawno nowej regulacji prawnej w zakresie systemu opieki nad dzieckiem pozbawionym pieczy rodziców. Zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, wniosek rodziny zastępczej niezawodowej o przekształcenie w rodzinę zastępczą zawodową powinien zostać załatwiony w formie decyzji administracyjnej. Niestety stanowisko to nie jest podzielane przez jednostki samorządu terytorialnego, co w praktyce oznacza dużą swobodę w załatwianiu wniosków, a samorzady np. ze względu na brak środków nie dokonują przekształceń rodzin zastępczych w rodziny zawodowe. Wątpliwości dotyczą również zadań wojewody. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na wojewodę obowiązek nadzorowania placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, natomiast w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej zadaniem wojewody jest monitorowanie realizacji zadań samorządu gminnego, powiatowego i województwa. Zastosowanie pojęcia monitorowania, bez bliższego zdefiniowania jego znaczenia, wywołuje niepewność adresatów normy prawnej co do ich praw i obowiązków. W opinii Rzecznika konieczne jest doprecyzowanie przepisów w tym zakresie. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przeanalizowanie przedstawionych problemów, a także rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy legislacyjnej.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (29.04.2013 r.) poinformował, że dostrzega konieczność wyeliminowania rozbieżności interpretacyjnych w zakresie formy załatwiania przez starostę wniosku rodziny zastępczej niezawodowej o zawarcie umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej w trybie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Powyższe zagadnienie zostanie uwzględnione w przyszłej nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Resort pracy i polityki społecznej dostrzega również potrzebę wprowadzenia zmian legislacyjnych w stosunku do drugiego przedstawionego problemu dotyczącego zadania wojewody w zakresie monitorowania realizacji zadań samorządu gminnego, powiatowego i województwa oraz zgodności zatrudnienia pracowników jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z wymaganymi kwalifikacjami. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie zawiera definicji pojęcia monitorowanie. Zdaniem Ministerstwa, monitorowanie, o którym mowa w ustawie jest procesem systematycznego zbierania i analizowania informacji na temat realizacji zadań samorządu gminnego, powiatowego i województwa oraz zgodności zatrudnienia pracowników jednostek organizacyjnych

wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z wymaganymi kwalifikacjami. Wobec problemów interpretacyjnych związanych z omawianym wyżej zadaniem wojewody, Ministerstwo dostrzega konieczność jednoznacznego określenia zakresu pojęcia „monitorowanie” w ustawie.

2. Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (RPO-699508-I/12) z dnia 2 kwietnia 2013 r. - w sprawie przepisów regulujących obowiązek składania oświadczeń majątkowych.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się pracownik Urzędu Lotnictwa Cywilnego z problemem wynikającym z obowiązku składania oświadczeń o stanie majątku, uregulowanego w przepisach ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne. Szef Urzędu Lotnictwa Cywilnego podzielił stanowisko Rzecznika o zasadności doprecyzowania przepisów tej ustawy, w celu zdefiniowania pojęcia „stanowiska równorzędne pod względem płacowym”. W ocenie Rzecznika rozbieżności w interpretacji powyższego pojęcia mogą powodować problemy ze stosowaniem przepisów, zarówno przez osoby mające składać oświadczenia majątkowe, jak i osoby przełożone osób zobowiązanych do składania tych oświadczeń, a w konsekwencji stwarzają stan niepewności prawnej naruszającej prawa i wolności obywatelskie. Obowiązek składania oświadczeń majątkowych stanowi istotną ingerencję w konstytucyjne prawa i wolności człowieka i obywatela, w szczególności w prawo do prywatności. Kwestionowana regulacja prawna nie spełnia także konstytucyjnego wymogu stanowienia precyzyjnych przepisów prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie podjęcia stosownej inicjatywy legislacyjnej.

3. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-722995-I/13) z dnia 2 kwietnia 2013 r. - w sprawie kryteriów wyboru podręczników w szkołach publicznych.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi dotyczące praktyki wręczania szkołom kosztownych prezentów przez przedstawicieli wydawców podręczników. W zamian za zobowiązanie do wyboru podręczników oferowanych przez konkretnego wydawcę, placówki otrzymują sprzęt elektroniczny, komputery czy tablice multimedialne. W efekcie, nauczyciele zostają pozbawieni swojego ustawowego prawa do wyboru podręcznika najlepiej pasującego do stosowanych przez nich metod nauczania i najlepiej odpowiadającego potrzebom uczniów. Rodzice zmuszeni są zaś do zakupu droższych książek. W obecnym stanie prawnym umowa podpisana przez dyrektora szkoły z przedstawicielami wydawnictwa nie może ograniczać prawa nauczyciela do wyboru podręcznika. Przepisy zawierają także gwarancje udziału szkoły w działaniach sprzyjających uzyskaniu dostępu do używanych, a więc tańszych, książek. Z tego względu, w opinii Rzecznika, przyczyną opisywanego problemu nie jest niewłaściwa konstrukcja przepisów, ale jedynie ich nieprawidłowe stosowanie. Mając na względzie skalę oraz wagę problemu, Rzecznik

Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie zwrócenia uwagi kuratorów oświaty na kwestię kryteriów wyboru podręczników w szkołach publicznych.

Minister Edukacji Narodowej (29.04.2013 r.) poinformował w odpowiedzi, że oferowanie nauczycielom lub dyrektorom szkół korzyści oraz przyjmowanie ich w zamian za wybór konkretnego podręcznika jest niezgodne z prawem i o każdym takim przypadku należy powiadomić odpowiedni organ kontroli. Kontrolą przestrzegania prawa w zakresie działalności dydaktycznej, w tym prawidłowości wyboru podręczników szkolnych zajmuje się kurator oświaty. Z kolei do kontroli prawidłowości dysponowania przyznanymi szkole środkami budżetowymi oraz pozyskanymi przez szkołę środkami finansowymi pochodzącymi z innych źródeł, a także gospodarowania mieniem, uprawniony jest przede wszystkim organ prowadzący szkołę (w przypadku szkoły samorządowej - wójt, burmistrz, prezydent miasta lub marszałek) i regionalna izba obrachunkowa.

Ministerstwo Edukacji Narodowej reaguje na wszelkie sygnały o ewentualnych nieprawidłowościach w dokonywaniu wyborów podręczników polegających na stosowaniu pozamerytorycznych kryteriów wyboru i podejmowaniu przez szkoły zobowiązań do korzystania przez uczniów z podręczników danego wydawnictwa w zamian za przekazanie szkole różnego rodzaju sprzętu dydaktycznego. W lutym 2013 r. na stronie internetowej MEN zostało przedstawione stanowisko w powyższej kwestii, informujące o organach właściwych do pełnienia kontroli nad szkołami w tym zakresie. Kwestia wyboru podręczników omawiana była również na cyklicznej naradzie z kuratorami oświaty w dniach 11-12 kwietnia 2013 r., podczas której kuratorzy zostali także poproszeni o poinformowanie dyrektorów szkół o stanowisku Ministerstwa Edukacji Narodowej w tej sprawie. Ponadto Ministerstwo Edukacji Narodowej zwróciło się do kuratorów oświaty o przeprowadzenie kontroli doraźnych dotyczących prawidłowości wyboru podręczników.

4. Ministra Administracji i Cyfryzacji, do wiadomości Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (RPO-716802-I/12) z dnia 2 kwietnia 2013 r. - w sprawie reformy systemu ochrony danych osobowych w Unii Europejskiej.

W styczniu 2012 roku Komisja Europejska przedstawiła projekt kompleksowej reformy unijnych przepisów o ochronie danych w celu wzmocnienia ochrony autonomii informacyjnej jednostki w Internecie oraz tworzenia warunków dla rozwoju gospodarki cyfrowej w Europie. W pakiecie przyjętym przez Komisję znalazło się rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych. W polskim systemie prawnym istnieje wysoki standard ochrony autonomii informacyjnej jednostki, wyrażony na poziomie Konstytucji i skonkretyzowany w szeregu ustaw. Standard ochrony danych osobowych w Unii Europejskiej, zaliczający prawo ochrony danych dotyczących jednostki do katalogu praw podstawowych, wydaje się spójny z polskim standardem, jednak jego konkretyzacja po wprowadzeniu unijnej reformy będzie leżała w dużej mierze poza kompetencjami polskich organów. Rozwiązania przyjęte na poziomie unijnym będą miały bezpośredni wpływ na ochronę prywatności obywateli. Z tego względu w ocenie

Rzecznika niezwykle ważne jest zajęcie stanowiska na etapie prac legislacyjnych i wykazanie przez Radę Ministrów wszystkich ewentualnych zastrzeżeń do projektowanych rozwiązań. Ze swojej strony Rzecznik Praw Obywatelskich będzie wspierać działania na rzecz zapewnienia w toku prac legislacyjnych jak najwyższego poziomu ochrony autonomii informacyjnej, jak i innych praw jednostki, zgodnego z polskim standardem konstytucyjnym. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie informacji o podjętych działaniach, a w szczególności o stanowisku polskiego rządu w sprawie reformy ochrony danych w Unii Europejskiej.

Minister Administracji i Cyfryzacji (24.04.2013 r.) w pełni podziela zawartą w wystąpieniu Rzecznika ocenę wagi zagadnienia i znaczenia reformy unijnych przepisów o ochronie danych osobowych dla konstytucyjnych praw obywateli.

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, będąc organem wiodącym w pracach nad projektem rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych, odpowiedzialne jest za przygotowanie i prezentowanie stanowiska Polski na forum grup roboczych Rady UE. Stanowisko konsekwentnie prezentowane przez przedstawicieli Ministerstwa ma na celu zapewnienie możliwie najwyższego standardu ochrony danych osobowych obywateli, przy jednoczesnym unikaniu rozwiązań wprowadzających nieuzasadnione obciążenia dla przedsiębiorców.

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji dokłada wszelkich starań, aby prace nad projektem rozporządzenia miały charakter jak najbardziej otwarty i transparentny. W trakcie wypracowywania stanowiska Polski do projektowanych przepisów konsultowane są ministerstwa i urzędy centralne administracji państwowej, które wyraziły chęć udziału w pracach nad rozporządzeniem, w tym w szczególności Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych. Ministerstwo prowadzi również dialog z organizacjami pozarządowymi i przedstawicielami przedsiębiorców, z dużą uwagą wsłuchując się w zgłaszane przez nich wątpliwości związane ze kształtem konkretnych rozwiązań przewidzianych przez projekt rozporządzenia oraz uwzględniając wiele z ich postulatów. Minister zapewnił ponadto, że w procesie prac nad rozporządzeniem bardzo cenne będą wszelkie uwagi ze strony Rzecznika Praw Obywatelskich, dotyczące projektowanych przepisów.

5. Ministra Środowiska (RPO-568853-IV/07) z dnia 4 kwietnia 2013 r. - w sprawie udziału organizacji społecznych w postępowaniu administracyjnym w przedmiocie wydania pozwolenia wodnoprawnego.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich nadal wpływają skargi dotyczące wyłączenia organizacji społecznych z udziału w postępowaniach administracyjnych w przedmiocie wydania pozwolenia wodnoprawnego. W ocenie organizacji społecznych kwestionowana regulacja zawarta w ustawie – Prawo wodne nie tylko utrudnia uwzględnienie w tych postępowaniach interesów społeczności lokalnych, ale także narusza obowiązujące Polskę zobowiązania międzynarodowe, w szczególności postanowienia Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących

środowiska (Konwencji z Aarhus). Ochrona środowiska jest także jedną z podstawowych wartości chronionych przez Konstytucję RP. Udział organizacji społecznych w postępowaniach dotyczących wydania pozwolenia wodnoprawnego przyczyniłby się do upowszechniania informacji o stanie i ochronie środowiska. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do zapewnienia organizacjom społecznym udziału na prawach strony w postępowaniu o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego.

Minister Środowiska (24.05.2013 r.) podtrzymał wcześniejsze stanowisko w sprawie i jednocześnie poinformował, że udział społeczeństwa, a w szczególności organizacji społecznych został zapewniony przez ustawodawcę w postępowaniach dotyczących udzielenia pozwolenia wodnoprawnego w związku z realizacją przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także innych przedsięwzięć, które mogą oddziaływać na obszary Natura 2000. Kierownictwo Ministerstwa Środowiska przyjęło projekt założeń do opracowania nowej ustawy Prawo wodne. Argumenty podniesione w ekspertyzie załączonej do wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich zostaną szczegółowo przeanalizowane i wzięte pod uwagę w toku prac nad ustawą.

6. Ministra Sprawiedliwości (RPO-692697-I/12) z dnia 4 kwietnia 2013 r. - w sprawie stosowania środków kontroli osobistej oraz kontroli mienia osób wchodzących na teren sądu.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich kierowane są skargi dotyczące poddawania kontroli osób chcących wejść na teren sądu. W jednej z prowadzonych spraw indywidualnych, Prezes Sądu Okręgowego uzasadniając środki podejmowane wobec osób wchodzących na teren sądu, powołała się na regulamin bezpieczeństwa i porządku obowiązujący w tym sądzie, wzorowany na otrzymanym z Ministerstwa Sprawiedliwości ramowym wewnętrznym regulaminie bezpieczeństwa i porządku. Rzecznik rozumie potrzebę funkcjonowania tego typu zabezpieczeń, jednak podstawy ich wprowadzenia nie mogą stanowić regulaminy wewnętrzne czy wytyczne Ministra, a regulacja taka powinna mieć rangę ustawową. Obecnie brak jest przepisu o randze ustawowej uprawniającego do stosowania środków kontroli osobistej i odzieży oraz kontroli mienia osób wchodzących na teren sądu. Wobec powyższego Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o ustosunkowanie się do przedstawionej kwestii.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (30.04.2013 r.) wyjaśnił, że w myśl ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, prezes sądu może zarządzić stosowanie środków zapewniających bezpieczeństwo w budynkach sądowych oraz zapobiegających naruszaniu zakazu wnoszenia do budynków sądów broni, amunicji, materiałów wybuchowych i innych środków niebezpiecznych. W 1996 r. powołana została Policja Sądowa, której zadaniem jest ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w budynkach sądów oraz prokuratur, ochrona życia i zdrowia sędziów, prokuratorów oraz innych osób, w związku z wykonywaniem przez nich czynności wynikających z realizacji zadań wymiaru sprawiedliwości. Niestety, formacja ta liczy zaledwie 1000 etatów, co jest niewystarczającą liczbą do zapewnienia bezpieczeństwa

we wszystkich obiektach sądów powszechnych w całym kraju. Ponadto wobec rozszerzenia w 1999 r. zakresu zadań funkcjonariusze Policji Sądowej w dużej mierze angażowani są do czynności związanych z konwojowaniem i doprowadzaniem osób na polecenie sądu, prokuratora i właściwego komendanta Policji. Wobec powyższego, prezesi sądów zmuszeni są do powoływania własnych formacji ochronnych w postaci wewnętrznych służb ochrony lub angażowania podmiotów prywatnych - firm ochroniarskich. Pracownicy tych służb nie posiadają, tak jak funkcjonariusze Policji, uprawnień do kontroli bagażu. Dlatego też, pracownicy ochrony zmuszeni są wzywać osoby przybywające do sądu do dobrowolnego poddania się kontroli, która w przeważającej mierze przybiera postać prześwietlenia bagażu w skanerze rtg oraz zastosowania detektora do wykrywania metali. Niewątpliwie zmiana zaproponowana w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich, polegająca na wprowadzeniu przepisu rangi ustawowej uprawniającego do stosowania środków kontroli osobistej i odzieży oraz kontroli mienia osób wchodzących na teren sądów, usprawniłaby proces zabezpieczenia sądów przed naruszeniem zasad bezpieczeństwa i porządku.

7. Ministra Zdrowia (RPO-727838-III/13) z dnia 4 kwietnia 2013 r. – w sprawie badań lekarskich i psychologicznych pracowników ochrony.

W trakcie badania sprawy dotyczącej przeprowadzania badań lekarskich i psychologicznych dla osób posiadających licencje pracownika ochrony fizycznej pojawiły się wątpliwości w zakresie podstawy prawnej dla ich prowadzenia, a także w sprawie pobierania opłat za wydanie licencji pracownika ochrony. Z dniem 9 marca 2013 r. utraciły moc przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 23 marca 1999 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się o wydanie licencji oraz posiadających licencję pracownika ochrony fizycznej, rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 lipca 1998 r. w sprawie wysokości i trybu wnoszenia opłaty za wydanie licencji pracownika ochrony oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 sierpnia 1998 r. w sprawie zakresu wiadomości obowiązujących na egzaminie dla pracowników specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych, którzy uzyskali świadectwa potwierdzające zdanie egzaminu z zakresu znajomości pełnienia służby strażniczej z bronią. Brak rozporządzeń uniemożliwia wykonywanie przez Policję zadań z zakresu realizacji ustawy o ochronie osób i mienia, w szczególności weryfikację stanu zdrowia fizycznego i psychicznego pracowników ochrony, a także wydanie licencji pracownika ochrony. Wątpliwości Rzecznika w tym kontekście wzbudził komunikat na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia, zgodnie z którym do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych, przeprowadzanie badań lekarskich i psychologicznych pracowników ochrony będzie odbywać się na zasadach określonych w przepisach obowiązujących do dnia 8 marca 2013 r. Zdaniem Rzecznika, komunikat ten jest sprzeczny z konstytucyjną zasadą legalizmu i stanowi błędną próbę przedłużenia obowiązywania rozporządzenia, które utraciło moc prawną. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o pilne podjęcie prac związanych z wydaniem nowego rozporządzenia.

Minister Zdrowia (29.04.2013 r.) poinformował, że prace legislacyjne nad rozporządzeniem w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się o uzyskanie licencji oraz posiadających licencję pracownika ochrony znajdują się obecnie na zaawansowanym etapie. Projekt rozporządzenia uwzględniający uwagi zgłoszone w ramach zakończonych już konsultacji społecznych i uzgodnień zewnętrznych oczekuje na uzyskanie zgody Rządowego Centrum Legislacji na zwolnienie z obowiązku rozpatrzenia go na posiedzeniu Komisji Prawniczej. Z chwilą uzyskania takiej zgody rozporządzenie zostanie skierowane do podpisu przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Finansów jako właściwych do podpisania „w porozumieniu” z Ministrem Zdrowia. Minister Zdrowia zapewnił, że dokłada wszelkich starań, by przedmiotowe rozporządzenie weszło w życie w jak najkrótszym terminie.

8. Ministra Zdrowia, do wiadomości Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (RPO-667915-I/11) z dnia 5 kwietnia 2013 r. – w sprawie systemu informacji zdrowotnej.

Minister Zdrowia opracował koncepcję infrastruktury informacyjnej w ochronie zdrowia oraz strategii jej realizacji w drodze ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia. Ten akt prawny wprowadził nowe rozwiązania w odniesieniu do przetwarzania informacji w systemie ochrony zdrowia. Na mocy omawianej ustawy minister właściwy do spraw zdrowia może tworzyć i prowadzić lub tworzyć i zlecać prowadzenie rejestrów medycznych, stanowiących uporządkowany zbiór danych i informacji o zachorowaniach, chorobach, stanie zdrowia, metodach leczenia, diagnozowania, monitorowania postępów w leczeniu oraz zagrożeniach związanych z występowaniem niektórych chorób. W ustawie zawarto upoważnienie do tworzenia niektórych rejestrów medycznych w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw zdrowia. W ocenie Rzecznika kształt upoważnienia ustawowego do wydania wspomnianego rozporządzenia, w powiązaniu z katalogiem danych, jakie mogą być przetwarzane w rejestrze, budzi poważne wątpliwości do co spełnienia standardów konstytucyjnych. Przetwarzanie danych medycznych, które należą do grupy danych wrażliwych, musi spełniać określone standardy. Tworzenie rejestru powinno należeć do materii ustawowej. Za nieprawidłowe należy uznać uregulowanie jedynie niektórych rejestrów w ustawie (Centralny Wykaz Usługodawców, Centralny Wykaz Usługobiorców), a pozostawienie do uregulowania reszty rejestrów w rozporządzeniu. Ponadto zdaniem Rzecznika zamieszczone w ustawie gwarancje ochrony autonomii informacyjnej jednostki mają charakter pozorny i nie tworzą spójnego mechanizmu. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o ustosunkowanie się do powyższych zastrzeżeń.

Minister Zdrowia (07.05.2013 r.) nie zgodził się z uwagami zawartymi w wystąpieniu Rzecznika i przedstawił stanowisko, zgodnie z którym kwestionowane przepisy ustawy o systemie informacji w ochronie zdrowia są zgodne z przepisami Konstytucji RP. Cel i zakres przetwarzania w rejestrach informacji został precyzyjnie określony w akcie prawnym rangi ustawowej. Minister Zdrowia może jedynie, w

drodze rozporządzenia, określać zakres danych gromadzonych w rejestrach wyłącznie spośród danych wskazanych w ustawie. W ustawie określony został także cel przetwarzania danych w przedmiotowych rejestrach medycznych – celem tym może być wyłącznie monitorowanie zapotrzebowania na świadczenia opieki zdrowotnej, monitorowanie stanu zdrowia usługobiorców oraz prowadzenie profilaktyki zdrowotnej lub realizacji programów zdrowotnych. Ustawa ogranicza również możliwość udostępniania danych pochodzących z rejestru wyłącznie do danych nie pozwalających na ich powiązanie z konkretną osobą fizyczną oraz udostępnianie jedynie do celów statystycznych i naukowo-badawczych. W pracach parlamentarnych nad projektem ustawy o systemie informacji w ochronie zdrowia brał udział Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, co ma fundamentalne znaczenie dla oceny konstytucyjności tej ustawy. Odnosząc się do krytyki dotyczącej normowania pewnych zagadnień w akcie rangi podstawowej należy podkreślić, iż tego typu konstrukcja znajduje uzasadnienie w pewnych okolicznościach, zwłaszcza w sytuacji, kiedy nie jest możliwe jednoznaczne określenie wszystkich kwestii w ustawie. Tworzone rejestry określają jasno i precyzyjnie, zgodnie z delegacją zawartą w ustawie, zakres przetwarzanych danych. Każdy podmiot, którego dane są przetwarzane ma zagwarantowaną pełną informację w zakresie ich przetwarzania oraz możliwość złożenia sprzeciwu, który powoduje usunięcie wszystkich danych z rejestru.

9. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej oraz Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych (RPO-723715-V/13) z dnia 5 kwietnia 2013 r. - w sprawie obowiązku zapewnienia przez osoby niepełnosprawne, na potrzeby przeprowadzenia egzaminu na prawo jazdy, obecności tłumacza języka migowego.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się miała być systemowym uregulowaniem w zakresie poprawy warunków komunikacji osób głuchoniemych i słabosłyszących z otoczeniem. W ocenie Rzecznika, zawężenie przez ustawodawcę kręgu podmiotów zobowiązanych do realizacji przepisów ustawy do kategorii organów administracji publicznej, spowodowało pominięcie innych instytucji wykonujących zadania publiczne, nie mających jednak charakteru organów administracji publicznej. Takim podmiotem jest wojewódzki ośrodek ruchu drogowego. Regulacja zawarta w ustawie o języku migowym i innych środkach komunikowania się zwalnia wojewódzkie ośrodki ruchu drogowego z obowiązku udostępnienia osobom uprawnionym usługi tłumacza języka migowego. Obowiązek zapewnienia tłumacza języka migowego podczas zdawania państwowego egzaminu sprawdzającego kwalifikacje osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, został przerzucony na zdających. Po stronie niepełnosprawnego kandydata, oprócz kosztów uzyskania prawa jazdy, generuje to dodatkowe koszty opłacenia tłumacza. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się do Pełnomocnika Rządu Do Spraw Osób Niepełnosprawnych o wyrażenie stanowiska w zasygnalizowanej sprawie, a w szczególności o rozważenie podjęcia działań

zmierzających do zmiany przepisów ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się.

W wystąpieniu do Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej Rzecznik sygnalizuje, że obowiązujące zasady egzaminowania osób niepełnosprawnych budzą wątpliwości z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości i urzeczywistnienia sprawiedliwości społecznej. Z tego powodu Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o rozważenie podjęcia działań zmierzających do zmiany przepisów rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 13 lipca 2012 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o **uprawnienia** do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach, które nakładają na osoby niepełnosprawne obowiązek zapewnienia na potrzeby egzaminu na prawo jazdy obecności tłumacza języka migowego.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (15.05.2013 r.) stwierdził, że resort nie znajduje uzasadnienia dla wprowadzenia zmian w przepisach w zakresie umożliwienia obecności tłumaczy języka migowego podczas trwania testu części teoretycznej na prawo jazdy. W odniesieniu do finansowania tłumaczy języka migowego na potrzeby osób niesłyszących i głuchoniemych podczas egzaminów na prawo jazdy poinformował, że Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej wystąpiło z pismem w dniu 22 lutego 2013 r. do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z prośbą o przekazanie informacji, czy istnieje możliwość pozyskania środków na pokrycie kosztów zapewnienia tłumaczy osobom niesłyszącym i głuchoniętym przystępującym do egzaminu na prawo jazdy. W odpowiedzi Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej wyjaśniło, że osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o dofinansowanie ze środków PFRON usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności. Środkami na ten cel dysponują samorządy powiatowe (powiatowe centra pomocy rodzinie), i tam też osoby niepełnosprawne mogą składać wnioski o dofinansowanie. Jednocześnie uzgodniono, że MPiPS opublikuje wspólny komunikat w przedmiotowej sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (02.07.2013 r.) wyjaśnił, że z prac nad rządowym projektem założeń do ustawy o języku migowym, w którym zakładano, iż podmiotami zobowiązanymi będą m.in. instytucje publiczne, zrezygnowano w związku z podjęciem prac nad poselskim projektem ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się. Na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o dofinansowanie ze środków PFRON usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika (również podczas egzaminu na prawo jazdy), jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności. Zgodnie z ustawą o języku migowym i innych środkach komunikowania się Rada Ministrów przedstawia, w ramach informacji Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o działaniach podejmowanych w danym

roku na rzecz realizacji postanowień uchwały Sejmu RP z dnia 1 sierpnia 1997 r. - Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, informację o funkcjonowaniu ustawy w roku poprzednim. Między innymi ta informacja pozwoli na ocenę funkcjonowania ustawy, a także wskaże konieczność ewentualnych zmian. Niemniej, mając na uwadze dobro wszystkich osób niepełnosprawnych, Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych wystąpiło do Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w kwestiach dotyczących egzaminów na prawo jazdy. Obecnie przygotowywane jest wspólne stanowisko w tej sprawie.

10. Ministra Finansów (RPO-551982-V/07) z dnia 8 kwietnia 2013 r. - w sprawie opóźnień w publikacji umów o unikaniu podwójnego opodatkowania.

Rzecznik powraca do problemu ogłaszania umów o unikaniu podwójnego opodatkowania w trakcie roku podatkowego, w którym przepisy umowy są już stosowane do uzyskanych dochodów i podatków. Nadal niektóre z tych umów (np. umowa z Rządem Państwa Kataru, dwie umowy z Wyspą Man) są ogłaszane w Dzienniku Ustaw z opóźnieniem bądź też bardzo krótkim okresem *vacatio legis*. Zaistniała sytuacja spowodowała, że podatnikom nie była znana treść umów przed początkiem roku, od którego ich uregulowania stosowały się do dochodów i podatków. Może to stanowić podstawę do formułowania zarzutu naruszenia zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wywiezionej z klauzuli demokratycznego państwa prawnego wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o podanie przyczyn ogłoszenia umów o unikaniu podwójnego opodatkowania w trakcie roku, w którym postanowienia umowy miały już zastosowanie do osiągniętych dochodów i podatków lub za ledwie z kilkudniowym wyprzedzeniem oraz o poinformowanie, jakie działania zamierza podjąć Minister Finansów w celu wyeliminowania zjawiska ogłaszania umów o unikaniu podwójnego opodatkowania bez zachowania odpowiedniego *vacatio legis*.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (08.05.2013 r.) poinformował, że z treści ustawy o umowach międzynarodowych nie wynika jednoznacznie moment, w którym powinno nastąpić ogłoszenie ratyfikowanej umowy międzynarodowej. Regułą przyjętą przy umowach o unikaniu podwójnego opodatkowania jest to, że wchodzi one w życie po notyfikowaniu przez każdą ze stron informacji o spełnieniu wymogów przewidzianych w ich prawie wewnętrznym, niezbędnych dla wejścia w życie umowy. Umowy takie przewidują w postanowieniach końcowych, po jakim czasie od otrzymania późniejszej notyfikacji wchodzi w życie (*vacatio legis*). Umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania przewidują zwykle zastosowanie ich przepisów począwszy od pierwszego okresu podatkowego, który nastąpi po dniu wejścia w życie danej umowy. Ministerstwo Finansów, mając na uwadze znaczenie wątpliwości podniesionych w wystąpieniu Rzecznika, proponuje partnerom traktatowym w trakcie prowadzonych negocjacji zamieszczanie w umowach postanowień wprowadzających stosowną klauzulę *vacatio legis*. Jednakże, mając na uwadze to, że wprowadzenie *vacatio legis* może przesunąć obowiązywanie danej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania o rok oraz to, iż przepisy takich umów są co do zasady korzystne dla

podatników, zdarza się, iż partnerzy traktatowi nie godzą się na zamieszczenie w umowie przedmiotowej klauzuli. W odpowiedzi przekazano również wyjaśnienia dotyczące przebiegu procedur ratyfikacyjnych, które miały miejsce w przypadku Kataru oraz Wyspy Man. Umowy te wprowadziły w relacjach z oboma państwami nowe, korzystne regulacje dotyczące spraw podatkowych, umożliwiające podatnikom unikanie podwójnego opodatkowania.

11. Prezesa Rady Ministrów (RPO-543340-III/06) z dnia 9 kwietnia 2013 r. – w sprawie zasad rekompensowania pracy w godzinach nadliczbowych, uregulowanych w pragmatykach pracowniczych.

Od stycznia 2009 r. Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje właściwym organom rządowym problem konieczności nowelizacji kilku ustaw, tzw. pragmatyk pracowniczych, dotyczący zasad rekompensowania pracy w godzinach nadliczbowych. Pierwszy problem dotyczy braku w przepisach ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej unormowania umożliwiającego rekompensowanie członkom korpusu służby cywilnej pracy w godzinach nadliczbowych. Z doniesień prasowych wynika, że przygotowany projekt nowelizacji ustawy o służbie cywilnej, przewidujący rekompensatę dla urzędników i pracowników za pracę w godzinach ponadwymiarowych, jest przesuwany do kolejnych planów legislacyjnych rządu. Zaniechanie prac nad zmianą przepisów w omawianym zakresie jest trudne do zaakceptowania, ponieważ obowiązujący stan prawny pozostaje w sprzeczności z Europejską Kartą Społeczną. Niezgodność ta polega na tym, że w pragmatykach nie rekompensuje się godzin przepracowanych nadliczbowo ani wynagrodzeniem, ani czasem wolnym w zwiększonym wymiarze. Podobny problem dotyczy potrzeby nowelizacji przepisu ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o służbie zagranicznej, regulującego obowiązek pracy poza normalnymi godzinami pracy. Rzecznik Praw Obywatelskich kwestionował również przepis ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych, regulujący kwestię rekompensowania tym pracownikom pracy w godzinach nadliczbowych w sposób mniej korzystny niż wynika to z Europejskiej Karty Społecznej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o wydanie stosownych poleceń, zobowiązujących właściwe służby do wprowadzenia zmian przepisów we wskazanym zakresie.

12. Ministra Zdrowia (RPO-728848-V/13) z dnia 9 kwietnia 2013 r. - w sprawie ochrony praw pacjentów.

Rzecznik Praw Obywatelskich, nawiązując do swoich licznych wystąpień do Ministra Zdrowia dotyczących problematyki ochrony zdrowia, a w szczególności sygnalizujących zagadnienia związane z dramatyczną sytuacją pacjentów, zwraca się z prośbą o rozważenie utworzenia w ramach resortu zdrowia odrębnego departamentu zajmującego się – jako zadaniem podstawowym – ochroną i przestrzeganiem praw pacjentów, jak również inicjowaniem i kształtowaniem kierunków działań służących poprawie ich sytuacji oraz eliminacji występujących zagrożeń i naruszeń. Problemy dotyczące ochrony praw pacjentów stanowią zapewne przedmiot działań

poszczególnych komórek organizacyjnych Ministerstwa Zdrowia, jednak w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich powołanie odrębnego departamentu zajmującego się wyłącznie prawami pacjentów mogłoby pozwolić nie tylko na zwiększenie skuteczności resortu zdrowia w działaniach na rzecz ochrony ich praw, ale także stanowiłoby wyraz przywiązania szczególnej uwagi Ministra Zdrowia do omawianego zagadnienia. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w powyższej kwestii, a także o poinformowanie, czy aktualny sposób ochrony praw pacjenta w Polsce odpowiada standardom innych krajów Unii Europejskiej.

Minister Zdrowia (14.06.2013 r.) poinformował, że obecnie nie jest zasadne powoływanie w strukturze organizacyjnej Ministerstwa Zdrowia odrębnego departamentu zajmującego się wyłącznie problematyką ochrony praw pacjentów. Wynika to ze specyfiki działań Ministerstwa, w którym zagadnienia związane z prawami pacjenta są pośrednio realizowane przez większość komórek merytorycznych. Po drugie stworzenie nowej, dedykowanej komórki wymaga zwiększenia zatrudnienia oraz zabezpieczenia środków finansowych, co w obecnej sytuacji budżetowej nie jest możliwe. Jednakże w celu podniesienia wagi spraw związanych z prawami pacjenta, w nowym regulaminie organizacyjnym Ministerstwa Zdrowia koordynowanie współpracy z Rzecznikiem Praw Pacjenta w zakresie właściwości Ministra Zdrowia ma zostać powierzone Departamentowi Prawnemu Ministerstwa Zdrowia. Z przeprowadzonej analizy dotyczącej ochrony praw pacjenta w systemach prawnych poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej wynika, że w krajach europejskich funkcjonują różne modele mające realizować zadania ochrony praw pacjenta. Stosunkowo często stosowanym rozwiązaniem jest powierzenie realizacji tych zadań niezależnemu organowi, jakim jest Rzecznik Praw Obywatelskich lub jego odpowiednik. W części państw członkowskich funkcjonuje model ochrony praw pacjenta oparty o organizacje pozarządowe. Innym sposobem realizacji funkcji państwa w zakresie ochrony praw pacjenta jest powołanie wyspecjalizowanego w tym obszarze organu administracji rządowej. W Polsce krajowy system ochrony praw pacjenta, a także system ochrony zdrowia został poszerzony w 2009 r. o nową instytucję – Rzecznika Praw Pacjenta. Rzecznik jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony praw pacjentów określonych w ustawodawstwie. Nadzór nad działalnością Rzecznika sprawuje i powołuje go Prezes Rady Ministrów.

13. Ministra Spraw Wewnętrznych (RPO-722944-III/13) z dnia 9 kwietnia 2013 r. – w sprawie zapewnienia warunków do sprawnego przeprowadzania przez funkcjonariuszy Policji działań antyterrorystycznych.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu kwestie związane z pozyskiwaniem materiałów wybuchowych, przedstawione przez policjantów z dwóch jednostek antyterrorystycznych. Obecnie funkcjonariusze korzystają z magazynów znajdujących się w innych miejscowościach, co znacznie utrudnia przeprowadzenie skutecznych działań antyterrorystycznych. Rozwiązaniem obecnych problemów byłyby

zdaniem zainteresowanych zakup specjalistycznych magazynów (kontenerów) przeznaczonych do przechowywania materiałów wybuchowych dla potrzeb pododdziału antyterrorystycznego. Niestety, przeszkodę w realizacji zakupu stanowią znaczne ograniczenia środków finansowych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o spowodowanie zbadania i rozwiązania przedstawionych problemów.

Minister Spraw Wewnętrznych (30.04.2013 r.) poinformował, że organizacja zaplecza magazynowego na potrzeby jednostek organizacyjnych Policji pozostaje w kompetencji komendanta wojewódzkiego Policji. Z informacji przekazanych przez Komendę Główną Policji wynika, że na potrzeby Samodzielnego Pododdziału Antyterrorystycznego Policji, o którym mowa w wystąpieniu Rzecznika, został wyremontowany w 2012 roku budynek, który przystosowano do magazynowania materiałów wybuchowych. Ponadto, do końca czerwca 2013 roku dokonany zostanie zakup wymaganych specjalistycznych pojemników do przechowywania materiałów wybuchowych, które będzie można bezpiecznie umieścić w jednym z pomieszczeń wyremontowanego budynku. Natomiast w odniesieniu do drugiego z wymienionych w wystąpieniu Samodzielnego Pododdziału Antyterrorystycznego Policji należy wskazać, że z uwagi na uwarunkowania związane z lokalizacją terenu, rozwiązaniem byłby zakup tzw. Kontenerowego Magazynu do Przechowywania Materiałów Wybuchowych. Mając na uwadze fakt, że środki finansowe przeznaczone na inwestycje Policji w 2013 roku zostały rozdysponowane, realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia będzie możliwa w 2014 roku po uprzednim zabezpieczeniu na ten cel środków finansowych.

14. Ministra Spraw Wewnętrznych (RPO-712621-III/12) z dnia 9 kwietnia 2013 r. – w sprawie warunków podwyższania emerytur funkcjonariuszy Policji.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się emerytowany funkcjonariusz Policji w sprawie dotyczącej odmowy wydania zaświadczenia potwierdzającego pełnienie służby w warunkach szczególnie zagrażających życiu i zdrowiu. Postanowienia odmawiające wydania takiego zaświadczenia były przedmiotem zainteresowania sądów administracyjnych. Znaczna część wojewódzkich sądów administracyjnych prezentuje stanowisko, zgodnie z którym unormowanie zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków podwyższania emerytur funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej w zakresie, w jakim wprowadza kryterium bezpośredniości w odniesieniu do zagrożenia życia lub zdrowia podczas wykonywania przez funkcjonariusza określonych w rozporządzeniu obowiązków służbowych, wykracza poza upoważnienie ustawowe zawarte w ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji. Przepisy rozporządzenia w zakresie, w jakim nakładają na ich adresatów konieczność wykazania okresów służby w warunkach „bezpośrednio” zagrażających życiu lub zdrowiu wywołują wątpliwości z punktu widzenia ich zgodności z ustawą, a także z

Konstytucją RP. Konieczne wydaje się dostosowanie przepisów rozporządzenia do norm prawnych wynikających z ustawy. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o spowodowanie zbadania przedstawionego problemu i ewentualnie, podjęcia inicjatywy prawodawczej w celu zmiany opisanego stanu rzeczy.

Minister Spraw Wewnętrznych (13.05.2013 r.) poinformował, że w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych prowadzone są wstępne prace w zakresie ewentualnego doprecyzowania warunków podwyższania emerytur z tytułu pełnienia służby w warunkach szczególnie zagrażających życiu i zdrowiu.

15. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-723502-V/13) z dnia 11 kwietnia 2013 r. - w sprawie niejednolitej praktyki pobierania dodatkowych opłat za egzamin na prawo jazdy.

Rzecznik sygnalizuje, że w rozporządzeniu Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 16 stycznia 2013 r. w sprawie wysokości opłat za przeprowadzenie egzaminu państwowego oraz stawek wynagrodzenia związanych z uzyskiwaniem uprawnień przez egzaminatorów nie zostały wprowadzone żadne przepisy intertemporalne regulujące zasady wnoszenia opłat za egzamin w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie przepisów tego rozporządzenia. Przepisów przejściowych brakuje także w rozporządzeniu Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 11 stycznia 2013 r. w sprawie wysokości opłat za wydanie dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami. Z doniesień prasowych wynika, że praktyki stosowane przez Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego w związku z brakiem przepisów przejściowych są niejednolite w skali całego kraju. W ocenie Rzecznika brak wprowadzenia przepisów przejściowych do obu rozporządzeń może naruszać konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego. Stosowanie niejednolitych praktyk przez WORD może z kolei pozostawać w sprzeczności z wyrażoną w Konstytucji RP zasadą równości i nakazem równego traktowania przez władze publiczne osób znajdujących się w podobnej sytuacji faktycznej i prawnej. W szczególności nie można zaaprobować sytuacji, w której dyrektorzy WORD profilaktycznie wymagają dodatkowych opłat od egzaminowanych z uwagi na to, że nie mają jasnych wytycznych ze strony Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (10.05.2013 r.) poinformował, że w ocenie resortu nowe przepisy nie naruszają praw nabytych przyszłych i obecnych kierowców, a przyjęte rozwiązania prawne dotyczące poszczególnych uprawnień do kierowania pojazdami wynikają ze zobowiązań Polski jako kraju członkowskiego UE oraz implementacji przepisów w tym zakresie. W dniu 19 stycznia 2013 r. weszły w życie przepisy ustawy o kierujących pojazdami oraz rozporządzenia Ministra Transportu Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 16 stycznia 2013 r. w sprawie wysokości opłat za przeprowadzenie egzaminu państwowego oraz stawek wynagrodzenia związanych z uzyskiwaniem uprawnień przez egzaminatorów, które ustaliło nowe, wyższe stawki za przeprowadzenie

egzaminów państwowych na prawo jazdy. Rozporządzenie to zostało opublikowane w dniu 17 stycznia 2013 r. Dotychczasowe rozporządzenie przestało obowiązywać z dniem 18 stycznia 2013 r. Decyzje w sprawie pobierania dopłat od osób, które zostały zapisane na egzamin państwowy do dnia 18 stycznia 2013 r., a egzamin ten będą miały przeprowadzony po tej dacie, powinien podjąć dyrektor wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego w porozumieniu z organem nadzoru.

16. Ministra Zdrowia (RPO-722130-V/13) z dnia 12 kwietnia 2013 r. - w sprawie zmiany zezwolenia na prowadzenie apteki.

Problem opisany w wystąpieniu wyłonił się na tle skargi nadesłanej do Rzecznika Praw Obywatelskich. Przepisy ustawy - Prawo farmaceutyczne nałożyły na prowadzącego aptekę obowiązek zgłaszania organowi zezwalającemu wszelkich zmian danych określonych w zezwoleniu. Orzecznictwo sądów administracyjnych dopuszcza stosowanie art. 155 k.p.a. jako podstawy prawnej decyzji zmieniającej zezwolenie na prowadzenie apteki. Postępowanie wszczynane jest wówczas z urzędu. Rzecznik spotkał się jednak z praktyką, że Wojewódzki Inspektor Farmaceutyczny wezwał podmiot prowadzący aptekę, który zgłosił zmiany określone w zezwoleniu, aby wystąpił z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie zmiany zezwolenia, pod rygorem jego cofnięcia.

Za zmianę zezwolenia na prowadzenie apteki pobierana jest opłata w wysokości dwu i półkrotnego minimalnego wynagrodzenia za pracę. Jeżeli zmiana danych zawartych w zezwoleniu następuje na skutek działań niezależnych od przedsiębiorcy, a w szczególności podjętych z urzędu przez organy władzy publicznej (np. związanych z administracyjną zmianą adresu apteki lub terytorium gminy), to obciążanie przedsiębiorcy opłatą za zmianę zezwolenia nie tylko nie ma racjonalnych motywów, ale jest także sprzeczne z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zbadanie prawidłowości praktyki stosowanej przez organy Inspekcji Farmaceutycznej przy procedurze zmiany zezwolenia na prowadzenie apteki oraz rozważenie zasadności dokonania nowelizacji Prawa farmaceutycznego i wprowadzenie regulacji przewidujących zwolnienie przedsiębiorców z obowiązku wnoszenia opłaty za zmianę wspomnianego zezwolenia, w przypadku, gdy zmiana taka jest podyktowana modyfikacją danych zamieszczonych w zezwoleniu wynikającą z działań organów władzy publicznej.

Minister Zdrowia (20.05.2013 r.) wyjaśnił, że w doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, iż zmiana treści zezwolenia na prowadzenie apteki może nastąpić w drodze decyzji zmieniającej, wydawanej na podstawie art. 155 k.p.a. w związku z art. 105 ust. 2 ustawy - Prawo farmaceutyczne. Postępowanie w sprawie uchylecia lub zmiany decyzji ostatecznej, na mocy której strona nabyła prawo, wszczyna się z urzędu lub na wniosek. W przypadku zmiany decyzji ostatecznej przez organ zasadniczym zagadnieniem jest sposób wyrażenia przez stronę zgody na jej zmianę. W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się stanowisko, zgodnie z którym zgoda strony w tym przypadku musi być udzielona wyraźnie. Wzruszenie decyzji w tym trybie bez zgody strony stanowi rażące naruszenie prawa. W związku z powyższym nie należy

utożsamiać zgłoszenia o zmianie adresu apteki ogólnodostępnej ze zgodą strony stanowiącą podstawę do zmiany przez organ treści zezwolenia, która to zgoda powinna być wyrażona w sposób „wyraźny”. W opinii Ministerstwa Zdrowia zasadnym wydaje się przyjęcie wykładni, zgodnie z którą podmiot prowadzący aptekę ogólnodostępną powinien złożyć na wezwanie organu wniosek o zmianę treści zezwolenia, wyrażając tym samym zgodę na zmianę treści decyzji w trybie art. 155 k.p.a. Ewentualna zmiana wysokości opłat za zmianę treści zezwolenia w przypadkach niezależnych od przedsiębiorcy, np. zmiana adresu apteki wynikająca ze zmiany granic administracyjnych gmin oraz kwestia określenia podstawy prawnej do zmiany treści zezwolenia zostaną rozważone przez Ministerstwo Zdrowia w ramach najbliższej nowelizacji ustawy - Prawo farmaceutyczne.

17. Ministra Finansów (RPO-724484-V/13) z dnia 12 kwietnia 2013 r. - w sprawie podatku od sprzedaży nieruchomości po śmierci małżonka.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje problem niewłaściwego stosowania przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych przez organy podatkowe, w sytuacji zbycia nieruchomości po śmierci współmałżonka np. w drodze umowy dożywocia, przed upływem 5 lat od końca roku, w którym nastąpiła śmierć współmałżonka, jeżeli wcześniej nieruchomość należała do majątku wspólnego. Organy podatkowe uznają wówczas, że w wyniku śmierci jednego z małżonków znajdującego się w ustroju małżeńskiej wspólności majątkowej, drugi małżonek nabywa w drodze spadku po raz drugi udział w tej samej nieruchomości. Zdaniem organów podatkowych, w przypadku gdy wdowa lub wdowiec zbywa nieruchomość w drodze umowy dożywocia, udział nabyty w drodze dziedziczenia stanowi źródło przychodu podlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych, jeżeli nie upłynęło 5 lat od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiło nabycie. W większości przypadków problem dotyczy osób starszych, które po śmierci współmałżonka niejednokrotnie decydują się na zbycie nieruchomości z powodów finansowych oraz zdrowotnych, nie zdając sobie sprawy z negatywnych konsekwencji podatkowych. Źródłem przedstawionego problemu nie są obecnie obowiązujące przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, lecz ich błędna wykładnia przez organy podatkowe. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Minister Finansów (15.05.2013 r.) nie podzielił wątpliwości przedstawionych w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich i wyjaśnił, że małżonkowie mają prawo do całej nieruchomości objętej ustrojem ustawowej wspólności małżeńskiej, ale żadne z nich nie jest wyłącznym właścicielem tej nieruchomości (np. małżonek nie może sprzedać nieruchomości bez zgody drugiego małżonka). Wspólność majątkowa małżeńska jest współwłasnością łączną, ale tylko w czasie trwania małżeństwa. Z chwilą śmierci jednego z małżonków majątek objęty wspólnością ustawową przekształca się we współwłasność w częściach ułamkowych.

Małżonek zmarłego, który nabył w spadku nieruchomość, zwolniony jest od podatku od spadków i darowizn; nie jest natomiast zwolniony od podatku

dochodowego z tytułu sprzedaży przedmiotowej nieruchomości przed upływem pięcioletniego okresu. W przypadku odpłatnego zbycia, pięcioletni okres, po upływie którego nie powstaje obowiązek podatkowy w podatku dochodowym, liczony będzie odrębnie dla części nieruchomości nabytej wspólnie z nieżyjącym małżonkiem i odrębnie dla części nieruchomości nabytej w drodze spadku po zmarłym małżonku.

W takiej sytuacji małżonek może jednak uniknąć zapłaty podatku dochodowego, jeżeli skorzysta z tzw. ulgi meldunkowej, o której mowa w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2008 r., pod warunkiem, że nabycie nieruchomości nastąpiło w latach 2007-2008. Jeżeli nabycie nieruchomości nastąpiło od dnia 1 stycznia 2009 r., małżonek zmarłego nie zapłaci podatku pod warunkiem, że przychód uzyskany ze sprzedaży wydatkuje na tzw. cele mieszkaniowe, np. zakup innego mieszkania. Natomiast w trudnych sytuacjach życiowych podatnik może zwrócić się z wnioskiem do właściwego miejscowo naczelnika urzędu skarbowego o przyznanie ulgi w spłacie zobowiązania podatkowego lub zaległości podatkowej.

18. Ministra Zdrowia (RPO-690730-V/11) z dnia 12 kwietnia 2013 r. - w sprawie opieki zdrowotnej dla osób starszych.

W wystąpieniu z dnia 19 grudnia 2011 r. Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił Ministrowi Zdrowia problem zabezpieczenia opieki zdrowotnej i pomocy dla osób starszych. W wystąpieniu tym wskazał, że polski system opieki zdrowotnej i pomocy osobom starszym jest niewydolny oraz nieprzygotowany na gwałtownie postępujące zmiany demograficzne, a starzejący się obywatele, bez realnego dostępu do właściwej opieki zdrowotnej i pomocy dla osób starszych, a zatem odpowiedniej ochrony i bezpieczeństwa zdrowotnego, narażeni są na utratę autonomii i godności. Władze państwowe powinny przygotować odpowiednie działania i rekomendacje dla polityki państwa i samorządu terytorialnego, które pozwoliłyby na realną poprawę jakości życia osób starszych i wydłużenie okresu niezależnej egzystencji seniorów oraz poprawę jakości leczenia geriatrycznego i dostępności do świadczeń zdrowotnych. Z odpowiedzi udzielonej w dniu 4 stycznia 2012 r. wynikało, że Minister Zdrowia dostrzega potrzebę wprowadzenia nowych rozwiązań w opiece nad osobami starszymi. Minister Zdrowia wskazał na konieczność stworzenia krajowej strategii polityki zdrowotnej wobec osób starszych, w tym strategii na rzecz zapobiegania i zwalczania chorób neurodegeneracyjnych, m.in. choroby Alzheimera. Jednocześnie poinformował, że wszystkie wskazane w odpowiedzi działania i inicjatywy rozumiane są jako priorytet Ministra Zdrowia. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o zapowiadanych działaniach i inicjatywach, w tym legislacyjnych, resortu zdrowia w zakresie poprawy systemu opieki zdrowotnej i pomocy osobom starszym oraz terminach ich wdrożenia.

Minister Zdrowia (17.05.2013 r.) poinformował, że w ciągu ostatnich lat finansowanie świadczeń geriatrycznych znacząco wzrosło, w konsekwencji poprawiła się dostępność do świadczeń geriatrycznych. W Ministerstwie Zdrowia trwają prace analityczne mające na celu poprawę organizacji i finansowania opieki

długoterminowej. Ministerstwo Zdrowia stara się stymulować wzrost liczby specjalistów m.in. w dziedzinie geriatry, poprzez zwiększenie liczby jednostek uprawnionych do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego oraz liczby posiadanych przez nie miejsc szkoleniowych. Zgodnie z nowymi przepisami, odbywanie specjalizacji w dziedzinie geriatry będą mogli odbywać lekarze bez specjalizacji. Szkolenie specjalizacyjne w nowym systemie rozpocznie się po opracowaniu programów specjalizacji. Jednocześnie zostanie utrzymany dotychczasowy model uzyskiwania specjalizacji w dziedzinie geriatry. Specjalizacja ta została uznana za priorytetową dziedzinę medycyny, co powinno przyczynić się do wzrostu zainteresowania lekarzy podejmowaniem szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie geriatry. Ministerstwo Zdrowia we współpracy z Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego realizuje projekt „Wsparcie systemu kształcenia ustawicznego personelu medycznego w zakresie opieki geriatrycznej”, współfinansowany przez Unię Europejską. Planowane jest spotkanie kierownictwa Ministerstwa Zdrowia z przedstawicielami Koalicji Alzheimerowskiej. Podczas spotkania omówione zostaną m.in. założenia Narodowego Planu Alzheimerowskiego. Minister Zdrowia podejmuje też działania na rzecz poprawy dostępności leczenia farmakologicznego dla tej grupy chorych.

19. Ministra Rozwoju Regionalnego (RPO-716232-I/12) z dnia 17 kwietnia 2013 r. - w sprawie uwzględnienia praw osób niepełnosprawnych przy programowaniu funduszy UE.

Z doświadczeń Komisji Ekspertów ds. Osób z Niepełnosprawnościami, działającej przy Rzeczniku Praw Obywatelskich, a także ze skarg indywidualnych kierowanych do Rzecznika wynika, że prawa osób z niepełnosprawnościami nie są w Polsce wystarczająco chronione. W ocenie Rzecznika, a także organizacji pozarządowych zaangażowanych w działalność na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji i realizacji zasady równego traktowania, istnieje potrzeba włączenia tematyki osób z niepełnosprawnościami w proces programowania funduszy unijnych na lata 2014 - 2020. Unia Europejska jest stroną Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Odpowiednie akty prawa unijnego nakładają na państwa członkowskie obowiązek uwzględniania przy programowaniu funduszy UE praw osób niepełnosprawnych. Organizacje pozarządowe działające w Polsce pragną aktywnie włączyć się w prace nad programowaniem funduszy UE w nowym okresie. Za szczególnie istotne należy uznać dwa obszary kluczowe dla polepszenia integracji społecznej: poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy oraz w zakresie edukacji. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie, a także poinformowanie o podjętych działaniach mających na celu wywiązanie się państwa polskiego z obowiązków wynikających z aktów prawa unijnego, a odnoszących się, przy programowaniu funduszy UE na lata 2014 - 2020, do wdrażania i stosowania ratyfikowanej Konwencji ONZ.

Minister Rozwoju Regionalnego (15.05.2013 r.) poinformowała, że kwestię integracji osób niepełnosprawnych z rynkiem pracy oraz ich uczestnictwa w życiu

społeczno-gospodarczym traktuje priorytetowo. Równość osób niepełnosprawnych jest jedną z podstawowych zasad, którą Ministerstwo uwzględnia w procesie programowania wsparcia z funduszy strukturalnych, mając na uwadze zapisy Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, a także innych dokumentów europejskich, w tym Strategii Europa 2020 i Europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności 2010-2020. W programie krajowym finansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego wspierane będzie tworzenie ram dla efektywnych polityk publicznych, w tym polityk na rzecz aktywizacji zawodowej i włączenia społecznego osób niepełnosprawnych. Bezpośrednie wsparcie osób, w tym osób z niepełnosprawnościami, realizowane będzie w regionalnych programach operacyjnych, finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Minister Rozwoju Regionalnego wystosowała do Marszałków województw pismo z prośbą o włączenie partnerów społeczno-gospodarczych i organizacji pozarządowych w prace nad regionalnymi programami operacyjnymi. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego włącza również szerokie grono przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych i organizacji pozarządowych w prace nad krajowymi programami operacyjnymi i szczegółowo analizuje oraz w miarę możliwości uwzględnia postulaty zgłaszane przez organizacje obywatelskie, w tym organizacje bezpośrednio wspierające osoby niepełnosprawne. Jednocześnie w odpowiedzi zapewniono, że Ministerstwo Rozwoju Regionalnego jest otwarte na wszelkie sugestie Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie programowania funduszy strukturalnych na lata 2014-2020.

20. Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (RPO-719226-I/12) z dnia 17 kwietnia 2013 r. - w sprawie składu Polskiej Rady Języka Migowego.

Nawiązując do korespondencji prowadzonej w przedmiotowej sprawie, Rzecznik stwierdza w wystąpieniu, że przebieg rekrutacji członków Polskiej Rady Języka Migowego oraz ostateczny jej skład nie są w pełni zgodne ze standardami międzynarodowymi, m.in. wyznaczanymi przez Konwencję ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się. Wspominana ustawa jasno formułuje wymagania, które powinni spełniać członkowie Polskiej Rady Języka Migowego. Członkiem Rady może zostać osoba znająca PJM, SJM lub SKOGN lub zajmująca się zawodowo tą problematyką. Ustawa nie nakłada przy tym żadnych dodatkowych kryteriów, którymi powinien kierować się minister do spraw zabezpieczenia społecznego powołując członków Rady. Takie kryteria formułują natomiast międzynarodowe zalecenia oraz Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, ratyfikowana przez Polskę i stanowiąca część porządku krajowego. Konwencja nakłada na państwa Strony obowiązek ścisłego konsultowania się i angażowania osób z niepełnosprawnościami w podejmowanie decyzji w zakresie związanych z nimi spraw. Wobec powyższego, podstawowym kryterium wyboru członków Rady, poza spełnieniem wymogów przewidzianych ustawą, powinno być zaangażowanie w prace Rady osób głuchych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o

poinformowanie o planowanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej działaniach mających na celu dostosowanie składu Polskiej Rady Języka Migowego do przepisów Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (02.07.2013 r.) w odpowiedzi na ponowne wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczące składu Polskiej Rady Języka Migowego poinformował, że członków Rady powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego. Wybór członków został dokonany na podstawie zgłoszeń zainteresowanych środowisk, organizacji i stowarzyszeń. Ogłoszenie o naborze kandydatów na członków Rady było zamieszczone na stronie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz na stronie Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych. Wśród 24 kompletnych zgłoszeń kandydatów na członków Rady jedynie dwie osoby były osobami niesłyszącymi. Informacje dotyczące doświadczenia kandydatów na członków Rady przydatnego w pracach Rady pozwoliły na wybranie spośród zgłoszonych kandydatów osób, które mogą wnieść istotny wkład w jej prace. Sama znajomość języka migowego nie mogła być jedyną przesłanką wyboru kandydata. W związku z rezygnacją dwóch powołanych z dniem 29 listopada 2012 r. członków minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego odwołał ze składu Rady osoby, które zgłosiły taki wniosek. W miejsce odwołanych osób minister powołał dwie osoby, będące osobami niesłyszącymi. Kadencja Rady trwa 4 lata. Po upływie tego czasu ponownie będzie ogłoszony nabór na kandydatów na członków Rady. Obecnie nie przewiduje się zmiany składu Polskiej Rady Języka Migowego.

21. Ministra Sprawiedliwości (RPO-660929-I/10) z dnia 17 kwietnia 2013 r. - w sprawie prawnej zmiany płci metrykalnej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się w dniu 1 sierpnia 2011 r. do Ministra Sprawiedliwości w sprawie dotyczącej prawnej zmiany płci metrykalnej. Minister podzielił stanowisko Rzecznika stwierdzając, że zachodzi konieczność opracowania i uchwalenia aktu prawnego, który w kompleksowy sposób unormowałby sytuację osób transseksualnych. Zapowiedział także utworzenie międzyresortowego zespołu do spraw opracowania stosownych rozwiązań prawnych. Minister odniósł się natomiast krytycznie do rozwiązania postulowanego przez Rzecznika na wypadek braku możliwości szybkiego uchwalenia kompleksowej ustawy regulującej całość problematyki, polegającego na zmianie trybu postępowania z procesowego na nieprocesowy. Z dalszych wyjaśnień otrzymanych w październiku 2012 r. wynikało, że w maju 2012 r. do Sejmu RP wpłynął poselski projekt ustawy o uzgodnieniu płci, w którym przewiduje się m.in. rezygnację z trybu postępowania procesowego w sprawach o zmianę płci i wprowadzenie w tych sprawach trybu nieprocesowego. Ministerstwo Sprawiedliwości poinformowało w związku z powyższym, że nie jest zasadne podejmowanie odrębnych działań legislacyjnych normujących przedmiotową tematykę. Tymczasem z informacji dostępnych Rzecznikowi wynika, że w połowie 2012 r. powstał międzyresortowy zespół do spraw opracowania projektu ustawy dotyczącej korekty płci metrykalnej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o

poinformowanie, czy w Ministerstwie Sprawiedliwości podjęto prace legislacyjne dotyczące omawianej problematyki.

Minister Sprawiedliwości (21.05.2013 r.) poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości został przygotowany wstępny projekt założeń projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy o zawodzie lekarza i lekarza dentystry oraz niektórych innych ustaw. Przedmiotowy projekt założeń zakłada dwa odrębne postępowania: pierwsze dotyczące wydania orzeczenia lekarskiego stwierdzającego utrwalone występowanie tożsamości płciowej odmiennej od płci metrykalnej oraz postępowanie sądowe w zakresie wniosku o zmianę płci. Z uwagi na to, że Prezes Rady Ministrów zobowiązał Ministra Sprawiedliwości do przedstawienia propozycji unormowania kwestii związanych ze zmianą płci we współpracy z Ministrem Zdrowia i Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Równego Traktowania, przedmiotowy wstępny projekt założeń został przekazany do zaopiniowania wyżej wymienionym organom. Niezależnie od powyższego, mając na względzie, że przedmiotowy projekt założeń przewiduje regulacje dotyczące problematyki w zakresie postępowania o wydanie orzeczenia lekarskiego, Minister Sprawiedliwości zwrócił się do Ministra Zdrowia o przygotowanie propozycji regulacji w kwestiach pozostających we właściwości resortu zdrowia, w szczególności usytuowania, kompetencji i trybu postępowania przed komisjami lekarskimi. W dniu 9 maja 2013 r. z inicjatywy Ministra Sprawiedliwości odbyło się spotkanie robocze w sprawie rozwiązań przyjętych w projekcie założeń z udziałem Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania i Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia.

22. Ministra Zdrowia (RPO-681257-V/11) z dnia 19 kwietnia 2013 r. – w sprawie ochrony praw procesowych osób z zaburzeniami psychicznymi.

Nawiązując do wcześniejszej korespondencji dotyczącej zagadnienia pomocy prawnej dla osoby chorej psychicznie będącej stroną postępowania w przedmiocie przymusowego umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym, Rzecznik Praw Obywatelskich przypomniał, że Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia w piśmie z dnia 17 lipca 2012 r. poinformował Rzecznika o uznaniu zasadności postulatu dotyczącego zmiany przepisu art. 48 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego pod kątem wprowadzenia jednoznacznie obligatoryjnej ochrony praw procesowych osób z zaburzeniami psychicznymi. Jednocześnie zapewnił Rzecznika, że propozycje zmian legislacyjnych będą mogły zostać uwzględnione w ramach prac nad projektem założeń do nowelizacji ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. W korespondencji prowadzonej w tej sprawie z Ministrem Sprawiedliwości, Rzecznik podnosił natomiast zarzut dyskryminacji osób wykonujących zawód radcy prawnego. Minister Sprawiedliwości zgodził się, że kwestionowany przepis niezasadnie ogranicza możliwość ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w piśmie z dnia 5 lipca 2012 r. poinformował Rzecznika, że kwestia ta zostanie przedstawiona Ministrowi Zdrowia, do którego właściwości należy problematyka regulowana ustawą o ochronie

zdrowia psychicznego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przekazanie informacji na temat aktualnego stanu prac legislacyjnych dotyczących nowelizacji ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz przewidywanego terminu wprowadzenia w życie zapowiedzianych zmian.

23. Ministra Sprawiedliwości (RPO-702048-II/12) z dnia 19 kwietnia 2013 r. - w sprawie ograniczeń palenia tytoniu w zakładach karnych.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęły skargi osób pozbawionych wolności dotyczące zakazu palenia tytoniu i używania papierosów elektronicznych w porze nocnej w oddziałach typu półotwartego. Zdaniem Rzecznika wprowadzony zakaz jest sprzeczny z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób. Zgodnie z rozporządzeniem, osoby pozbawione wolności przebywające w zakładach karnych (aresztach śledczych) mają prawo do używania wyrobów tytoniowych w porze daytime i porze nocnej: w aresztach śledczych i zakładach karnych typu zamkniętego - w wyznaczonych celach mieszkalnych oraz poza celami w miejscach i w czasie wyznaczonym przez kierownika jednostki; w zakładach karnych typu półotwartego i otwartego - poza celami mieszkalnymi, w miejscu i czasie wyznaczonym przez kierownika jednostki; w zakładach karnych typu półotwartego w przypadku zamknięcia cel w porze nocnej - w wyznaczonych celach mieszkalnych. W zakładach karnych typu półotwartego skazani łamią wprowadzony zakaz i używają artykułów tytoniowych w innych niż wyznaczone do tego celu miejscach, np. w celi mieszkalnej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie podjęcia działań, które zapewnią skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności w zakładach karnych typu półotwartego, w których cele są otwarte przez całą dobę, możliwość używania wyrobów tytoniowych w porze nocnej.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (15.05.2013 r.) nie zgodził się z zastrzeżeniami przedstawionymi w wystąpieniu Rzecznika i poinformował, że na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób, można jednoznacznie stwierdzić, że na terenie zakładów karnych typu półotwartego i otwartego używanie wyrobów tytoniowych jest dopuszczalne tylko poza celami mieszkalnymi, w miejscach i w czasie wyznaczonym przez kierownika jednostki. Z uwagi na powyższe w różnych zakładach tego typu, zarówno miejsca, jak i czas (w tym częstotliwość okresów w ciągu doby) mogą być odmiennie uregulowane. Możliwość, w zasadzie niekontrolowanego, palenia w celi przez osadzonych w zakładach typu zamkniętego oraz w innych typach zakładów, w przypadku zamknięcia cel, nie wynika z dania tym osadzonym szerszych praw, albowiem właśnie oni, przez zamknięcie cel, pozbawieni są takich uprawnień, jak osadzeni w jednostkach typu półotwartego i otwartego. Problematyka dotycząca używania wyrobów tytoniowych w jednostkach penitencjarnych została omówiona podczas narady z dyrektorami

jednostek penitencjarnych w ramach omawiania problematyki dotyczącej Służby Więziennej, zawartej w wystąpieniach Rzecznika Praw Obywatelskich.

24. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-696493-II/12) z dnia 19 kwietnia 2013 r. - w sprawie monitoringu zachowania osób pozbawionych wolności.

W skargach kierowanych do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich osoby pozbawione wolności często podnoszą problem braku jawności monitoringu ich zachowania wskazując, iż nie zawsze mają świadomość, że przebywają w monitorowanym obszarze. Zdarzają się też sytuacje, gdy zainstalowane w celi kamery nie są podłączone do systemu monitoringu, a mimo to skazani są informowani, że ich zachowanie jest monitorowane. Zdaniem Rzecznika osadzony powinien być informowany o monitorowaniu jego zachowania w celi mieszkalnej, ponieważ stała, trwająca przez całą dobę kontrola więźnia wiąże się z ograniczeniem prawa do poszanowania życia prywatnego. Objęcie monitorowaniem zachowania skazanego wymaga wydania decyzji przez dyrektora zakładu karnego. Decyzja dyrektora podlega kontroli sądowej, a także kontroli sędziego penitencjarnego oraz kontroli Dyrektora Generalnego i dyrektora okręgowego Służby Więziennej. Aby osadzony mógł skorzystać z prawa do złożenia skargi na decyzję dyrektora zakładu karnego (aresztu śledczego) w przedmiotowym zakresie, musi być o tej decyzji poinformowany. Rzecznik dostrzega również potrzebę stosowania przesłon obiektywu kamer, jeśli nie służą one w danym czasie do monitorowania zachowania skazanego. W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (17.05.2013 r.) nie podzielił wątpliwości wyrażonych w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich. Decyzję o monitorowaniu zachowania osadzonego podejmuje dyrektor zakładu karnego. Ustalono, że w sprawie indywidualnej opisaną w wystąpieniu Rzecznika nie doszło do naruszenia praw skarżącego, wobec którego nie podjęto decyzji o monitorowaniu. Najlepszym rozwiązaniem w przyszłości byłoby nieumieszczanie w celach z zainstalowanym monitoringiem osadzonych, wobec których nie podjęto decyzji o monitorowaniu zachowania osadzonego, nawet w przypadku odłączenia monitoringu od systemu. Jest to jednak bardzo trudne, gdyż cele te wchodzą do pojemności zakładów karnych i nie ma możliwości pozostawienia tych cel niezaludnionymi przy tak dużym zaludnieniu jednostek penitencjarnych.

25. Ministra Sprawiedliwości (RPO-702196-II/12) z dnia 22 kwietnia 2013 r. - w sprawie wypełniania druku potwierdzenia nadania korespondencji urzędowej przez osoby pozbawione wolności.

W skargach kierowanych do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich osoby pozbawione wolności podnoszą zarzut dotyczący obowiązku wypełniania druku potwierdzenia nadania korespondencji urzędowej. W ocenie Rzecznika, w świetle obowiązujących przepisów dopuszczalna jest jedynie sytuacja, gdy osadzony dobrowolnie wypełnia druk potwierdzenia nadania korespondencji i zgłasza się do

funkcjonariusza Służby Więziennej, który po sprawdzeniu danych wydaje potwierdzenie przyjęcia korespondencji urzędowej. W sytuacji gdy osadzony nie ma wypełnionego druku nadania korespondencji, a chce dokonać wysyłki, przyjmujący korespondencję ma obowiązek wydać nadawcy potwierdzenie jej odbioru. Skargi, które nadal wpływają w tej sprawie do Biura Rzecznika pokazują, że mimo iż z obowiązujących przepisów prawa nie wynika obowiązek wypełniania druków potwierdzenia nadania korespondencji urzędowej przez osadzonych, funkcjonariusze Służby Więziennej w poszczególnych jednostkach penitencjarnych kierują się wytycznymi Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, a tym samym nakładają na osadzonych taki obowiązek. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie, a także o poinformowanie, na jakim etapie znajdują się zapowiadane prace legislacyjne mające na celu zmianę przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (14.05.2013 r.) stwierdził, że wytyczne Dyrektora Generalnego Służby Więziennej nr DG-199/10 z dnia 28 kwietnia 2010 r. w zakresie, w jakim nakładają obowiązek na osadzonych wypełniania druków potwierdzania odbioru korespondencji urzędowej, nie mają umocowania w przepisach rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2011 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2013 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania. W związku z tym zwrócono się do Dyrektora Generalnego SW o zmianę zawartego w wytycznych stanowiska w zakresie postępowania z korespondencją urzędową, w kwestii wymagania od osadzonych wypełniania i przekazywania wraz z korespondencją urzędową druku pisemnego potwierdzenia. Jednocześnie w odpowiedzi poinformowano, że projekty rozporządzeń zmieniających ww. rozporządzenia przewidują uregulowanie tej kwestii analogicznie do sposobu postępowania z korespondencją poleconą. Projekty obu aktów wykonawczych są obecnie w stadium prac legislacyjnych w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (07.06.2013 r.) poinformował w uzupełnieniu wcześniejszej odpowiedzi, że Zastępca Dyrektora Generalnego Służby Więziennej pismem z dnia 23 maja 2013 r. polecił Dyrektorom Okręgowym SW zapoznać podległych dyrektorów jednostek penitencjarnych ze stanowiskiem, że przyjmujący korespondencję urzędową ma obowiązek wydać nadawcy potwierdzenie odbioru.

26. Prezesa Rady Ministrów (RPO-529615-IV/06) z dnia 23 kwietnia 2013 r. - w sprawie ochrony lokatorów przed „eksmisją na bruk”.

Od kilku lat w sferze zainteresowania Rzecznika pozostaje problem dotyczący braku jednolitego standardu ochrony lokatorów przed „eksmisją na bruk” w przypadku, gdy egzekucja obowiązku opróżnienia lokalu wykonywana jest na drodze administracyjnej. Problem ten wyłonił się na tle skarg od policjantów, emerytów i

rencistów policyjnych oraz innych osób zajmujących bez tytułu prawnego lokale mieszkalne pozostające w dyspozycji organów Policji. Orzekanie w drodze decyzji administracyjnej o obowiązku opróżnienia lokalu mieszkalnego dotyczy także lokali będących w dyspozycji jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, Szefa Agencji Wywiadu oraz Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Problem dotyczący eksmisji na bruk ujawnił się również w związku ze stosowaniem przepisów odnoszących się do realizacji inwestycji infrastrukturalnych, zawartych w szeregu ustaw poświęconych zasadom realizacji określonego typu inwestycji infrastrukturalnych. Sytuacja, w której obowiązujące prawo dopuszcza możliwość przeprowadzenia egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu bez zapewnienia osobie eksmitowanej jakiegokolwiek schronienia, pozostaje w sprzeczności z postanowieniami Konstytucji RP. Konieczne wydaje się wprowadzenie do ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji ogólnej regulacji uniemożliwiającej wykonywanie obowiązku opróżnienia lokalu mieszkalnego i nieruchomości zaspokajającej potrzeby mieszkaniowe bez zapewnienia osobom eksmitowanym jakiegokolwiek schronienia, a tym samym stworzenie osobom eksmitowanym w trybie egzekucji administracyjnej standardu ochrony, z którego korzystają osoby eksmitowane w trybie egzekucji sądowej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie potrzeby podjęcia działań w celu ujednoczenia standardów ochrony lokatorów.

27. Ministra Zdrowia (RPO-695930-V/12) z dnia 23 kwietnia 2013 r. - w sprawie wymogu uzyskania zgody na podjęcie leczenia za granicą.

W świetle przepisów ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych nie jest możliwe pokrycie kosztów planowanego leczenia zagranicznego bez uzyskania uprzedniej zgody Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia wydanej w formie ostatecznej decyzji. W przypadku, gdy pacjent podjął leczenie za granicą bez wystąpienia z wnioskiem o udzielenie zgody lub po wystąpieniu z wnioskiem, lecz przed jego pozytywnym rozpatrzeniem, nie może dochodzić zwrotu kosztów leczenia. Co do zasady istota tak skonstruowanego systemu ma na celu ochronę równowagi finansowej i organizacyjnej systemu publicznej opieki zdrowotnej, w zakresie udzielania świadczeń o charakterze planowym. Jednakże w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a także mając na uwadze konstytucyjne prawo do ochrony zdrowia, brak możliwości następczego zwrotu poniesionych kosztów leczenia zagranicznego rodzi uzasadnione wątpliwości co do rzeczywistej dostępności tego rodzaju świadczeń finansowanych ze środków publicznych. Leczenie to przeprowadzane jest nierzadko w sytuacji bezpośredniego zagrożenia powstania nieodwracalnych lub bardzo dotkliwych zmian w stanie zdrowia pacjenta, którym może zapobiec jedynie podjęcie leczenia w innym państwie. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przekazanie stanowiska w przedstawionej kwestii.

Minister Zdrowia (13.05.2013 r.) wyjaśnił, że zgodnie ze stanowiskiem Ministra Zdrowia przekazanym Narodowemu Funduszowi Zdrowia, w niektórych przypadkach

należy dopuścić możliwość zrefundowania świadczeniobiorcy poniesionych przez niego kosztów świadczeń udzielonych poza granicami kraju. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy pacjent skorzystał ze świadczeń poza granicami Polski po otrzymaniu odmownej decyzji Prezesa Funduszu, która okazała się następnie, w wyniku postępowania sądowo-administracyjnego, decyzją merytorycznie nieuzasadnioną. Ponadto, zgodnie z opinią Ministra Zdrowia, świadczeniobiorcy należy się zwrot poniesionych kosztów świadczeń udzielonych poza granicami kraju w przypadku, gdy przed zakończeniem postępowania skorzystał ze świadczeń objętych wnioskiem złożonym uprzednio do oddziału wojewódzkiego Funduszu, o ile postępowanie to ostatecznie skutkowało wydaniem pozytywnej decyzji. Dotyczy to sytuacji, w których ze względu na stan pacjenta i przewidywany rozwój choroby zachodziła pilna konieczność podjęcia leczenia, jeszcze przed otrzymaniem decyzji Prezesa Funduszu. Powyższe stanowisko Ministra Zdrowia oraz praktyka Funduszu w zakresie refundacji kosztów leczenia poza granicami kraju, poniesionych przez pacjentów, w przypadku których złożono wnioski o wydanie zgody Prezesa Funduszu na przeprowadzenie takiego leczenia, opiera się na celowościowej wykładni przepisów ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W ramach kolejnej nowelizacji tej ustawy rozważa się wprowadzenie przepisu, który explicite przewidywałby możliwość zrefundowania świadczeniobiorcom poniesionych kosztów świadczeń opieki zdrowotnej, we wskazanych wyżej okolicznościach.

28. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (RPO-704289-V/12) z dnia 24 kwietnia 2013 r. - w sprawie postanowień umów mogących naruszać prawa konsumentów.

Rzecznik Praw Obywatelskich wyraża w wystąpieniu wątpliwości dotyczące postanowień umów stosowanych przez spółkę działającą na rynku finansowym. Postanowienia te mogą być niezgodne z przepisami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a także ustawy o ochronie danych osobowych. Zastrzeżenia budzą zwłaszcza postanowienia umowy, które wymagają od konsumenta złożenia oświadczenia, że wyraża zgodę na opublikowanie udostępnionych spółce danych osobowych w prasie, mediach i miejscu wybranym przez spółkę oraz powiadomienie członków rodziny i domowników w razie naruszenia umów zawartych ze spółką. W ocenie Rzecznika celem tego rodzaju postanowień może być wywołanie poczucia lęku i zagrożenia przed upublicznieniem informacji o posiadanym zadłużeniu, jak również zmuszenie do spełnienia określonych obowiązków w sposób przekraczający uprawnienia wierzyciela. Przetwarzanie danych przez administratora jest dopuszczone dla osiągnięcia prawnie usprawiedliwionych celów. Nie jest więc możliwe uznanie oznaczonych celów za usprawiedliwione, gdy są one ukierunkowane na osiągnięcie rezultatu sprzecznego z prawem, zasadami współżycia społecznego czy dobrymi obyczajami. Niepokojące jest także zawarcie w umowie zapowiedzi o bezpośrednim kontakcie pracownika spółki z dłużnikiem jako formy działań windykacyjnych, dodatkowo obciążającej dłużnika kwotą 300 zł. Nachodzenie konsumenta w domu w celu windykacji należności jest uznawane za przykład tzw. czarnych praktyk i nie

powinno stanowić dla wierzyciela podstawy do obciążania dłużnika kolejnymi opłatami. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zbadanie sprawy i poinformowanie o zajęтым stanowisku.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (28.05.2013 r.) poinformowała, że prowadzi postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na stosowaniu przez Spółkę we wzorcach umownych postanowień abuzywnych. Ponadto obecnie badane są opłaty pobierane przez instytucje udzielające pożyczek spoza sektora bankowego. Badaniem objęto również Spółkę. Wnioski z kontroli, ujęte w raporcie, zostaną skierowane nie tylko do podmiotów badanych, ale do wszystkich przedsiębiorców działających na rynku finansowym. Odnosząc się do kwestii składania przez wierzyciela lub windykatora wizyt w miejscu zamieszkania konsumenta lub nawiązywania prób kontaktu w innej formie, w odpowiedzi wyjaśniono, że takie zachowanie - w zakresie dozwolonym przez obowiązujące przepisy – nie jest zabronione. Oczywiście jest, że przedsiębiorca prowadząc działania windykacyjne nie może np. grozić zastosowaniem wobec konsumenta przymusu fizycznego. Za niedozwolone działanie można by również uznać wtargnięcie osoby windykującej do mieszkania, a także usilne, natarczywe i ciągle próby dalszego nawiązania kontaktu z konsumentem, czy też oddziaływanie na psychikę konsumenta mające wywołać u niego lęk. Takie zachowania mogą stanowić praktyki agresywne w rozumieniu art. 9 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Nie można natomiast uznać każdej próby kontaktu z konsumentem za niedozwoloną.

29. Prezesa Związku Banków Polskich (RPO-723348-V/13) z dnia 25 kwietnia 2013 r. - w sprawie niewłaściwych praktyk stosowanych przez banki.

Znaczna część otrzymywanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich skarg klientów banków zawiera zarzuty dotyczące niedochowania przez banki odpowiedniego poziomu staranności i rzetelności w zakresie obsługi klienta. Skargi te pochodzą przeważnie od osób starszych i dotyczą sprzedaży produktów ubezpieczeniowych o charakterze inwestycyjnym. Problemem jest też brak jednolitej procedury postępowania w przypadku śmierci konsumenta. Kolejną grupę stanowią skargi związane ze sprzedażą przez banki długów firmom windykacyjnym. Znaczna ilość skarg stanowi prośbę o udzielenie pomocy w uzyskaniu dogodniejszych warunków spłaty zadłużenia, ponieważ samodzielne starania wnioskodawców o zmianę warunków spłaty zadłużenia nie przynoszą rezultatów. Kolejnym problemem jest przywilej egzekucyjny banków, które na wniosek organu egzekucyjnego mają obowiązek dokonać zajęcia zgromadzonych na rachunku bankowym środków. Wnioskodawcy podnoszą, iż wskutek wszczętej wobec nich egzekucji, często dotyczącej niskich kwot, następuje blokada wszystkich posiadanych kont bankowych. Z otrzymywanych skarg wynika również, że każdy bank ma inną procedurę reklamacyjną, o której klienci nie posiadają wystarczającej wiedzy. Zaostrzenie polityki kredytowej w obszarze kredytów konsumenckich spowodowało, że wielu konsumentów korzysta z usług prywatnych firm pożyczkowych. Ich działalność

pozostaje poza oddziaływaniem Związku Banków Polskich, jednakże głos przedstawicieli środowiska bankowego może przyczynić się do stworzenia odpowiednich ram nadzoru oraz zapewnienia nieprofesjonalnym uczestnikom rynku finansowego odpowiedniego poziomu ochrony. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie, jakie działania zostaną podjęte w celu rozwiązania zasygnalizowanych problemów.

30. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-725408-I/13) z dnia 26 kwietnia 2013 r. - w sprawie dostępu do nauki w języku polskim dla dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą.

Skargi obywateli polskich czasowo mieszkających za granicą, a także wnioski zgłaszane przez dyrektorów szkół publicznych kuratorom oświaty zwróciły uwagę Rzecznika na kwestię problemów w dostępie do placówek oświatowych poza granicami Polski prowadzących zajęcia w języku polskim i realizujących, przynajmniej w wymiarze uzupełniającym, polską podstawę programową kształcenia ogólnego. W wyniku zmiany rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2010 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą, minimalna liczba uczniów w punkcie konsultacyjnym została podniesiona z 30 do 50. Wielu punktom konsultacyjnym grozi likwidacja. Uczniowie będą mogli kontynuować naukę jedynie w uspołecznionych placówkach lub skorzystać z możliwości kształcenia na odległość. Polskie władze powinny prowadzić politykę sprzyjającą podejmowaniu decyzji o powrocie z emigracji do Polski. Jednym z ważnych czynników branych pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o powrocie do Polski są szanse edukacyjne dzieci, które przez dłuższy czas były wychowywane w innym kraju. W polityce polonijnej od pewnego czasu dominują formy prowadzenia nauczania w wymiarze uzupełniającym, w punktach konsultacyjnych działających najczęściej przy ambasadach lub konsulatach. Zastąpienie nauki w szkolnym punkcie konsultacyjnym innymi, mniej kosztownymi, formami nauki nie będzie w stanie zapewnić porównywalnego poziomu edukacji. Likwidacja punktów konsultacyjnych i objęcie dzieci nauczaniem na odległość powinno być traktowane jako ostateczność. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie zmiany przepisów regulujących zasady zakładania placówek oświatowych prowadzących naukę w języku polskim dla Polaków czasowo przebywających za granicą.

Minister Edukacji Narodowej (21.05.2013 r.) poinformowała, że system oświaty polskiej za granicą tworzą szkoły i szkolne punkty konsultacyjne przy placówkach dyplomatycznych RP i szkoły organizacji Polaków. Uczniowie polscy za granicą mają także możliwość uczenia się języka polskiego w szkołach kraju zamieszkania oraz w formie nauczania na odległość. Analiza obecnego stanu funkcjonowania oświaty polskiej za granicą wskazuje, że dominującą w środowiskach polskich rodzin migrujących formą kształcenia dzieci jest nauczanie oparte o uzupełniający plan nauczania. Dzieci polskie za granicą uczęszczają do szkół w lokalnym systemie edukacji i tam realizują obowiązek szkolny i nauki, zaś w szkolnym punkcie

konsultacyjnym czy w szkole organizacji Polaków uzupełniają wiedzę w zakresie języka polskiego oraz wiedzy o Polsce. Działania podejmowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej zmierzają ku temu, aby docelową formą nauczania dzieci polskich za granicą było nauczanie uzupełniające w zakresie języka polskiego i wiedzy o Polsce. Pozwoli to, w miarę posiadanych środków i przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeb i oczekiwań środowisk polskich, na zapewnienie jak największej grupie uczniów polskich za granicą kontaktu z językiem ojczystym i krajem. Wszystkie obecne formy nauczania uzupełniającego będą kontynuowane, zaś wszelkie ewentualne zmiany dotyczące kształtu oświaty polskiej za granicą poprzedzą szerokie konsultacje ze środowiskiem szkolnym, placówkami dyplomatycznymi oraz środowiskiem polonijnym. W odpowiedzi wyjaśniono także, iż zmiana przepisów polegająca na zwiększeniu do 50 liczby uczniów wymaganej do utworzenia szkolnego punktu konsultacyjnego dotyczy wyłącznie powoływania nowych szkół i nie ma wpływu na funkcjonowanie placówek już istniejących. Ponadto przepisy przewidują możliwość utworzenia punktu w przypadku zgłoszenia mniejszej liczby uczniów.

31. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-727124-IV/13) z dnia 6 maja 2013 r. - w sprawie braku uprawnienia do lokalu socjalnego osób zajmujących mieszkania nienależące do publicznego zasobu mieszkaniowego.

Rzecznik sygnalizuje problem pozbawienia ochrony w postaci uprawnienia do lokalu socjalnego osób zajmujących mieszkania, które nie należą do publicznego zasobu mieszkaniowego. Zgodnie z ustawą o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, sąd nie może orzec o braku uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego wobec kobiety w ciąży, małoletniego, niepełnosprawnego lub ubezwłasnowolnionego oraz sprawującego nad taką osobą opiekę i wspólnie z nią zamieszkałą, obłożnie chorych, emerytów i rencistów spełniających kryteria do otrzymania świadczenia z pomocy społecznej, osoby posiadającej status bezrobotnego, osoby spełniającej przesłanki określone przez radę gminy w drodze uchwały, chyba że osoby te mogą zamieszkać w innym lokalu niż dotychczas używany. Kwestionowane rozwiązanie pozbawia te osoby uprawnienia do lokalu socjalnego, jeżeli utraciły tytuł prawny do lokalu niewchodzącego do publicznego zasobu mieszkaniowego. Regulacja ta budzi wątpliwości co do zgodności z konstytucyjną zasadą równości i zasadą sprawiedliwości społecznej. Najczęściej dłużnikowi nie przysługuje tytuł prawny do innego lokalu, w którym mógłby zamieszkać, a gmina nie dysponuje pomieszczeniami tymczasowymi. Komornik ma wtedy obowiązek usunąć dłużnika do noclegowni, schroniska lub innej placówki zapewniającej miejsce noclegowe. Szczególnie trudną sytuacją jest eksmisja dłużników bez prawa do lokalu socjalnego, wśród których znajduje się małoletni. Wówczas komornicy zwracają się do sądu o wydanie zarządzenia o umieszczeniu małoletniego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o podjęcie działań w celu wyeliminowania z porządku prawnego kwestionowanej regulacji.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (21.05.2013 r.) stwierdził, że regulację dotyczącą prawa do lokalu socjalnego, zawartą w ustawie o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, należy uznać za prawidłowo skonstruowaną. Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej przygotowało zmiany do ustawy, polegające m.in. na oddaniu do wyłącznej właściwości sądu orzekania o uprawnieniach do zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego, co wiązałoby się z uchynieniem obecnego przepisu art. 14 ust. 4 i 7 ustawy. Przyjęcie przez ustawodawcę rozwiązania, że przepis art. 14 ust. 3 ustawy stanowi wystarczającą podstawę prawną, jeśli chodzi o zapewnienie ochrony wszystkim osobom potrzebującym, wyeliminuje zarówno wątpliwości podnoszone przez Rzecznika, jak i przypadki nadużyć, do których prowadzi przyznanie obligatoryjnego prawa do lokalu socjalnego bez względu na przyczyny ustania tytułu do lokalu. Od kilku lat funkcjonuje w Polsce program wsparcia budownictwa socjalnego, przewidujący rozwiązania ułatwiające samorządom podejmowanie inicjatywy związanej z tworzeniem zasobów mieszkaniowych dla osób najuboższych. W ramach realizacji programu wsparcia budownictwa socjalnego w latach 2007-2012 udzielono finansowego wsparcia na realizację około 11 tys. lokali socjalnych, mieszkań chronionych, mieszkań komunalnych (dodatkowo powstanie odpowiednia liczba lokali socjalnych) i mieszkań dla powodzian oraz 879 miejsc w noclegowniach i domach dla bezdomnych.

32. Ministra Zdrowia (RPO-726595-XVIII/13) z dnia 6 maja 2013 r. - w sprawie sprzedaży elektronicznych papierosów osobom nieletnim.

W publikacjach prasowych został zasygnalizowany problem sprzedaży elektronicznych papierosów osobom nieletnim. Jak wynika z tych publikacji obowiązujące regulacje prawne nie zakazują sprzedaży osobom nieletnim tzw. e-papierosów. W szczególności nie czynią tego przepisy ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Z przepisów tej ustawy wynika, że zabrania się sprzedaży wyrobów tytoniowych osobom do lat 18. Ustawa pod pojęciem „wyroby tytoniowe” rozumie jednak wyroby zawierające tytoń lub jego składniki, z wyłączeniem produktów leczniczych zawierających nikotynę. Natomiast „wyroby tytoniowe bezdymne” to wyroby tytoniowe przeznaczone do wążania (tabaka), ssania, żucia lub wprowadzenia do organizmu w innej postaci, z wyłączeniem produktów leczniczych zawierających nikotynę. E-papierosy, pomimo występowania w nich powodującej uzależnienie nikotyny nie zawierają tytoniu, nie są też wyprodukowane z jego udziałem. Stąd też nie znajduje do nich zastosowania zakaz wynikający z ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o zajęcie stanowiska w tej sprawie, zwłaszcza w zakresie potrzeby wprowadzenia stosownych regulacji prawnych.

Minister Zdrowia (14.06.2013 r.) podziela zaniepokojenie Rzecznika Praw Obywatelskich rosnącym rozpowszechnieniem tzw. e-papierosów, szczególnie wśród ludzi młodych, w tym wśród młodzieży szkolnej, zwłaszcza gdy stosowane w nich

preparaty zawierają nikotynę. Obecnie e-papierosy i stosowane w nich roztwory występują na rynku jako przedmioty użytku na zasadach wynikających z ustawy z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów, przez co są ogólnie dostępne. W toku prac nad komisyjnym projektem nowelizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych Minister Zdrowia wystąpił z inicjatywą uregulowania sytuacji tych wyrobów na rynku, ale wnioski ten nie spotkał się z aprobatą posłów.

Kierując się potrzebą zapobieżenia ryzyku zdrowotnemu oraz w celu umożliwienia racjonalnego wykorzystania e-papierosów w procesie leczenia uzależnienia od tytoniu, Ministerstwo Zdrowia obserwuje i analizuje sytuację epidemiologiczną tego obszaru, rozważając wprowadzenie mechanizmów prawnych szczególnie chroniących dzieci i młodzież. Sytuację w tej dziedzinie może zmienić w niedalekiej przyszłości dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich w sprawie produkcji, prezentowania i sprzedaży wyrobów tytoniowych i powiązanych wyrobów, której projekt jest obecnie przedmiotem dyskusji na forum Rady Unii Europejskiej (w grupie roboczej ds. zdrowia publicznego). Wkrótce debatę nad projektem podejmie Parlament Europejski. Projekt dyrektywy przewiduje możliwość poddania kontroli takich wyrobów, jak e-papierosy, na obszarze całej Unii Europejskiej.

33. Ministra Zdrowia (RPO-726328-I/13) z dnia 9 maja 2013 r. - w sprawie przetwarzania danych o osobach uzależnionych od narkotyków.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka oraz Fundacja Panoptikon podnosiły w debacie publicznej zastrzeżenia dotyczące katalogu danych o osobach zgłaszających się na leczenie, które mają być gromadzone na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz projektowanego rozporządzenia Ministra Zdrowia. Zakłady opieki zdrowotnej prowadzące leczenie lub rehabilitację osób uzależnionych są zobowiązane do przekazywania Krajowemu Biuru do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii zestawu danych stanowiących w większości informacje niezwykle wrażliwe, m. in. dane dotyczące miejsca zamieszkania, wykształcenia oraz obywatelstwa, historia używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, informacje o zachowaniach ryzykownych mogących przyczynić się do zakażenia HIV, HCV, historia leczenia. Dane te, analizowane pojedynczo, nie stanowią danych osobowych, jednak przetwarzane razem mogą doprowadzić do identyfikacji osoby, której dotyczą. Przekazywany zestaw danych jest bowiem opatrzony identyfikatorem składającym się z dwóch pierwszych liter imienia i nazwiska, daty urodzenia, a także zakodowanej informacji o płci pacjenta. Naruszenia konstytucyjnego prawa do ochrony danych osobowych można upatrywać w nałożeniu obowiązku ustawowego w granicach wykraczających poza ramy wyznaczone przez Konstytucję, a więc z pominięciem przesłanki „niezbędności w demokratycznym państwie prawnym”. Istnieje wątpliwość, czy przetwarzanie danych w proponowanym zakresie jest niezbędne, a w szczególności, czy jest przydatne dla osiągnięcia zamierzonego celu, czyli określenia rozmiaru i specyfiki problemu narkomanii w skali krajowej i zapewnienia podstaw dla

monitorowania problemów narkotyków i narkomanii w Europie. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Minister Zdrowia (24.06.2013 r.) nie podzielił wątpliwości przedstawionych w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich. Jednocześnie stwierdził, że identyfikator osoby zgłaszającej się do leczenia z powodu używania środków odurzających lub substancji psychotropowych wykorzystywany jest w Polsce od kilkadziesiąt lat w ramach systemu zbierania danych statystycznych w obszarze psychiatrii, w tym także monitorowania problemu uzależnienia od substancji psychoaktywnych. Identyfikator składający się z pierwszych liter imienia i nazwiska stosowany jest także we wszystkich badaniach dotyczących problemu narkotyków i narkomanii. Zmiana zasad kodowania danych osób uzależnionych uniemożliwiłaby prowadzenie wspólnych analiz wykorzystujących dane zbierane w ramach wiodących w Polsce systemów statystycznych, a w szczególności dane zbierane w ramach niniejszego systemu monitorowania oraz systemu administrowanego przez Instytut Psychiatrii i Neurologii. Ponadto zaburzona zostanie porównywalność danych w seriach czasowych, co utrudni analizę trendów w rozwoju zjawiska. Utracona zostanie także szansa na zestawienie danych pochodzących z monitoringu z danymi z projektów badawczych.

34. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-710971-III/12) z dnia 9 maja 2013 r. - w sprawie usuwania statków i innych obiektów pływających prowadzonych przez osoby nietrzeźwe.

W trakcie spotkania z pracownikami Biura RPO, funkcjonariusze Policji jednej z komend miejskich podnieśli problem obowiązku usuwania statku lub innego obiektu pływającego w przypadku, gdy prowadziła go osoba znajdująca się w stanie po użyciu alkoholu, środka działającego podobnie do alkoholu lub będąca pod wpływem środka odurzającego, a przebywająca w tym stanie na morskich wodach wewnętrznych lub morzu terytorialnym leżących w granicach administracyjnych gminy. Problem dotyczy ustalenia organu właściwego do usunięcia statku lub innego obiektu pływającego. Przepisy ustawy o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych nakładają na policjantów obowiązek wydania dyspozycji usunięcia statku lub innego obiektu pływającego. Jednak obecnie policjanci nie są w stanie wskazać organu właściwego w tej sprawie. W ocenie Rzecznika konieczne wydaje się zawężenie znaczenia terminu „statek”. Definicję tego terminu zawiera ustawa o bezpieczeństwie morskim. Wątpliwości Rzecznika dotyczą sytuacji, gdy w stanie nietrzeźwości znajduje się osoba prowadząca masowiec lub statek pasażerski będący własnością zagranicznego armatora. Ponadto Rzecznik zwraca uwagę na koszty usuwania i przechowywania statku o długości kadłuba powyżej 20 m. W przypadku usunięcia i przechowywania masowca lub statku wycieczkowego koszty te są o wiele wyższe niż wymienione w ustawie maksymalne wysokości opłat. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o spowodowanie zbadania przedstawionego problemu i ewentualnie podjęcie odpowiedniej inicjatywy ustawodawczej.

35. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (RPO-715457-I/12) z dnia 15 maja 2013 r. - w sprawie stosowania przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Rzecznik Praw Obywatelskich w korespondencji z Delegaturą Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przedstawiła sprawę dotyczącą podejrzenia stosowania praktyk dyskryminacyjnych przez przedsiębiorcę, który zróżnicował zasady wstępu do lokalu ze względu na pochodzenie etniczne. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Z zakazem tym powiązana jest kompetencja Prezesa UOKiK do podjęcia postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i zakończenia takiego postępowania decyzją administracyjną. W ocenie Dyrektora Delegatury UOKiK stopień naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w opisaney sprawie jest jednak znikomy. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformowała UOKiK, że zachowanie przedsiębiorcy może stanowić przejaw zakazanej dyskryminacji bezpośredniej. Zgodnie z przepisami ustawy o wdrożeniu przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania nierówne traktowanie osób fizycznych ze względu na rasę, pochodzenie etniczne lub narodowość w zakresie dostępu i warunków korzystania z usług, jeżeli są one oferowane publicznie, jest zakazane bez względu na rangę naruszenia prawa w stosunkach między przedsiębiorcą a konsumentem. Pobieranie opłaty wyłącznie od osób danego pochodzenia etnicznego, wyłącznie ze względu na tę cechę, stanowi jaskrawy przypadek zakazanej dyskryminacji bezpośredniej będącej przejawem naruszenia godności człowieka, której ochrona jest konstytucyjnym obowiązkiem każdego organu władzy publicznej, zobowiązanego do przeprowadzenia stosownego postępowania w trybie przepisanyym prawem. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zbadanie przedstawionej sprawy, w tym o rozważenie przeprowadzenia postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowy interes konsumentów.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (13.06.2013 r.) przestawiła stanowisko, zgodnie z którym istnieją wątpliwości co do możliwości zakwalifikowania zasygnalizowanej sprawy jako naruszenie zbiorowych interesów konsumentów. Niemniej jednak w sprawie zostanie wszczęte postępowanie wyjaśniające, zgodnie z art. 48 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, o którego ustaleniach Rzecznik Praw Obywatelskich zostanie poinformowany.

36. Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Ministra Administracji i Cyfryzacji (RPO-728506-V/13) z dnia 20 maja 2013 r. - w sprawie wymogu składania podpisu przy odbiorze przesyłek pocztowych przez osobę z niepełnosprawnością ruchową, która nie może się podpisać.

Na kanwie sprawy badanej przez Rzecznika pojawił się problem natury generalnej, dotyczący składania podpisów przy odbiorze przesyłek pocztowych przez osobę z niepełnosprawnością ruchową, która nie jest w stanie takiego podpisu złożyć. Przepisy ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe przewidują zastępcze sposoby doręczenia przesyłek, wskazując jednak na konieczność udziału osoby trzeciej, która

mogłaby za adresata pokwitować odbiór przesyłki. Odbiór może nastąpić do rąk dorosłego domownika, jak też przesyłka może zostać wydana osobie legitymującej się pełnomocnictwem, także pełnomocnictwem pocztowym. Ponadto przesyłka listowa rejestrowana, na pisemny wniosek adresata złożony w odpowiedniej placówce pocztowej, z wyłączeniem przesyłek kurierskich, może być doręczona do oddawczej skrzynki adresata, a zatem bez konieczności każdorazowego pokwitowania. Takie doręczenie dotyczy jednak tylko przesyłek poleconych listowych. W praktyce nie zawsze jest możliwe skorzystanie przez osobę niepełnosprawną z pomocy osoby trzeciej w chwili odbioru przesyłki. Na podstawie przepisów Prawa pocztowego brak jest jednak możliwości odbioru przesyłki wymagającej pokwitowania przez osobę, która nie może lub nie umie się podpisać. Opisany problem może być istotny z perspektywy dostępu do usług użyteczności publicznej, takich jak usługi pocztowe, przez osoby, które ze względu na niepełnosprawność nie mogą pokwitować odbioru przez złożenie podpisu. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie. W wystąpieniu do Ministra Administracji i Cyfryzacji Rzecznik prosi ponadto o rozważenie możliwości przeprowadzenia zmian legislacyjnych zmierzających do uregulowania przestawionego problemu.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (18.06.2013 r.) stwierdził, że konieczne jest podjęcie przez resort administracji i cyfryzacji działań legislacyjnych, mających na celu doprecyzowanie przepisów rozporządzenia określającego warunki wykonywania usług powszechnych przez operatora wyznaczonego w zakresie doręczania przesyłki rejestrowanej. Dla realizacji praw osób niepełnosprawnych bardzo istotna jest bowiem szeroko pojęta dostępność, osiągnięta poprzez zapobieganie tworzeniu oraz usuwanie już istniejących barier i przeszkód, które utrudniają funkcjonowanie osób niepełnosprawnych. Stanowi ona niezbędny warunek równoprawnego uczestnictwa i włączenia społecznego.

37. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (RPO-716820-I/12) z dnia 20 maja 2013 r. - w sprawie zasad uczestnictwa w programie „Diamantowy Grant”.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi od osób zainteresowanych uczestniczeniem w programie „Diamantowy Grant”. Celem programu jest skrócenie ścieżki kariery naukowej poprzez stworzenie warunków do wcześniejszego przygotowania pracy doktorskiej. Skarżący wskazują, że ogłoszona przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego druga edycja tego programu zmienia w znaczący sposób dotychczasowe zasady uczestnictwa, ograniczając możliwość uczestniczenia w nim absolwentom studiów z lat ubiegłych. Tymczasem postanowienia ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym zawierają jasne kryteria podmiotowe i przedmiotowe, określające kto, w jakiej procedurze i na jakich warunkach może otrzymać środki na badania naukowe. Pojawia się uzasadniona wątpliwość, czy w świetle ustawowej regulacji, nie przewidującej możliwości uszczegóławiania, uzupełniania, a tym bardziej modyfikowania, kryteriów ubiegania się o środki finansowe, określonych przez ustawodawcę minister, jako organ wykonawczy, może formułować w warunkach konkursowych nie stanowiących źródła powszechnie obowiązującego

prawa takie wymagania, które wprowadzają ograniczenia podmiotowe w stosunku do kręgu osób uprawnionych określonego przepisami ustawy. Na skutek ogłoszenia przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego kryteriów, które ograniczyły zakres podmiotowy osób kwalifikujących się do uzyskania środków, pokrzywdzeni czują się absolwenci z lat ubiegłych, dla których program „Diamentowy Grant” stał się niedostępny. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o ustosunkowanie się do przedstawionej sprawy i przedstawienie niezbędnych wyjaśnień.

38. Ministra Finansów (RPO-715373-V/12) z dnia 21 maja 2013 r. - w sprawie wydawania interpretacji indywidualnych przepisów prawa podatkowego.

W wyniku udzielenia indywidualnej interpretacji przepisów prawa podatkowego, wnioskodawca powinien uzyskać jednoznaczne stanowisko Ministra Finansów co do obowiązków wynikających z czynności podejmowanych lub tych, które mają zostać podjęte w przyszłości w przedstawionym stanie faktycznym. W analizowanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich interpretacjach dotyczących zobowiązania w podatku akcyzowym związanego ze zdarzeniami przyszłymi - wewnątrzspółnotowym nabyciem samochodów klasyfikowanych przez urzędy niemieckie jako samochody ciężarowe, organy podatkowe nie wypowiedziały się o prawidłowości klasyfikacji samochodów dokonanej przez wnioskodawców. Interpretacje podatkowe zostały wydane w stanie faktycznym, gdy pojazd nie został jeszcze zakupiony i sprowadzony do kraju. W takich sytuacjach wystąpienie o wydanie interpretacji indywidualnej wydaje się bezprzedmiotowe, bowiem o powstaniu obowiązku podatkowego rozstrzygnie przynależność samochodu do właściwej pozycji CN, co może zostać jednoznacznie stwierdzone dopiero - jak się wydaje - po jego sprowadzeniu do kraju. Przyszli nabywcy samochodów sprowadzanych do Polski z innych państw Unii Europejskiej pozbawieni są zatem ochrony i pomocy w postaci interpretacji indywidualnej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Minister Finansów (21.06.2013 r.) wyjaśnił, że organ wydający interpretację ocenia możliwość zastosowania prawa podatkowego w odniesieniu do konkretnego, przedstawionego przez wnioskodawcę, stanu faktycznego/zdarzenia przyszłego i w relacji do niego dokonuje wykładni przepisów prawa, które mają w danej sprawie zastosowanie. Postępowanie w przedmiocie interpretacji bazuje na stanie faktycznym przedstawionym przez wnioskodawcę. Wnioskodawca ma obowiązek wyczerpującego przedstawienia stanu faktycznego. Przepisy Ordynacji podatkowej normujące instytucję interpretacji indywidualnej nie stwarzają Ministrowi Finansów możliwości występowania i przeprowadzania postępowania wyjaśniającego, czy dany samochód spełnia kryteria przyporządkowania go do danego kodu CN. Wystąpienie takie byłoby równoznaczne z prowadzeniem postępowania dowodowego, które przy wydawaniu interpretacji jest niedopuszczalne. Powyższe znajduje odzwierciedlenie w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego. W przedstawionych w wystąpieniu Rzecznika interpretacjach ocena stanowiska wnioskodawcy opiera się na założeniu o właściwym zaklasyfikowaniu przez wnioskodawcę pojazdu do pozycji CN

8704 - czego organ w toku postępowania interpretacyjnego nie mógł weryfikować. Organ wydający interpretację nie ma prawnych możliwości podważenia ani weryfikowania czy wyjaśniania stanu faktycznego przedstawionego przez wnioskodawcę. Takie uprawnienia wypaczyłyby cel interpretacji.

39. Ministra Finansów (RPO-727227-V/13) z dnia 21 maja 2013 r. - w sprawie opodatkowania osób, którym bank umorzył należności kredytowe.

W wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich porusza problem opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych osób, którym bank umorzył należności wynikające z zaciągniętego kredytu oraz/lub odsetki należne z tytułu umowy kredytu. Organy podatkowe, a także sądy administracyjne stoją na stanowisku, iż w momencie umorzenia zobowiązania u kredytobiorcy powstaje przychód w postaci nieodpłatnego świadczenia. Obecnie obowiązująca regulacja podatkowa uniemożliwia restrukturyzację zadłużenia. W praktyce banki niejednokrotnie sprzedają długi swoich klientów na rzecz firm windykacyjnych. Obywatele narażeni są wówczas na postępowania windykacyjne, a także egzekucyjne. Związek Banków Polskich wielokrotnie postulował zmianę zasad opodatkowania ułatwiającą restrukturyzację zadłużenia. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie ewentualnych zmian legislacyjnych, które przyczyniłyby się do wzmocnienia podatkowej pozycji osób znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej i życiowej.

Minister Finansów (20.06.2013 r.) nie podziela opinii o konieczności wprowadzenia nowych rozwiązań w prawie podatkowym, których rezultatem miałyby być powszechne zwolnienie z opodatkowania przychodu powstałego z tytułu umorzenia przez bank należności z tytułu umowy kredytowej. Samo zaciągnięcie kredytu i jego spłata zgodnie z umową kredytową jest neutralne podatkowo. Natomiast umorzenie przez bank należności w postaci odsetek od kredytu, do których zapłaty kredytobiorca zobowiązał się w umowie kredytowej, oznacza powstanie po jego stronie przychodu z tytułu otrzymania nieodpłatnego świadczenia. Na banku ciąży obowiązek przekazania dłużnikowi, a także właściwemu dla niego urzędowi skarbowemu, informacji PIT-8C o wysokości dochodu z innych źródeł. Istniejące regulacje ustawy - Ordynacja podatkowa przewidują możliwość zastosowania ulg w spłacie zobowiązań podatkowych. Regulacje te uprawniają naczelnika urzędu skarbowego do ewentualnego zastosowania ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych na indywidualny wniosek podatnika. Niewątpliwie za ważny interes podatnika należy uznać trudną sytuację finansową i życiową podatnika, który ubiega się o zastosowanie ulgi w spłacie zobowiązań.

40. Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców (RPO-731009-V/13) z dnia 21 maja 2013 r. - w sprawie terminów składania do sądu wniosków o przedłużenie pobytu cudzoziemców w ośrodku strzeżonym.

Rzecznik Praw Obywatelskich zapoznała się z korespondencją prowadzoną pomiędzy Prezesem jednego z Sądów Rejonowych i Komendantem Głównym Straży Granicznej w sprawie dotyczącej terminów składania do sądu wniosków o

przedłużenie pobytu cudzoziemców w ośrodku strzeżonym. Prezes Sądu wymienił kilkadziesiąt spraw, w których wnioski o przedłużenie pobytu cudzoziemca w ośrodku strzeżonym, składane przez Komendanta Placówki Straży Granicznej, wpływały do sądu tuż przed upływem okresu stosowania detencji, określonego przez sąd we wcześniejszym postanowieniu. W ocenie Prezesa Sądu, praktyka taka nie tylko nie zapewnia właściwych standardów należytego rozpatrywania sprawy przez sąd, ale też nie gwarantuje cudzoziemcom możliwości korzystania z przysługujących im uprawnień procesowych. Komendant Główny Straży Granicznej zwrócił uwagę, że warunkiem koniecznym przedłużenia pobytu w ośrodku strzeżonym cudzoziemca, który ubiega się o nadanie statusu uchodźcy, jest doręczenie mu decyzji o odmowie przyznania tego statusu, orzekającej o jego wydaleniu z terytorium Polski. Oznacza to, że moment złożenia wniosku o przedłużenie stosowania detencji zależny jest w omawianych przypadkach od wydania decyzji statusowej i jej doręczenia stronie. W tym zakresie istotne znaczenie ma terminowość rozpatrywania wniosków o nadanie statusu uchodźcy, wpływających do Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Opisany problem dotyczyć może wszystkich sądów, do których kierowane są wnioski o przedłużenie stosowania detencji wobec cudzoziemców. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska wobec przedstawionego problemu.

Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców (14.06.2013 r.) wskazał na istnienie przyczyn wydawania decyzji w sprawie o odmowie nadania statusu uchodźcy oraz wydaleniu z terytorium RP w stosunku do osób osadzonych w Strzeżonych Ośrodkach dla Cudzoziemców, w terminie bliskim upływowi detencji, określone w wcześniejszym postanowieniu. Pierwszą z przyczyn jest duża liczba osób aplikujących w ostatnim okresie czasu o nadanie statusu uchodźcy, przebywających w warunkach detencji. Kolejną przyczyną jest złożona i wielowątkowa procedura administracyjna, na którą składa się m. in. obowiązek przesłuchania cudzoziemca (czasami również w obecności psychologa), przetłumaczenia dołączonych przez niego materiałów dowodowych sporządzonych w języku obcym, ustalenia aktualnej sytuacji w kraju jego pochodzenia. Ponadto okres osadzenia cudzoziemców w strzeżonych ośrodkach, zawarty w postanowieniach sądowych, określany jest zazwyczaj na 60 dni od daty zatrzymania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej, tymczasem ustawowy termin rozpatrzenia sprawy o nadanie statusu uchodźcy wynosi 6 miesięcy. Przy dużej liczbie wnioskodawców oraz konieczności szczegółowego zapoznania się z ich sprawami, prowadzi to do takiego stanu rzeczy, że decyzje wydawane są niejednokrotnie w terminie bliskim upływowi detencji. Jednocześnie w odpowiedzi zapewniono, że zostaną podjęte starania, aby czas, w trakcie którego przeprowadzana jest procedura uchodźcza skrócić na tyle, aby umożliwić innym zaangażowanym w sprawę organom wykonanie spoczywających na nich obowiązków we właściwym terminie.

41. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej oraz Ministra Finansów (RPO-720157-V/12) z dnia 22 maja 2013 r. - w sprawie stosowania

przepisów Prawa o ruchu drogowym przez organy rejestrujące pojazdy sprowadzane z państw Unii Europejskiej.

Z treści skargi rozpatrywanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich wynikało, że praktyka organów rejestrujących samochody sprowadzane z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej i rejestrowane po raz pierwszy, może utwierdzać obywateli w przekonaniu, że nie ma obowiązku zapłaty akcyzy. Organy rejestrujące pojazdy często nie wymagają, wbrew obowiązującym przepisom, przedłożenia dokumentu potwierdzającego uiszczenie akcyzy albo brak obowiązku zapłaty tego podatku lub zwolnienie z podatku. Zaniechania te nie stoją na przeszkodzie wszczynaniu przez organy podatkowe postępowań zmierzających do określenia wysokości podatku akcyzowego. W opinii Rzecznika, źródło problemów, z którymi borykają się obywatele nabywający sprowadzone do Polski samochody, mogłoby zostać zlikwidowane poprzez wprowadzenie wspólnej definicji samochodu osobowego, która byłaby stosowana zarówno w Prawie o ruchu drogowym, jak i w ustawie o podatku akcyzowym. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie oraz rozważenie podjęcia odpowiednich działań legislacyjnych.

Minister Finansów (20.06.2013 r.) wyjaśnił, że wypracowanie wspólnej definicji samochodu osobowego nie jest możliwe. Przedstawiciele Ministerstwa Finansów i Ministerstwa Infrastruktury prowadzili w toku roboczych spotkań prace mające na celu ujednoczenie definicji samochodu osobowego, która byłaby tożsama zarówno w rozumieniu ustawy o podatku akcyzowym, jak i ustawy - Prawo o ruchu drogowym. Członkowie zespołu z ramienia obu Ministerstw doszli jednak do wniosku, iż z uwagi na diametralnie różne kryteria klasyfikacji pojazdów w ustawie o podatku akcyzowym i ustawie - Prawo o ruchu drogowym, nie sposób wypracować wspólnej definicji samochodu osobowego. Jedną z przyczyn uniemożliwiających wypracowanie wspólnej definicji jest bariera na poziomie legislacji Unii Europejskiej, gdyż kwestie nomenklatury scalonej oraz homologacji są określane przez różne akty prawa wspólnotowego. Zatem ujednoczenie definicji samochodu osobowego w obydwu przedmiotowych ustawach musiałoby najpierw wynikać ze spójności rozwiązań unijnych.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (11.07.2013 r.) podzielił stanowisko przedstawione przez Ministra Finansów w odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich, zgodnie z którym nie ma możliwości ujednoczenia definicji samochodu osobowego w ustawie o podatku akcyzowym i ustawie - Prawo o ruchu drogowym, ze względu na przepisy unijne regulujące kwestie homologacji pojazdów i klasyfikacji towarów. W przypadku rejestracji pojazdu zastosowanie mają przepisy ustawy - Prawo o ruchu drogowym oraz wydane do niej akty wykonawcze. Ustawa - Prawo o ruchu drogowym definiuje samochód osobowy jako pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu nie więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą oraz ich bagażu. Ponadto rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 27 września 2003 r. w sprawie szczegółowych czynności organów w sprawach związanych z dopuszczeniem pojazdu do ruchu oraz wzorów

dokumentów w tych sprawach określa w załączniku nr 4 „klasyfikację pojazdów”, zawierającą rodzaje, podrodzaje i przeznaczenia pojazdów. W procesie rejestracji pojazdu nie ma zastosowania definicja samochodu osobowego określona w przepisach ustawy o podatku akcyzowym, która odwołuje się do klasyfikacji w układzie odpowiadającym Nomenklaturze Scalonej (CN) zgodnej z rozporządzeniem Rady (EWG) nr 2658/87 z dnia 23 lipca 1987 r. w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej Taryfy Celnej.

42. Ministra Gospodarki (RPO-717429-V/12) z dnia 22 maja 2013 r. - w sprawie tzw. hipoteki odwróconej.

Rzecznik Praw Obywatelskich przekazała kolejne wnioski dotyczące utworzenia ram prawnych dla tzw. hipoteki odwróconej. Pomimo przedłużającego się stanu braku regulacji rozwija się obecnie model tzw. sprzedażowy, oparty na instytucji renty lub dożywocia. Wciąż natomiast brak standardowej regulacji, która odnosiłaby się do modelu kredytowego i miałaby w znaczącym stopniu charakter ochronny wobec klienta - seniora. Regulacja prawna mogłaby pozytywnie wpływać także na kształtowanie praktyk na rynku oferującym model sprzedażowy. Opracowane przepisy prawne powinny, mając na uwadze ich funkcję ochronną wobec docelowej grupy klientów, sprzyjać przedstawianiu przez kredytodawców pełnej i rzetelnej informacji o swojej ofercie. Należałoby ponadto rozważyć uregulowanie kwestii obowiązkowego doradztwa prawnego, przez okres np. 2 lat od wejścia w życie ustawy, aby ułatwić zrozumienie praktycznych aspektów oferowanego produktu. Napływające skargi wskazują również, że konieczna jest interwencja ustawodawcy polegająca na dodatkowym uregulowaniu tzw. modelu sprzedażowego. Umowy zawierane w tym segmencie regulowane są w oparciu o przepisy kodeksu cywilnego. Praktyka rynkowa pokazała jednak, że część tych umów zawiera klauzule abuzywne. Rzecznik Praw Obywatelskich wyraziła nadzieję, że wnioski przedstawione w wystąpieniu będą pomocne podczas prowadzonych prac legislacyjnych.

43. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-695071-IV/12) z dnia 23 maja 2013 r. - w sprawie wysokich kosztów lustracji spółdzielni mieszkaniowych.

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął kilka lat temu problem dotyczący wysokich kosztów lustracji spółdzielni, przeprowadzanych przez związki rewizyjne spółdzielni mieszkaniowych. Zagadnienie to nie doczekało się wówczas regulacji ustawowej, mimo iż zarówno ówczesny Minister Sprawiedliwości, jak i Minister Infrastruktury dostrzegli wady istniejących przepisów. Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich nadal wpływają skargi od członków spółdzielni mieszkaniowych, jak i samych spółdzielni mieszkaniowych odnoszące się do tego zagadnienia. Piszący podkreślają, że spółdzielnia mieszkaniowa zrzeszona w związku płaci wysokie roczne składki. Tymczasem, w razie zlecenia lustracji spółdzielnia jest obowiązana wpłacić związkowi, w którym jest zrzeszona, kolejną bardzo wysoką opłatę, a dodatkowo pokryć koszt zakwaterowania i przejazdów lustratora oraz wypłacić mu diety. W

ocenie Rzecznika treść przepisu art. 91 § 3 Prawa spółdzielczego wskazuje, że w spółdzielniach mieszkaniowych, które są zrzeszone w związkach rewizyjnych, lustracja powinna być przeprowadzona nieodpłatnie, tzn. powinna być finansowana w ramach składki członkowskiej uiszczanej przez spółdzielnię. Zasadnym byłoby wprowadzenie do Prawa spółdzielczego przepisów, które w sposób generalny i jednoznaczny regulowałyby zasadnicze kwestie związane z ustalaniem zasad odpłatności za badania lustracyjne. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie podjęcia działań w celu doprowadzenia do zmiany stanu prawnego w omawianym zakresie.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (06.06.2013 r.) poinformował, że wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich przekazał Ministrowi Sprawiedliwości jako podmiotowi właściwemu do zajęcia stanowiska w kwestii uregulowań dotyczących funkcjonowania lustracji spółdzielni.

44. Ministra Sprawiedliwości (RPO-481256-IV/04) z dnia 23 maja 2013 r. - w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej dla osób ubogich.

Na potrzebę kompleksowego zreformowania systemu udzielania pomocy prawnej najuboższym obywatelom Rzecznik Praw Obywatelskich wskazywał w licznych wystąpieniach kierowanych do Ministra Sprawiedliwości w latach 2004-2009. Niezbędność zapewnienia bezpłatnej pomocy prawnej wynika z wymogów prawnych statuowanych w Konstytucji RP, a także ze zobowiązań międzynarodowych. Obowiązujący w Polsce system pomocy prawnej z urzędu w sprawach cywilnych jest postrzegany jako drogi i nieefektywny. Pomoc prawna dla najuboższych powinna obejmować także pozasądowe poradnictwo prawne. W aktualnym stanie prawnym nie istnieje żadne systemowe rozwiązanie kwestii bezpłatnego poradnictwa prawnego w przypadku czynności pozasądowych. Tymczasem praktyka działania Biura Rzecznika Praw Obywatelskich od początku jego funkcjonowania wskazuje na ogromną potrzebę zapewnienia bezpłatnego poradnictwa prawnego w wielu sprawach, zanim trafią one na drogę sądową. Możliwość zaspokojenia wszystkich uzasadnionych społecznie potrzeb może stworzyć jedynie działający w oparciu o zasadę ciągłości system pomocy prawnej, gwarantujący niezamożnym obywatelom na terenie całego kraju realny dostęp do fachowej, nieodpłatnej porady prawnej w sytuacji, gdy wymaga tego potrzeba ochrony sfery prawnej danego podmiotu. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie odpowiednich działań legislacyjnych w celu stworzenia systemowej regulacji dotyczącej bezpłatnej pomocy prawnej, a w szczególności celem wprowadzenia do polskiego porządku prawnego realnych możliwości uzyskania pomocy prawnej przez najuboższych obywateli na etapie przedsądowym.

Minister Sprawiedliwości (13.06.2013 r.) poinformował, że w Ministerstwie Sprawiedliwości ponownie wszczęto prace koncepcyjne w zakresie przygotowania projektu regulacji wdrażającej system nieodpłatnej pomocy prawnej i oszacowania skutków finansowych wprowadzenia jej w życie. Rozpatrywana jest m.in. celowość oparcia systemu nieodpłatnej pomocy prawnej na aktywności organizacji pozarządowych, zajmujących się - w różnym zakresie - poradnictwem prawnym oraz

aktywności osób posiadających wykształcenie wyższe prawnicze, w tym wykonujących zawody adwokata i radcy prawnego. Do rozstrzygnięcia pozostaje, czy czynności związane z oceną stanu materialnego oraz przyznaniem lub odmową przyznania nieodpłatnej pomocy prawnej miałyby być realizowane przez organy samorządu powiatowego. Jednocześnie Minister Sprawiedliwości zapewnił w odpowiedzi, że w przypadku przejścia do kolejnej fazy prac nad omawianą regulacją, a tym samym nadania im skonkretyzowanego charakteru uzasadniającego wszczęcie i prowadzenie prac legislacyjnych, Rzecznik Praw Obywatelskich zostanie poinformowana o tym fakcie w odrębnym piśmie.

45. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-725428-III/13) z dnia 24 maja 2013 r. - w sprawie zobowiązania najbliższych członków rodziny mieszkańca domu pomocy społecznej do wnoszenia opłat.

Na tle skarg wpływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich ujawnił się problem związany z nakładaniem na najbliższych członków rodziny mieszkańca domu pomocy społecznej zobowiązania do udziału w ponoszeniu odpłatności za pobyt. Do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są zobowiązani w kolejności: mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, małżonek, zstępni przed wstępnymi, gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej. Małżonek, zstępni, wstępni i gmina nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkaniec domu ponosi pełną odpłatność. Ustawa o pomocy społecznej zawiera regulacje dające możliwość zwolnienia całkowitego lub częściowego osób zobowiązanych do wnoszenia opłat, jednak nie przewiduje okoliczności, które ujawniły się na tle spraw wpływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. W opinii Rzecznika istnieje potrzeba rozważenia możliwości wprowadzenia do ustawy o pomocy społecznej wyraźnej regulacji prawnej umożliwiającej organowi odstąpienie od obciążania odpłatnością za pobyt w domu pomocy społecznej w sytuacji, gdy zobowiązanie byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Chodzi o przypadki, gdy zobowiązania dotyczą osób względem których dotychczasowe postępowanie pensjonariusza domu pomocy społecznej było naganne moralnie – zaniebywanie obowiązków rodzicielskich, nierealizowanie obowiązku alimentacyjnego, stosowanie przemocy. Podobne rozwiązanie zostało uregulowane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, który stanowi, że zobowiązany może uchylić się od wykonania obowiązku alimentacyjnego względem uprawnionego, jeżeli żądanie alimentów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie potrzeby wprowadzenia stosownych zmian w ustawie o pomocy społecznej.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (11.06.2013 r.) nie podzielił opinii Rzecznika o potrzebie zmiany ustawy o pomocy społecznej w zakresie wprowadzenia wyraźnej regulacji prawnej umożliwiającej organowi odstąpienie od obciążania odpłatnością za pobyt w domu pomocy społecznej w sytuacji, gdy zobowiązanie byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Podstawą ponoszenia odpłatności powinna być co do zasady umowa zawarta pomiędzy osobą zobowiązaną i gminą kierującą mieszkańca

do domu pomocy społecznej. Zawarcie umowy poprzedzone jest przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego i ustaleniem sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej osób zobowiązanych. Podczas rodzinnego wywiadu środowiskowego osoba zobowiązana do ponoszenia odpłatności może wskazać powody, które uzasadniają konieczność zwolnienia jej z ponoszonej odpłatności i złożyć wnioski w tym zakresie. Osoba, która odmawia przeprowadzenia z nią rodzinnego wywiadu środowiskowego i nie podejmuje żadnego współdziałania z gminą, w rzeczywistości sama pozbawia się możliwości bycia zwolnioną z odpłatności. Nawet jeśli w trakcie ustalania odpłatności gmina nie podzieli przekonania strony co do zasadności wniosku o całkowite zwolnienie z odpłatności za pobyt, to od decyzji odmawiającej zwolnienia stronie przysługuje odwołanie do samorządowego kolegium odwoławczego, a później skarga do sądu administracyjnego.

46. Prezesa Związku Banków Polskich (RPO-678032-V/11) z dnia 28 maja 2013 r. - w sprawie korzystania z usług bankowych przez osoby z niepełnosprawnością.

Rzecznik Praw Obywatelskich z dużym uznaniem przyjęła działania Związku Banków Polskich mające na celu stworzenie zaleceń dla sektora bankowego dotyczących obsługi osób niepełnosprawnych. W ocenie Rzecznika, kształtując procedury regulujące sposób zawierania umów bankowych z osobami z dysfunkcją wzroku, należy mieć na uwadze ochronę tych osób przed nadużyciami. Ochrona ta nie może jednak tworzyć barier w dostępie do usług bankowych. Rzecznik Praw Obywatelskich poruszyła w wystąpieniu kwestię działań na rzecz zapewnienia osobom niepełnosprawnym równego dostępu do sfery bankowości elektronicznej, obejmującej dostęp do bankomatów. Za wartą przeanalizowania należy uznać propozycję zawartą w Rekomendacji w sprawie obsługi Osób Niepełnosprawnych przez banki, dotyczącą zapoznania osoby niewidomej z treścią umowy poprzez jej odczytanie przez pracownika. Ważne są jednak postulaty środowiska osób niewidomych i niedowidzących dotyczące wprowadzenia zasady nagrywania tej czynności. Osoby z dysfunkcją słuchu powinny natomiast mieć zapewnioną pomoc tłumacza języka migowego. Wskazanim byłoby podjęcie działań na rzecz uproszczenia języka umów bankowych, nie tylko dla osób niepełnosprawnych, ale także dla pozostałych nieprofesjonalnych uczestników rynku, w tym dla osób starszych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przekazanie informacji o pracach nad projektem Rekomendacji w sprawie obsługi Osób Niepełnosprawnych przez banki, a także o dobrych praktykach wypracowanych przez banki w tej sferze.

Prezes Związku Banków Polskich (05.06.2013 r.) poinformował, że bankom - Członkom Związku Banków Polskich zostały przekazane przyjęte przez Zarząd Związku Banków Polskich „Dobre praktyki obsługi osób z niepełnosprawnościami przez banki”. Przygotowany dokument stanowi przekształcenie Rekomendacji w sprawie obsługi Osób Niepełnosprawnych przez banki. Celem pierwszej edycji „Dobrych praktyk” jest udzielenie bankom wskazówek, które umożliwią funkcjonalne i efektywne wykorzystywanie oraz udoskonalanie istniejących już mechanizmów,

instrumentów i zasobów w oddziałach, uwzględniając przy tym obowiązujące przepisy prawa. W związku z powyższym planuje się cykliczną rozbudowę i aktualizację materiału, tak by w kolejnych edycjach w coraz szerszym zakresie i coraz bardziej szczegółowo odnosił się on do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Prezes Związku Banków Polskich dodał, że w ramach kolejnych konsultacji aktualizowanego materiału, Związek Banków Polskich będzie zabiegał o opinię i uwagi Rzecznika Praw Obywatelskich.

47. Ministra Finansów (RPO-723912-V/13) z dnia 28 maja 2013 r. - w sprawie braku przepisów regulujących procedurę uzupełnienia przez podatnika formularza aktualizacyjnego NIP.

Podczas rozpatrywania skargi indywidualnej, jaka wpłynęła do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, wyłonił się problem braku regulacji prawnej w ustawie z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników, która pozwalałaby na wzywianie podatników do uzupełnienia formularza aktualizacyjnego NIP-2. W konsekwencji organy podatkowe stosują niejednolite praktyki w przypadku złożenia niekompletnego formularza aktualizacyjnego NIP. Niektóre urzędy skarbowe wzywają podatników do uzupełnienia braków formularza, inne natomiast od razu inicjują postępowanie karne skarbowe. Przepisy ustawy o ewidencji i identyfikacji podatników i płatników pozwalają na uruchomienie procedury uzupełniania braków w formularzach wyłącznie w zakresie zgłoszeń identyfikacyjnych, całkowicie pomijając postępowanie w sprawie aktualizacji danych. W ocenie Rzecznika sposobem na wyeliminowanie przedstawionego problemu byłaby zmiana tej ustawy, polegająca na wprowadzeniu obowiązku wzywiania podatników do uzupełnienia braków formalnych w formularzu aktualizacyjnym lub na zamieszczeniu odpowiedniego odesłania do przepisów Ordynacji podatkowej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o ocenę problemu i zajęcie stanowiska w sprawie ewentualnych zmian legislacyjnych.

Minister Finansów (14.06.2013 r.) potwierdził, że przepisy ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników nie regulują procedury uzupełniania braków formalnych w zgłoszeniach aktualizacyjnych dokonanych w wykonaniu określonego w art. 9 obowiązku aktualizowania danych. W świetle stwierdzenia przesłanek do popełnienia wykroczenia skarbowego z art. 81 ustawy z dnia 10 września 1999 r. - Kodeks karny skarbowy, podejmowanie postępowania uwzględniającego wzywianie podatnika do uzupełnienia braków formalnych w zgłoszeniu aktualizacyjnym ma na celu kształtowanie właściwych relacji z administracją podatkową uwzględniających ochronę interesu społecznego i słusznego interesu strony, a także jest przejawem troski o przestrzeganie obowiązków nałożonych na podatników. W związku z powyższym podjęte zostaną prace w celu przygotowania projektu zmian legislacyjnych ukierunkowanego na wdrożenie rozwiązań, które pozwolą na uzyskanie jednoznacznych odniesień do przepisów prawa w przedmiotowym zakresie.

48. Ministra Spraw Wewnętrznych (RPO-632772-XVIII/09) z dnia 29 maja 2013 r. - w sprawie ograniczeń czasowych wznowienia postępowania dyscyplinarnego wobec policjanta.

Na problem opisany w wystąpieniu zwróciła uwagę Helsińska Fundacja Praw Człowieka. Ustawa o Policji przewiduje, że postępowania dyscyplinarnego nie wznowia się po upływie 5 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Oznacza to, że nawet wówczas, gdy orzeczenie dyscyplinarne zawiera istotne wady prawne, nie ma możliwości po upływie wskazanego terminu wznowienia postępowania dyscyplinarnego i uchylenia wadliwego orzeczenia. Okoliczność ta nabiera szczególnego znaczenia, gdy w wyniku wydania orzeczenia dyscyplinarnego nastąpiło wydalenie policjanta ze służby. Czyn stanowiący przewinienie dyscyplinarne, wypełniający jednocześnie znamiona przestępstwa lub wykroczenia albo przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej niezależnie od odpowiedzialności karnej. Może więc zdarzyć się, że wcześniejsze orzeczenie dyscyplinarne będzie odmienne w zakresie orzekania o winie od późniejszego wyroku sądowego uniewinniającego policjanta. W omawianym zakresie nie ma możliwości stwierdzenia niezgodności z prawem ostatecznej decyzji o zwolnieniu policjanta ze służby. Stan ten, którego bezpośrednim źródłem jest przepis art. 135r ust. 5 ustawy o Policji, uniemożliwia realizację konstytucyjnego prawa określonego w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP. Stanowi on, że każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działania organu władzy publicznej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o analizę przedstawionych uwag, a w przypadku ich podzielenia, o podjęcie działań w celu dostosowania krytykowanego stanu prawnego do standardu konstytucyjnego.

49. Ministra Finansów (RPO-735419-V/13) z dnia 3 czerwca 2013 r. – w sprawie indywidualnych interpretacji podatkowych.

Rzecznik Praw Obywatelskich, na kanwie otrzymanych skarg, porusza w wystąpieniu problem niejasnych, wieloznacznych przepisów prawa podatkowego. System polskiego prawa podatkowego opiera się przede wszystkim na mechanizmie samoobliczenia podatku. Oznacza to, że na podatniku spoczywa ciężar ustalenia wysokości należnego podatku. Prawo podatkowe powinno więc być na tyle jasne, aby podatnik mógł samodzielnie dokonać jego wykładni na potrzeby uiszczenia podatku. Niestety, obowiązujące przepisy prawa podatkowego nie spełniają tego warunku. Ze względu na skomplikowanie systemu podatkowego ustawodawca wprowadził urzędowe interpretacje podatkowe. Mają one niewątpliwie charakter gwarancyjny z punktu widzenia poszczególnych podatników. Jednak w istocie są też symbolem legislacyjnej porażki i wyrazem normatywnego przekonania, że obowiązujące prawo podatkowe jest niejasne i wymaga skomplikowanych zabiegów interpretacyjnych. Ustawodawca uzależnił możliwość skorzystania z interpretacji podatkowej m. in. od przedstawienia własnego stanowiska w sprawie oceny prawnej danego stanu faktycznego. Aby spełnić ten wymóg, podatnik powinien mieć pewien zasób wiedzy

na temat prawa podatkowego. Prowadzi to do wniosku, że interpretacje podatkowe służą tylko tym, którzy posiadają taką wiedzę bądź też skorzystają na warunkach komercyjnych z pomocy prawnej podmiotów dysponujących taką wiedzą. Sam mechanizm interpretacji podatkowych byłby zbędny, gdyby prawo podatkowe odpowiadało konstytucyjnej zasadzie określoności i pewności prawa. Wprowadzenie do systemu podatkowego interpretacji podatkowych stało się swoistym usprawiedliwieniem dla zaniechania wysiłków na rzecz uproszczenia prawa podatkowego. Zdaniem Rzecznika konieczna jest reforma systemu prawa podatkowego i jego radykalne uproszczenie. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Minister Finansów (04.07.2013 r.) nie zgodził się ze stanowiskiem przedstawionym w wystąpieniu Rzecznika. Problem skomplikowania polskiego prawa podatkowego wydaje się być immanentną cechą każdego systemu prawa podatkowego. Polska administracja podatkowa rozwinęła wiele form kontaktu z podatnikiem ukierunkowanych na wyjaśnienie treści norm prawa podatkowego. Kluczowe znaczenie mają tu interpretacje indywidualne, ale należy także wspomnieć o infolinii Krajowej Informacji Podatkowej i broszurach informacyjnych. Obowiązujący w Polsce system interpretacji podatkowych charakteryzuje się, na tle innych krajów, znaczącą otwartością i transparentnością. Z wnioskiem o wydanie interpretacji może wystąpić zasadniczo każdy zainteresowany uzyskaniem stanowiska administracji podatkowej w jego indywidualnej sprawie podatkowej. W odróżnieniu od większości innych systemów polskie interpretacje podatkowe podlegają kontroli sądów administracyjnych. Polskie interpretacje nie są formalnie wiążące dla organów podatkowych. Jednakże Ordynacja podatkowa stanowi dla podatnika bardzo szeroką ochronę. Zastosowanie się do interpretacji stanowi gwarancję, że wnioskodawca nie zostanie narażony na negatywne konsekwencje z tego tytułu. Interpretacja podatkowa jest skierowana przede wszystkim do osób, które nie mają dostatecznej wiedzy jak prawidłowo wywiązywać się z obowiązków podatkowych. Stąd też, nie jest wymagane, aby ocena prawna miała być przedstawiona w sposób profesjonalny i wyczerpujący. Wystarczy, że wnioskodawca określi, jakie - jego zdaniem - wystąpią skutki podatkowe związane ze stanem faktycznym, którego dotyczy wniosek o wydanie interpretacji. Popularność interpretacji indywidualnych jako formy wsparcia przez państwo podatników w rozwiązywaniu problemów podatkowych świadczy, że środki budżetowe zainwestowane w ten system są dobrze wykorzystane, służą efektywnie obywatelom i wspierają dobrowolne wykonywanie obowiązków podatkowych.

50. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (RPO-693315-I/12) z dnia 3 czerwca 2013 r. - w sprawie nieudostępniania danych o recenzentach i ekspertach oceniających wnioski o przyznanie środków finansowych na naukę.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi dotyczące odmowy udostępnienia danych o recenzentach i ekspertach oceniających wnioski o przyznanie środków finansowych na naukę. Zgodnie z treścią ustawy o zasadach finansowania

nauki, wnioski, recenzje, umowy i raporty z realizacji zadań finansowanych ze środków na naukę stanowią tajemnicę przedsiębiorstw w rozumieniu przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, a dane o osobach recenzentów i ekspertów oceniających wnioski o przyznanie środków finansowych na naukę nie są udostępniane wnioskodawcom. Zagadnienia związane z przyznawaniem pomocy finansowej, na podstawie ustawy o zasadach finansowania nauki, należy rozpoznawać również na gruncie ustawy o dostępie do informacji publicznej. Opinie recenzentów czy ekspertów o projekcie mają istotne znaczenie dla podjęcia przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego rozstrzygnięcia o przyznaniu dofinansowania w ramach konkursu. Wykonywanie zadań przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na podstawie ustawy o zasadach finansowania nauki w związku z organizowanymi konkursami odbywa się w ramach władztwa publicznego i związane jest z rozdysponowaniem majątku publicznego. Wnioskodawca, którego projekt został oceniony przez konkretnych recenzentów czy ekspertów powinien mieć dostęp do pełnej opinii, w tym również do danych osób, które tę opinię sporządziły. Ustawa o zasadach finansowania nauki nie przewiduje wyłączenia recenzenta czy eksperta, w sytuacji gdy jego ocena nie byłaby w danej sprawie bezstronna i rzetelna. Wnioskodawca nie ma więc możliwości zwrócenia uwagi na okoliczność, która ma znaczenie także z punktu widzenia dysponowania majątkiem publicznym. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego (01.07.2013 r.) zapewniła, że zagwarantowanie przejrzystości postępowań recenzyjnych i przeciwdziałanie nieprawidłowościom jest priorytetem działania kierowanego przez nią resortu.

W ocenie ekspertów i recenzentów biorących udział w postępowaniach konkursowych wprowadzenie jawności danych osobowych ograniczyłoby zainteresowanie przygotowaniem obiektywnych recenzji i opinii, bowiem upublicznienie nazwisk, zwłaszcza w przypadku recenzji negatywnych, powodowałoby zapewne formalne i nieformalne retorsje środowisk naukowych niezadowolonych z oceny. Rozwiązania gwarantujące anonimowość recenzentów są stosowane także w postępowaniach konkursowych dotyczących przyznawania środków finansowych na badania naukowe lub prace rozwojowe w innych krajach.

W ostatnich latach wprowadzono rozwiązania sprzyjające zwiększeniu przejrzystości procedur opiniowania wniosków: utworzono Narodowe Centrum Nauki, w którym Rada, składająca się z wybitnych przedstawicieli nauki, czuwa nad jakością recenzji sporządzanych przy ocenie wniosków składanych do NCN; we wszystkich postępowaniach konkursowych o przyznanie środków finansowych na naukę wprowadzono tryb odwoławczy; wprowadzono elektroniczny system doboru recenzentów, co wyklucza ryzyko wystąpienia konfliktu interesów. Ustawa o zasadach finansowania nauki weszła w życie w dniu 1 października 2010 r., a więc po upływie prawie 9 lat obowiązywania ustawy o dostępie do informacji publicznej. Wnosić z tego należy, że przewidziany w ustawie o zasadach finansowania nauki zakaz udostępniania wnioskodawcom danych o osobach recenzentów i ekspertów oceniających wnioski o przyznanie środków finansowych na naukę był świadomym

zamierzeniem ustawodawcy, podjętym przy uwzględnieniu norm prawnych zawartych w ustawie o dostępie do informacji publicznej.

51. Wojewody Podlaskiego (RPO-666658-I/11) z dnia 3 czerwca 2013 r. - w sprawie incydentów o charakterze rasistowskim.

W ostatnim czasie w województwie podlaskim mają miejsce coraz częstsze i coraz bardziej brutalne akty ksenofobii, antysemityzmu i rasizmu. W ciągu ostatnich kilku miesięcy doszło do trzech podpaleń drzwi mieszkań cudzoziemców oraz kilku pobić na tle narodowościowym. Z zadowoleniem należy więc przyjąć inicjatywę powołania przez Wojewodę Podlaskiego Zespołu do spraw przeciwdziałania aktom ksenofobii i rasizmowi w województwie podlaskim. Każda inicjatywa, która wzmacnia działania podejmowane na rzecz walki z przestępczością o podłożu narodowościowym zasługuje na aprobatę. Zjawisko rasizmu jest pogwałceniem podstawowych praw poszczególnych jednostek i grup, a także stanowi poważne zagrożenie dla porządku publicznego. Naświetlenie zjawiska rasizmu oraz związanej z nim nietolerancji i ksenofobii w naszym kraju i pokazanie pewnych kierunków, w których należy podejmować działania, by zmienić obecną sytuację, ma ogromne znaczenie dla stabilnego funkcjonowania społeczeństwa i poszanowania podstawowych praw i wolności każdego człowieka i obywatela. W obliczu rosnącej wielokulturowości i utrzymujących się stereotypowych ocenach różnych grup ludności, pojawia się szereg wyzwań zarówno dla rządzących, jak i całego społeczeństwa polskiego. Organy państwowe powinny kreować i realizować taką politykę społeczną, która zapewni wszystkim mieszkańcom kraju, niezależnie od ich narodowości czy pochodzenia etnicznego, przestrzeganie praw człowieka, w tym ochronę przed przemocą. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o wskazanie, jakie działania planowane są na terenie województwa podlaskiego we wskazanym zakresie.

Wojewoda Podlaski (27.06.2013 r.) przedstawił szczegółową informację o działaniach podejmowanych na terenie województwa podlaskiego w celu wyeliminowania zdarzeń o znamionach agresji i nietolerancji wobec cudzoziemców. Praca edukacyjna na poziomie województwa trwa już od dawna. Podczas spotkań zespołu ds. mniejszości narodowych i etnicznych omawiane są problemy, ustalone wspólne rozwiązania i propozycje z zakresu edukacji. Wraz z zespołem ds. mniejszości prowadzona jest kampania społeczna na rzecz tolerancji „Podlasie - różnorodna jedność”, skierowana do dzieci i młodzieży. W wyniku spotkań Zespołu ds. Przeciwdziałania Aktom Ksenofobii i Rasizmowi na terenie województwa podlaskiego znacznie poprawiła się komunikacja pomiędzy organizacjami pozarządowymi, uczelniami a służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo mieszkańców miasta, w tym i obcokrajowców. Podjęto szereg działań, m.in. wzmożono działania operacyjno-dochodzeniowe; Policja i Straż Graniczna uruchomiły numery telefonów zaufania dla obcokrajowców; trwa szkolenie antydyskryminacyjne dla przedstawicieli Komendy Głównej Straży Granicznej i naczelników ośrodków strzeżonych dla cudzoziemców; w Białymstoku założono dodatkowe kamery monitoringu miejskiego; Wojewoda Podlaski wystąpił z pismem

do samorządów obligując je do niezwłocznego zamalowywania haseł i znaków rasistowskich na terenie gmin; przekazano organizacjom pozarządowym, uczelniom oraz służbom ulotki w formie pakietu jednolitych informacji z infoliniami oraz sposobem zgłaszania zdarzeń o charakterze rasistowskim; przystąpiono do opracowania programu przekazywania wiedzy uczniom szkół podstawowych, gimnazjów i ponadgimnazjalnych w zakresie budowy postaw tolerancji (planowanie wdrożenia programu to rok 2014). W 2013 r. zostanie uruchomiony pilotażowy projekt aktywizacji lokalnych społeczności na białostockich osiedlach, na których dochodziło do aktów rasizmu.

52. Ministra Sprawiedliwości (RPO-617053-I/09) z dnia 5 czerwca 2013 r. - w sprawie braku kompleksowej ustawy o biegłych sądowych.

Analiza skarg wpływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wskazuje, że przewlekłość postępowań sądowych w wielu przypadkach spowodowana jest długotrwałym oczekiwaniem na sporządzenie opinii przez biegłych. Obecnie stan prawny dotyczący instytucji biegłych sądowych uregulowany jest w kilku aktach różnej rangi prawnej, a ponadto zawiera istotne luki, które stoją na przeszkodzie pełnej realizacji zasady rzetelności procesu sądowego. W ocenie Rzecznika w polskim porządku prawnym brakuje jednej ustawy, która w sposób wyczerpujący regulowałaby zagadnienie biegłych sądowych, w tym procedurę ich powoływania i nadzoru, sposób weryfikacji kandydatów do pełnienia tej funkcji oraz określanie zasad ich wynagradzania. Aktualny stan prawny, w którym brak jest kompleksowej ustawy o biegłych stanowi jedną z zasadniczych przyczyn przewlekłości postępowań, a tym samym prowadzi do zagrożenia praw i wolności człowieka i obywatela. Bardzo często, w szczególności jeżeli orzeczenie jest uzależnione od wiedzy specjalistycznej, opinia biegłego jest niezastąpionym dowodem w sprawie, stanowiąc podstawę wydanego rozstrzygnięcia. Jednocześnie, niejasno określone kompetencje biegłych oraz brak systemu kontroli nad ich pracą ze strony sędziów powodują, że udział biegłego w postępowaniu sądowym bywa zbyt czasochłonny, a czasem niewiele wnosi do rozstrzygnięcia sporu. Do występujących mankamentów zaliczyć należy także brak należytego systemu kontroli nad spełnianiem przez kandydatów na biegłych odpowiednich standardów zapewniających wysoką jakość sporządzanych opinii. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie, czy w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzone są obecnie prace legislacyjne mające na celu przygotowanie projektu ustawy o biegłych sądowych oraz ewentualnie, jaki jest stan zaawansowania tych prac.

Minister Sprawiedliwości (13.06.2013 r.) poinformował, że obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości toczą się prace nad nową wersją projektu założeń projektu ustawy o biegłych sądowych. Do poprzedniej wersji projektu liczne uwagi zgłosił Minister Finansów. W wyniku analizy tych uwag zdecydowano o czasowym wstrzymaniu prac nad projektem. Nowy tekst projektu założeń ma na celu uregulowanie problematyki biegłych sądowych w sposób zapewniający dostęp do wysoko kwalifikowanego korpusu ekspertów wpisanych na listy biegłych sądowych,

które powinno wpłynąć na usprawnienie toku postępowań sądowych oraz przygotowawczych, a także uregulowanie zasad ustanawiania i weryfikacji „biegłych instytucjonalnych” oraz sprawowania nad nimi nadzoru. Obecnie projekt jest przedmiotem uzgodnień wewnątrzresortowych. Po uzgodnieniu projekt zostanie skierowany do konsultacji społecznych i uzgodnień międzyresortowych. Z kolei kwestie finansowe zostały uregulowane w podpisanych dnia 24 kwietnia 2013 r. przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzeniach w sprawie określania stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym oraz w sprawie określania stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu cywilnym.

53. Ministra Sprawiedliwości (RPO-679319-I/11) z dnia 6 czerwca 2013 r. - w sprawie zróżnicowania uprawnień radców prawnych do dodatkowego wynagrodzenia w zależności od statusu pracodawcy.

Ustawa o radcach prawnych przewiduje obowiązek zawierania dodatkowej umowy cywilnoprawnej przez radców prawnych wykonujących zawód w państwowych jednostkach sfery budżetowej w przypadku woli uzyskania dodatkowego wynagrodzenia w postaci części kosztów zastępstwa sądowego zasądzonych na rzecz strony przez nich zastępowanej lub przyznanych jej w ugodzie, postępowaniu polubownym, arbitrażu zagranicznym lub w postępowaniu egzekucyjnym, ściągniętych od strony przeciwnej. Wobec radców prawnych wykonujących swój zawód w ramach stosunku pracy, którego stroną jest podmiot prywatny, brak jest analogicznego obowiązku. Tymczasem Konstytucja RP wprowadza równą dla wszystkich ochronę praw majątkowych, do których zalicza się również prawo do wynagrodzenia. W ocenie Rzecznika trudno znaleźć racjonalne uzasadnienie wprowadzonego zróżnicowania uprawnień do nabywania przez radcę prawnego dodatkowego wynagrodzenia w zależności od statusu pracodawcy, u którego jest zatrudniony. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie odpowiedniej zmiany ustawy o radcach prawnych, a także wystąpienie do Ministra Pracy i Polityki Społecznej z wnioskiem o wydanie rozporządzenia regulującego kwestię dodatkowego wynagrodzenia radców prawnych zatrudnionych w państwowych jednostkach sfery budżetowej.

54. Ministra Spraw Wewnętrznych (RPO-729369-III/13) z dnia 12 czerwca 2013 r. - w sprawie pozostawania w dyspozycji przełożonego policjantów zwalnianych i odwoływanych ze stanowiska.

Podczas kontroli przestrzegania praw i wolności obywatelskich funkcjonariuszy jednej z komend Policji, przeprowadzonej przez pracownika Biura RPO, zasygnalizowany został problem nierówności w zakresie pozostawania w dyspozycji policjantów zwalnianych i odwoływanych z zajmowanych stanowisk służbowych. Zgodnie z treścią ustawy o Policji policjanta w przypadku zwolnienia z dotychczas

zajmowanego stanowiska służbowego można przenieść do dyspozycji przełożonego właściwego w sprawach osobowych, na okres poprzedzający powołanie lub mianowanie na inne stanowisko służbowe albo zwolnienie ze służby, nie dłuższy niż 12 miesięcy. Rozwiązanie to dotyczy funkcjonariuszy mianowanych na stanowiska służbowe. Jednocześnie w odniesieniu do policjantów powoływanych na stanowiska komendantów Policji ustawa wprowadza 6-miesięczny termin pozostawania w dyspozycji. Zastrzeżenia Rzecznika budzi zróżnicowanie okresów pozostawania w dyspozycji policjantów odwoływanych oraz zwalnianych ze stanowisk służbowych wynoszących odpowiednio 6 i 12 miesięcy. Znacznie trudniej zaproponować odpowiednie stanowisko służbowe (zgodne z doświadczeniem i wykształceniem) odwołanemu komendantowi, aniżeli pozostałym funkcjonariuszom zwalnianym z zajmowanych stanowisk. Jest to o tyle niezrozumiałe, że inne pragmatyki służbowe nie różnicują okresów pozostawania w dyspozycji. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

55. Ministra Sprawiedliwości (RPO-709791-II/12) z dnia 13 czerwca 2013 r. – w sprawie kontaktowania się osób pozbawionych wolności z pełnomocnikiem niebędącym radcą prawnym lub adwokatem.

Podczas rozpatrywania w Biurze RPO sprawy indywidualnej dostrzeżono problem braku w obowiązującym systemie prawnym regulacji normującej kwestię sposobu kontaktowania się osób pozbawionych wolności z pełnomocnikiem reprezentującym je przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, niebędącym radcą prawnym lub adwokatem. Przepisy Kodeksu karnego wykonawczego odnoszą się wyłącznie do sposobu kontaktowania się osadzonych z pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym. Tymczasem Regulamin Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wyraźnie stanowi, że przedstawicielem działającym w imieniu skarżącego przed Trybunałem może być również inna osoba zaaprobowana przez Przewodniczącego Izby. Osoby pozbawione wolności, przebywające w polskich jednostkach penitencjarnych, coraz częściej wnoszą skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W związku z tym pełnomocnik niebędący adwokatem lub radcą prawnym, reprezentujący osadzonego przed Trybunałem, powinien mieć zapewniony taki sam sposób kontaktowania się z osobą pozbawioną wolności, jak profesjonalny pełnomocnik. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o odniesienie się do przedstawionego zagadnienia i rozważenie możliwości podjęcia odpowiedniej inicjatywy ustawodawczej.

56. Przewodniczącego Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny (RPO-704986-I/12) z dnia 13 czerwca 2013 r. – w sprawie braku wyraźnych uprawnień kontrolnych Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie ochrony prawnej przed dyskryminacją osób pracujących na podstawie umowy cywilnoprawnej.

Rzecznik Praw Obywatelskich, jako organ wykonujący zadania dotyczące realizacji zasady równego traktowania, prowadziła postępowanie wyjaśniające w sprawie osoby pracującej na podstawie umowy cywilnoprawnej, zwolnionej z uwagi na swoją

orientację seksualną. W wystąpieniu skierowanym do Głównego Inspektora Pracy, Rzecznik Praw Obywatelskich zaznaczyła, że przepisy ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, zakazujące dyskryminacji w obszarze pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej, w pełni realizują się w zadaniach Państwowej Inspekcji Pracy. Główny Inspektor Pracy podzieliła stanowisko Rzecznika, jednak podkreśliła, że Państwowa Inspekcja Pracy kontroluje przestrzeganie przepisów prawa pracy, a takimi przepisami nie są przepisy ustawy o równym traktowaniu. W przypadku osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej inspekcja może jedynie badać kwestie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz legalności zatrudnienia. Zdaniem Rzecznika należałoby rozważyć, czy w podstawie prawnej upoważniającej Państwową Inspekcję Pracy do prowadzenia czynności kontrolnych przestrzegania przepisów prawa pracy nie powinno znaleźć się upoważnienie do kontroli przestrzegania przepisów ustawy o równym traktowaniu zakazujących nierównego traktowania osób fizycznych pracujących na podstawie umowy cywilnoprawnej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie zasadności nowelizacji ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy.

57. Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (RPO-735858-III/13) z dnia 13 czerwca 2013 r. - w sprawie trudności w uzyskaniu przez płatników zaświadczenia o niezaleganiu w opłacaniu składek ZUS.

Rzecznik odnosi się w wystąpieniu do treści artykułu prasowego, w którym opisano problem przedsiębiorców ubiegających się o zaświadczenie o niezaleganiu w opłacaniu składek. Przedsiębiorcy musieli ponownie zapłacić składki za okres 2 lat, z tego powodu, że system informatyczny ZUS nie dysponował danymi o opłaconych składkach, a ponadto ZUS nie uwzględnił przedstawionych przez wnioskodawców dowodów wpłaty spornych kwot. Informacje zawarte na koncie płatnika składek stanowią podstawę do wydawania, na wniosek podmiotów gospodarczych, zaświadczeń o niezaleganiu w opłacaniu składek. Brak tych informacji, spowodowany trudnościami związanymi z wdrażaniem systemu informatycznego, nie powinien stanowić przeszkody w wydaniu zaświadczenia o niezaleganiu w opłacaniu składek, szczególnie gdy zainteresowany przedstawia dowody wpłat. W takiej sytuacji żądanie przez ZUS powtórnego zapłacenia składek w celu uzyskania stosownego zaświadczenia należy uznać za niedopuszczalną praktykę, naruszającą standardy konstytucyjne. Znając kłopoty, które były związane z początkowym okresem wdrażania Kompleksowego Systemu Informatycznego przez ZUS nie można wykluczyć, że tego typu zjawiska mogą występować w szerszej skali. Konieczne jest zatem podjęcie przez Prezesa ZUS działań wykluczających możliwość nieuzasadnionego obciążania płatników składek przez organy rentowe dodatkowymi obowiązkami, powstałymi na tle wątpliwości co do faktycznego wpływu składek. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Członek Zarządu ZUS (03.07.2013 r.) wyjaśnił, że w sprawie opisanej w wystąpieniu wpłaty były poprawnie oznaczone identyfikatorami płatnika składek oraz

zawierały prawidłowo wskazane numery rachunków bankowych do dokonywania wpłat składek pobieranych przez ZUS. Zawierały także pozostałe dane niezbędne do ich rozliczenia. W tym przypadku wpłaty Spółki za okres styczeń 1999 r. - wrzesień 2001 r. nie wpłynęły na rachunki bankowe ZUS, co potwierdził Narodowy Bank Polski. Spółce wydano we wrześniu 2001 r. zaświadczenie o niezaleganiu w opłacaniu składek w trybie wyjątkowym, na podstawie przedłożonych osobiście kopii dowodów wpłat. Mimo obowiązku zweryfikowania po wydaniu zaświadczenia, czy wpłaty faktycznie wpłynęły i zostały zaewidencjonowane na koncie płatnika składek, Oddział ZUS nie dopełnił tego obowiązku na bieżąco. Dopiero postępowanie wyjaśniające w 2009 r. potwierdziło brak wpływu wpłat na rachunki bankowe ZUS. Nie można przyjąć, że samo przedstawienie dowodów wpłat, gdy nie nastąpił wpływ środków na rachunki centralne ZUS, jest dostatecznym potwierdzeniem wywiązania się z obowiązku opłacenia składek. Sprawy takie muszą być rozpatrywane indywidualnie i podlegać ocenie sądowej. ZUS podjął działania mające zapobiegać takim sytuacjom. Oddziały ZUS zostały zobowiązane do weryfikacji wpływu wpłat, jeżeli zaświadczenie zostało wydane z uwzględnieniem dowodów wpłat dokonanych w ostatnich dniach przed złożeniem wniosku. Ponadto wprowadzone standardy rozliczeń zobowiązują oddziały ZUS do cyklicznego weryfikowania stanu dokumentów zaewidencjonowanych na kontach płatników składek i w razie stwierdzenia braku wpłat podejmowania odpowiednich postępowań.

58. Ministra Spraw Wewnętrznych oraz Sekretarza Stanu w Kancelarii Prezydenta RP (RPO-667500-V/11) z dnia 13 czerwca 2013 r. - w sprawie ubiegłorocznej abolicji dla cudzoziemców przebywających w Polsce nielegalnie.

W wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła uwagi dotyczące ubiegłorocznej akcji abolicyjnej dla cudzoziemców. Do Biura RPO wpływały skargi od cudzoziemców, którzy zamieszkiwali w Polsce bez wymaganych zezwoleń pobytowych. W wielu przypadkach skarżący zatrzymywani byli przez Straż Graniczną w celu wydalenia z Polski lub sami podejmowali bezskuteczne próby uzyskania jakiegokolwiek tytułu pobytowego, które kończyły się wydaniem wobec nich decyzji deportacyjnej. Groźba deportacji dotyczyła także dzieci cudzoziemców. W opinii Rzecznika problem wymagał rozwiązania generalnego w postaci wprowadzenia abolicji dla cudzoziemców przebywających w Polsce nielegalnie. Akcja abolicyjna, przeprowadzona na mocy ustawy obowiązującej od 1 stycznia 2012 r., cieszyła się dużym zainteresowaniem cudzoziemców, a wymogi uzyskania zezwolenia pobytowego okazały się możliwe do spełnienia. Główną przeszkodą w korzystaniu z abolicji przez osoby, które spełniały określone w ustawie abolicyjnej wymogi, był brak ważnego dokumentu podróży. Dopiero w szczególnie uzasadnionym przypadku, gdy cudzoziemiec nie posiadał takiego dokumentu i nie miał możliwości jego uzyskania, mógł przedstawić inny dokument potwierdzający tożsamość. Główny ciężar prowadzenia postępowań abolicyjnych spoczywał na Wojewodzie Mazowieckim. Liczba przyjętych i rozpatrzonych wniosków miała wpływ na tempo pracy Urzędu Wojewódzkiego, co także należy wziąć pod uwagę przy

przeprowadzaniu kolejnych akcji abolicyjnych. Organy orzekające w sprawach abolicyjnych spotkały się ponadto z problemem tzw. turystyki abolicyjnej. Warto, aby przebieg ubiegłorocznej abolicji był przedmiotem pogłębionej analizy, tak aby stworzyć możliwie jak najlepszy mechanizm legalizacji pobytu w Polsce cudzoziemców.

59. Komendanta Głównego Policji (RPO-722766-XVIII/13) z dnia 14 czerwca 2013 r. - w sprawie ujednoczenia procedury stosowanej przez Policję w sytuacji założenia przez podmiot prywatny blokady na koła pojazdu zaparkowanego poza drogą publiczną.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi na brak skutecznych działań ze strony Policji w sytuacjach zakładania przez podmioty prywatne blokad na koła pojazdów zaparkowanych na terenie znajdującym się poza drogą publiczną. Obowiązujące obecnie przepisy prawne nie precyzują, czy funkcjonariusze Policji powinni w takim przypadku podejmować czynności służbowe prowadzące do przymuszenia osoby prywatnej do zdjęcia blokady. Praktyka stosowana w tym zakresie jest rozbieżna. Z jednej strony stwierdza się, że samo założenie blokady na koło pojazdu na terenie znajdującym się poza drogą publiczną nie jest przestępstwem lub wykroczeniem, zatem brak jest podstaw prawnych do żądania przez funkcjonariuszy Policji usunięcia blokady przez zarządcę terenu prywatnego. Natomiast według drugiej interpretacji, założenie blokady wyczerpuje znamiona przestępstwa bądź wykroczenia w postaci uczynienia rzeczy niezdatną do użytku. Funkcjonariusze Policji powinni więc podjąć interwencję i wezwać osobę naruszającą prawo do zdjęcia blokady, a w razie niepodporządkowania się wezwaniu zastosować adekwatne środki, celem przywrócenia stanu zgodnego z prawem. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie potrzeby podjęcia działań, których następstwem będzie ustalenie jednolitej i jednoznacznej procedury postępowania przez funkcjonariuszy Policji w opisanych przypadkach.

60. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-734960-III/13) z dnia 16 czerwca 2013 r. - w sprawie przyznania Sybirakom statusu osoby represjonowanej.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek Związku Sybiraków o spowodowanie podjęcia przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej działań w sprawie przyznania statusu osoby represjonowanej wszystkim Sybirakom, bez konieczności przeprowadzania badań przez lekarzy orzeczników ZUS, mających na celu stwierdzenie związku pobytu w miejscach zesłania z istniejącym inwalidztwem. Problemy orzecznicze związane z przyznawaniem tych uprawnień są od wielu lat przedmiotem licznych skarg kierowanych do Rzecznika. Rzecznik Praw Obywatelskich kierował w tej sprawie wystąpienia do Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Prezesa ZUS. Z uwagi na zaawansowany wiek zainteresowanych, liczba osób uprawnionych do renty z tytułu podlegania represjom w związku z pobytem na zesłaniu w ZSRR z roku na rok jest coraz mniejsza. Jak podnoszą zainteresowani, najgorsza sytuacja występuje w Zielonogórskim Oddziale Związku

Sybiraków, gdzie 75% osób nie ma statusu osoby represjonowanej. W innych regionach kraju status osoby represjonowanej posiada od 80 % do 99 % Sybiraków. Skarżący wskazują, że często się zdarza, iż osoby z tej samej rodziny, lecz mieszkające w innych regionach kraju posiadają uprawnienia osoby represjonowanej, a mieszkające w zasięgu działania zielonogórskiego oddziału ZUS takich uprawnień nie posiadają. Ponadto, zdaniem skarżących, lekarze orzecznicy nie biorą pod uwagę faktu długoletniego przebywania w ekstremalnych warunkach życia na Syberii uznając, że ta okoliczność pozostaje bez wpływu na obecny stan zdrowia Sybiraków. W ocenie Rzecznika wiedza medyczna nie daje podstaw do formułowania jednoznacznych opinii, że zły stan zdrowia osoby zesłanej na Sybir, znajdującej się obecnie w starszym wieku, pozostaje bez związku z zesłaniem. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości rozwiązania przedstawionego problemu.

61. Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania (RPO-734684-I/13) z dnia 16 czerwca 2013 r. - w sprawie edukacji osób głuchych.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło blisko 100 skarg w sprawie nieuwzględnienia w Krajowym Programie Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2013 - 2016 działań mających na celu opracowanie i wdrożenie systemu nauczania języka polskiego jako języka obcego oraz Polskiego Języka Migowego głuchych uczniów. Rzecznik zgadza się z oceną skarżących, że w Polsce nie jest realizowane prawo osób głuchych do edukacji w Polskim Języku Migowym. Stałym postulatem środowiska osób głuchych jest zapewnienie w szkołach dla głuchych uczniów nauczania dwujęzycznego, tj. przede wszystkim nauczania Polskiego Języka Migowego oraz języka polskiego jako języka obcego, a w dalszej kolejności zapewnienie nauczania wszystkich przedmiotów w Polskim Języku Migowym. W ocenie Ministerstwa Edukacji Narodowej nie ma potrzeby podejmowania na poziomie rządowym dodatkowych działań w kwestii edukacji osób głuchych. Ze stanowiska Ministerstwa wynika, że jedynie od decyzji nauczycieli i dyrektorów szkół zależy, czy w szkole organizowane są dodatkowe lekcje Polskiego Języka Migowego czy lekcje języka polskiego jako języka obcego. Polski Język Migowy jest najważniejszym środkiem komunikacji osób głuchych, nie jest zatem wystarczające uwzględnienie go w ramach zajęć dodatkowych czy rozwijających zainteresowania uczniów. Niezbędne jest podjęcie działań na poziomie Ministerstwa Edukacji Narodowej mających na celu opracowanie i wdrożenie systemu nauczania języka polskiego na zasadzie nauczania języka obcego i Polskiego Języka Migowego we wszystkich szkołach dla głuchych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o wyjaśnienie, czy w Krajowym Programie Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013 - 2016 zostaną ostatecznie uwzględnione działania mające na celu wdrożenie systemu nauczania dwujęzycznego i tym samym realizację prawa do edukacji głuchych uczniów w języku migowym.

62. Ministra Spraw Zagranicznych (RPO-491365-I/04) z dnia 16 czerwca 2013 r. - w sprawie prac nad projektem ustawy o konsulach i urzędach konsularnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich zajmuje się sprawą uregulowania kwestii związanych z załatwianiem spraw przed konsulami Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami kraju już od końca 2004 r. Od tego czasu prowadził z Ministerstwem Spraw Zagranicznych korespondencję, w której wskazywał na potrzebę wydania rozporządzenia wymienionego w art. 31 ust. 1 ustawy o funkcjach konsułów Rzeczypospolitej Polskiej, w miejsce obowiązującego dotychczas zarządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 4 listopada 1985 r. w sprawie szczegółowego postępowania przed konsulem. Zarządzenie ministra jako akt o charakterze wewnętrznym nie stanowi źródła powszechnie obowiązującego prawa RP. Mimo to, przedmiotowe zarządzenie zawiera normy o charakterze powszechnie obowiązującym. Sprawa kompleksowego uregulowania kwestii związanych z załatwianiem spraw przed konsulami Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami kraju jest niezwykle istotna z punktu widzenia konstytucyjnych praw i wolności obywatelskich. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie o stanie prac nad projektem ustawy o konsulach i urzędach konsularnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych (08.07.2013 r.) poinformowało, że projekt ustawy o konsulach i urzędach konsularnych Rzeczypospolitej Polskiej został wpisany w styczniu 2013 r. do Wykazu Prac Rządu. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem ostatecznej wersji projektu w celu przekazania go do uzgodnień międzyresortowych. Projekt nowej ustawy normować będzie w sposób kompleksowy całość zagadnień konsularnych, tj. funkcje konsułów, zagadnienia organizacji urzędów konsularnych, postępowanie przed konsulem oraz przepisy o konsulach honorowych.

63. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (RPO-714670-I/12) z dnia 17 czerwca 2013 r. - w sprawie warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej młodym rolnikom.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływały skargi rolników dotyczące zmian rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Ułatwienie startu młodym rolnikom” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013. Skarżący ocenili skrócenie okresu obowiązkowego ubezpieczenia w KRUS z 3 lat do 1 roku w 2011 r. i objęcie tą zmianą beneficjentów z naborów przeprowadzonych w latach wcześniejszych jako naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego poprzez działanie prawa wstecz. Wprowadzona zmiana miała umożliwić podejmowanie przez młodych rolników dodatkowej działalności pozarolniczej wcześniej niż po upływie 3 lat od dnia wypłaty pomocy. Następstwem skrócenia okresu obowiązkowego ubezpieczenia w KRUS była zmiana terminu na przedłożenie w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dokumentu potwierdzającego spełnienie tego zobowiązania. Przepisy przejściowe rozporządzenia zmieniającego stanowią, że skrócony okres obowiązkowego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników dotyczy także beneficjentów, którym przyznano pomoc przed dniem wejścia w życie rozporządzenia zmieniającego. Takie rozwiązanie wzbudziło wątpliwości Rzecznika natury

konstytucyjnej, bowiem niespełnienie wspomnianego warunku w terminie przez beneficjenta może pociągać za sobą obowiązek zwrotu otrzymanej pomocy finansowej. Z wyjaśnień Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wynikało, że Ministerstwo zamierza dokonać analizy ewentualnych rozwiązań w zakresie sankcji z tytułu nieprzedłożenia przez młodych rolników w terminie dokumentów określonych w rozporządzeniu. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o przyjętych przez Ministerstwo rozwiązaniach.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (04.07.2013 r.) poinformował, że w dniu 1 czerwca 2013 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 maja 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. W wyniku powyższej nowelizacji sankcje za nieprzedłożenie w terminie dokumentów potwierdzających spełnienie przez beneficjentów działania zobowiązań z tytułu uzyskanej pomocy, uległy znacznemu obniżeniu. Zmniejszone wysokości sankcji dotyczą wszystkich beneficjentów, także tych, którym przed dniem wejścia w życie rozporządzenia upłynęły terminy na złożenie wymaganych dokumentów.

64. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, do wiadomości Prezesa Najwyższej Izby Kontroli oraz Przewodniczącego Sejmowej Komisji Infrastruktury (RPO-691806-V/11) z dnia 19 czerwca 2013 r. - w sprawie nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu viaTOLL.

Zastrzeżenia Rzecznika budzi sytuacja, w której obowiązujące regulacje dotyczące kar administracyjnych za naruszenie obowiązku uiszczenia opłaty elektronicznej za przejazd po drogach krajowych nie spełniają wymogu określoności przepisów prawnych. Kwestie decydujące o odpowiedzialności finansowej obywatela, takie jak sposób stwierdzenia naruszeń obowiązku uiszczenia opłaty elektronicznej, nie są uregulowane w przepisach ustawy o drogach publicznych. W praktyce o odpowiedzialności finansowej decyduje usytuowanie bramownic rejestrujących obrazy pojazdów. Wysokość najwyższej z przewidzianych kar za uchybienie obowiązkowi opłaty elektronicznej jest zbliżona do średniego miesięcznego wynagrodzenia. Kumulacja kar może prowadzić do utraty płynności finansowej przez przedsiębiorców działających na rynku transportu drogowego. Taki stan rzeczy, uwzględniający jedynie fiskalny interes państwa, wymaga pilnej zmiany, w szczególności poprzez dostosowanie wysokości groźących kar do realiów życia społecznego oraz wymogu proporcjonalności. Kolejną kwestią wymagającą zmiany jest regulacja przewidująca rygor natychmiastowej wykonalności dla decyzji nakładających kary pieniężne. Doprecyzowania wymaga definicja pojazdu, za którego przejazd należy wnieść opłatę elektroniczną, a także rozumienie obowiązku niezwłocznego zjechania z drogi płatnej w przypadku stwierdzenia niesprawności urządzenia pokładowego. Rozważyć należy też kwestię dopuszczalności utrwalania w formie zapisów ewidencyjnych obrazów wszystkich pojazdów poruszających się danym odcinkiem drogi. Skarżący zgłaszają również zarzuty wobec działalności operatora systemu. Rzecznik Praw Obywatelskich

zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie, a w szczególności o pilne podjęcie odpowiednich działań legislacyjnych.

65. Ministra Administracji i Cyfryzacji (RPO-696816-V/12) z dnia 24 czerwca 2013 r. - w sprawie uregulowań dotyczących systemu dopłat do kosztu netto świadczenia usługi powszechnej przez przedsiębiorcę wyznaczonego na rynku telekomunikacyjnym.

Dopłata do kosztu netto świadczenia usługi powszechnej przez przedsiębiorcę wyznaczonego na rynku telekomunikacyjnym obejmuje przedsiębiorców telekomunikacyjnych ze względu na kryterium wysokości przychodów uzyskanych z działalności telekomunikacyjnej w roku, za który ma być przyznana dopłata. Przepis art. 98 Prawa telekomunikacyjnego określa procedurę wydawania decyzji ustalającej udział poszczególnych przedsiębiorców w dopłacie za dany rok. Wykładnia tego przepisu budzi jednak wiele wątpliwości. Niektóre czynności Prezesa UKE mogą być traktowane jako przedmiot odrębnych postępowań wszczynanych wobec wszystkich przedsiębiorców obowiązanych do dopłaty. Ponadto nie zostało wskazane, czy poszczególne czynności organu wyrażane są decyzją administracyjną, czy też jedyną decyzją kończącą postępowanie jest decyzja ustalająca kwotę udziału w pokryciu dopłaty dla przedsiębiorcy telekomunikacyjnego. Brak też precyzyjnej regulacji dotyczącej kwestii odsetek za kwoty dopłaty gromadzone na oprocentowanym rachunku transferów pieniężnych. Wątpliwości powstałe na tle nadsyłanych do Rzecznika skarg dotyczą przepisów nakładających na przedsiębiorców obowiązek zapłaty o charakterze daniny publicznej. Zgodnie z postanowieniami Konstytucji nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy. Ponadto zasady poprawnej legislacji, w szczególności w dziedzinie podatków i danin publicznych, nakładają na prawodawcę obowiązek tworzenia precyzyjnej i jednoznacznej regulacji. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

66. Ministra Skarbu Państwa (RPO-722169-V/13) z dnia 24 czerwca 2013 r. - w sprawie realizacji uprawnienia pracowników do posiadania przedstawicieli w radzie nadzorczej spółki.

Na tle nadsyłanych skarg Rzecznik Praw Obywatelskich powzięła wątpliwość, czy uprawnienie pracownicze do posiadania swych przedstawicieli w radzie nadzorczej spółki powstałej z przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego, w której akcjonariuszem jest Skarb Państwa, jest należycie realizowane. Zgodnie z ustawą o komercjalizacji i prywatyzacji członkowie rady nadzorczej skomercjalizowanej spółki, w której Skarb Państwa przestał być jedynym akcjonariuszem, powoływani są przez walne zgromadzenie. Przepisy ustawy przewidują uczestnictwo pracowników w radzie nadzorczej spółki. Brzmienie przepisów jednoznacznie wskazuje, że walne zgromadzenie jest zobligowane do powołania w skład rady nadzorczej pracowników

wybranych w wyniku wyborów. Inna wykładnia narusza prawa pracowników do posiadania swoich przedstawicieli w radzie nadzorczej spółki, a w konsekwencji prowadzi do pozbawienia pracowników wpływu na kształtowanie składu osobowego rady nadzorczej spółki z udziałem Skarbu Państwa, a szerzej także udziału w zarządzaniu spółką. Z przepisów ustawowych nie wynika żadne ograniczenie w sprawowaniu funkcji członka rady nadzorczej spółki akcyjnej przez osobę będącą pracownikiem skomercjalizowanego przedsiębiorstwa, która została wybrana do rady nadzorczej przez pracowników. Skierowane do przedstawicieli Ministerstwa Skarbu Państwa, reprezentujących Skarb Państwa na walnym zgromadzeniu spółki dyspozycje, by pomimo wyboru przez pracowników swoich przedstawicieli do rady nadzorczej, głosować przeciw ich powołaniu, w rzeczywistości zmierzają do obejścia powszechnie obowiązujących przepisów prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

67. Ministra Sprawiedliwości (RPO-714459-II/12) z dnia 24 czerwca 2013 r. - w sprawie przedłużania pobytu nieletniego w schronisku dla nieletnich.

Problem opisany w wystąpieniu wyłonił się na tle skarg kierowanych do Biura RPO. Okres pobytu nieletniego w schronisku dla nieletnich przed skierowaniem sprawy na rozprawę nie może trwać dłużej niż 3 miesiące. Okres ten może być przedłużony z uwagi na szczególne okoliczności sprawy, na czas nieprzekraczający dalszych 3 miesięcy. Sąd rodzinny orzeka wówczas na posiedzeniu. O terminie posiedzenia zawiadamia się strony i obrońcę nieletniego. Do chwili wydania wyroku w pierwszej instancji łączny pobyt nieletniego w schronisku dla nieletnich nie może być dłuższy niż rok. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek sądu prowadzącego sprawę, sąd okręgowy może przedłużyć ten okres na czas oznaczony. Ze skarg wpływających do Biura RPO wynika, że sądy rodzinne przyjmują, iż samo skierowanie sprawy do rozpoznania w postępowaniu poprawczym stanowi podstawę do przedłużenia pobytu nieletniego w schronisku, bez potrzeby orzekania o przedłużeniu pobytu. Niewydanie przez sąd postanowienia o przedłużeniu pobytu nieletniego w schronisku po skierowaniu sprawy na rozprawę do rozpoznania w postępowaniu poprawczym powoduje, że przedłużenie nie podlega zaskarżeniu. Ponadto jeżeli sąd orzekałby na posiedzeniu, to o terminie posiedzenia powinny być zawiadomione strony i obrońca nieletniego. Obecna praktyka pozbawia strony i obrońcę tego uprawnienia, a w konsekwencji narusza prawo do obrony. Brak precyzyjnych przepisów prowadzący do różnorodnej praktyki sądów nie może pozbawiać nieletnich praw zagwarantowanych w Konstytucji. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o rozważenie konieczności wystąpienia z inicjatywą legislacyjną zmierzającą do odpowiedniej nowelizacji ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

68. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-654450-I/10) z dnia 24 czerwca 2013 r. - w sprawie przeprowadzania naboru do przedszkoli i szkół.

Zbliżający się termin wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niezgodność z Konstytucją przepisu ustawy o systemie oświaty stanowiącego podstawę do wydania rozporządzenia regulującego kwestię przeprowadzania naboru do przedszkoli i szkół publicznych, a także napływające skargi obywateli zaniepokojonych niepewnością co do podstaw rekrutacji do przedszkoli i szkół zwróciły uwagę Rzecznika na problem opisany w wystąpieniu. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że wytyczne ustawowe nie spełniały wymogów konstytucyjnych i w konsekwencji pozostawiały organowi władzy wykonawczej zbyt dużą swobodę w ustanawianiu zasad rekrutacji. W wyroku zwrócono także uwagę na fakt, że nabór do przedszkoli i szkół, ze względu na ścisły związek z konstytucyjną gwarancją równego i powszechnego dostępu do nauki, należy do materii ustawowej. Przyznanie pewnym grupom pierwszeństwa w procesie rekrutacji, z uwagi na to, że prowadzi do ograniczenia w korzystaniu z wolności i praw innych osób, nie może być uregulowane w akcie normatywnym rangi podustawowej. Podobne uwagi odnoszą się do unormowania zasad przetwarzania danych osobowych kandydatów i ich rodzin. Ponadto brak regulacji procedury przeprowadzania rekrutacji powoduje, że nie można odwołać się od decyzji o nieprzyjęciu do przedszkola lub szkoły. Nowelizacja ustawy powinna jasno określać model sądowej kontroli decyzji podejmowanych w procesie rekrutacji. Zasady rekrutacji regulowane są nie tylko w aktach prawa powszechnie obowiązującego, ale wynikają także ze statutów placówek. Granica dopuszczalności tworzenia własnych zasad naboru powinna być precyzyjnie uregulowana w aktach prawa powszechnie obowiązującego i musi mieć wyraźną podstawę ustawową. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie o stanie prac nad nowelizacją przepisów regulujących kwestię przeprowadzania naboru do przedszkoli i szkół.

Minister Edukacji Narodowej (08.07.2013 r.) poinformowała, że w prowadzonych w Ministerstwie pracach nad nowelizacją ustawy o systemie oświaty projektowane są przepisy uwzględniające wyrok Trybunału Konstytucyjnego w zakresie rekrutacji do publicznych przedszkoli i publicznych szkół i placówek oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych. Zmiany istniejących przepisów dotyczą w szczególności określenia na poziomie ustawowym: kryteriów rekrutacji do publicznych przedszkoli oraz publicznych szkół i placówek oświatowych, zasad przeprowadzania rekrutacji do publicznych przedszkoli oraz publicznych szkół i placówek oświatowych, procedury przeprowadzania rekrutacji, w tym procedury odwoławczej w przypadku nieprzyjęcia dziecka lub ucznia do publicznego przedszkola lub publicznej szkoły oraz zasady ujawniania i przetwarzania danych osobowych uczestników procesu rekrutacji. Planowany termin przekazania projektu ustawy zmieniającej ustawę o systemie oświaty do konsultacji z partnerami społecznymi, związkami zawodowymi i innymi resortami ustalono na 30 lipca 2013 r.

69. Przewodniczącego Polskiej Komisji Akredytacyjnej (RPO-729424-I/13) z 24 czerwca 2013 r. - w sprawie uwzględniania w przeprowadzanych kontrolach warunków studiowania osób z niepełnosprawnością.

Zgodnie z ustawą - Prawo o szkolnictwie wyższym, do podstawowych zadań uczelni należy stwarzanie osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia i w badaniach naukowych. Polska Komisja Akredytacyjna poza oceną jakości kształcenia na kierunkach studiów może także dokonywać oceny działalności podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni. Rzecznik Praw Obywatelskich popiera postulat Parlamentu Studentów RP, aby Polska Komisja Akredytacyjna uwzględniała w przeprowadzanych kontrolach zagadnienia związane ze stwarzaniem przez uczelnie osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia i w badaniach naukowych. Przedmiotem kontroli powinny być m.in.: możliwość zapewnienia studentowi z niepełnosprawnością wsparcia ze strony asystenta osoby niepełnosprawnej lub tłumacza języka migowego podczas zajęć dydaktycznych, egzaminów oraz zaliczeń; dostępność infrastruktury do potrzeb osób z dysfunkcją narządu wzroku; możliwość udziału studentów z niepełnosprawnością w zajęciach dydaktycznych dostosowanych do ich potrzeb; wsparcie psychologa dla studentów z trudnościami w procesie nauki, wynikającymi z niepełnosprawności; uwzględnienie potrzeb kandydatów z ograniczoną sprawnością podczas rozmów wstępnych na studia; informacje na temat liczby studentów z niepełnosprawnością partycypujących w programach mobilności zagranicznej. Kontrole te powinny być przeprowadzane przez odpowiednio przeszkolonych ekspertów Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

70. Ministra Sprawiedliwości (RPO-706424-I/12) z dnia 26 czerwca 2013 r. - w sprawie zapewnienia sprawnego funkcjonowania instytucji lekarzy sądowych.

Nierozwiązanym problemem polskiego wymiaru sprawiedliwości pozostaje brak sprawnego funkcjonowania instytucji lekarzy sądowych, przejawiający się w deficycie lekarzy zainteresowanych pełnieniem tej funkcji. Z analizy skarg indywidualnych wpływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, iż obecny stan powoduje negatywne dla obywateli skutki prawne. Sądy odrzucają bowiem wnioski o odroczenie terminu rozprawy z uwagi na brak przedłożenia zaświadczenia od lekarza sądowego przez zobowiązaną do stawiennictwa w sądzie osobę w przypadku, gdy dostęp do lekarza sądowego z przyczyn niezależnych od niej jest niemożliwy lub znacznie utrudniony. Regulacja, która w założeniu ustawodawcy miała usprawnić pracę sądów nie gwarantuje obywatelom realnego prawa do sądu, w szczególności prawa do rzetelnego procesu sądowego. Zdaniem Rzecznika, w celu zapewnienia sprawnego i powszechnego dostępu obywateli do lekarza sądowego konieczne jest przyjęcie przez Ministerstwo Sprawiedliwości efektywnych rozwiązań systemowych, których rezultatem będzie usprawnienie procedur pozyskiwania kandydatów na to stanowisko. W przeciwnym razie, państwo polskie może narazić się na zarzut naruszenia międzynarodowych standardów dotyczących prawa do sądu, w tym postanowień Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie, jakie działania

zamierza podjąć Minister Sprawiedliwości w celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania instytucji lekarza sądowego.

71. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-638035-I/09) z dnia 26 czerwca 2013 r. - w sprawie implementacji postanowień Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

Ratyfikowana przez Polskę Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych zobowiązuje państwa, które zdecydowały się związać postanowieniami Konwencji, do wskazania co najmniej jednej komórki (punktu kontaktowego) w strukturach rządowych, której zadaniem będzie czuwanie nad wdrażaniem omawianej umowy. Obecnie zadania te wykonuje Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Konwencja zaleca także ustanowienie lub wyznaczenie w ramach rządu mechanizmu koordynującego, wspierającego projektowanie i wykonywanie działań związanych z wdrażaniem Konwencji. Polska do tej pory nie zdecydowała się na ustanowienie takiego mechanizmu. W opinii Rzecznika mechanizm koordynujący pozwoliłby na ujednolicenie działań podejmowanych przez organy państwa, a także mógłby stanowić skuteczne narzędzie do wymiany informacji pomiędzy organami władzy wykonawczej. Państwa – strony Konwencji zostały zobowiązane do wyznaczenia lub ustanowienia organu monitorującego wdrażanie jej postanowień. W uzasadnieniu wniosku o ratyfikację Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych zaproponowano, aby niezależną instytucją właściwą do pełnienia zadań w zakresie promowania, ochrony i monitorowania wdrażania Konwencji wskazany został Rzecznik Praw Obywatelskich. W opinii Rzecznika konieczne jest, aby jego obowiązki, jako organu monitorującego Konwencję, zostały wyraźnie zapisane w ustawie o Rzeczniku Praw Obywatelskich. W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie, czy i kiedy planowane jest ustanowienie lub wyznaczenie mechanizmu koordynującego, a także prosi o rozważenie przygotowania projektu odpowiedniej nowelizacji ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

72. Ministra Spraw Wewnętrznych (RPO-666658-I/11) z dnia 26 czerwca 2013 r. - w sprawie działań podejmowanych przeciwko aktom ksenofobii i rasizmowi w województwie podlaskim.

Rzecznik Praw Obywatelskich wyraziła zadowolenie z informacji o bezpośrednim koordynowaniu przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych działań wszystkich służb i organów administracji rządowej w zakresie przeciwdziałania aktom rasizmu na terenie województwa podlaskiego. W obliczu rosnącej wielokulturowości i utrzymujących się stereotypowych ocen różnych grup ludności, pojawia się szereg wyzwań zarówno dla rządzących, jak i całego społeczeństwa polskiego. Organy państwowe powinny kreować i realizować taką politykę społeczną, która zapewni wszystkim mieszkańcom kraju, niezależnie od ich narodowości czy pochodzenia etnicznego, przestrzeganie praw człowieka, w tym ochronę przed przemocą. Rzecznik Praw Obywatelskich

zwraca się z prośbą o wskazanie, jakie działania planowane są na terenie województwa podlaskiego w zakresie przeciwdziałania aktom ksenofobii i rasizmowi.

73. Ministra Rozwoju Regionalnego (RPO-716232-I/12) z dnia 26 czerwca 2013 r. - w sprawie uwzględnienia edukacji antydyskryminacyjnej przy programowaniu funduszy UE.

Polska znajduje się obecnie na etapie programowania funduszy UE na lata 2014 - 2020. Organy zajmujące się programowaniem i systemem wdrażania środków UE stoją przed trudnym zadaniem określenia celów, na które Polska przeznaczy pieniądze z unijnych funduszy, mających istotne znaczenie dla wspomagania przemian w Polsce. Niezmiernie istotne z punktu widzenia wdrażania i upowszechniania edukacji antydyskryminacyjnej są działania w obszarze „Edukacja”. Rzecznik Praw Obywatelskich, wykonując zadania organu ds. równego traktowania na podstawie ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, któremu powierzono wykonywanie zadań wspierających realizację zasady równego traktowania, dostrzega potrzebę upowszechniania edukacji antydyskryminacyjnej, jako jednego z narzędzi przeciwdziałania dyskryminacji. Dlatego też Rzecznik postuluje włączenie do listy potencjalnych beneficjentów i grup docelowych Ministerstwa Edukacji Narodowej. Wdrożenie edukacji antydyskryminacyjnej jest niezmiernie istotnym działaniem z punktu widzenia kształtowania świadomości obywateli. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie uwzględnienia przy nowym okresie programowania zagadnień związanych z edukacją antydyskryminacyjną.

III. Kasacje, skargi kasacyjne oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

RPO-690975-II/11 z dnia 12 kwietnia 2013 r. - kasacja na rzecz J. M. od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Okręgowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia naruszenie art. 572 k.p.k. w związku z art. 85 k.k. poprzez uznanie, że nie zachodzą przesłanki do wydania wyroku łącznego w stosunku do czynów popełnionych przez skazanego w dniach 1 marca 2003 r., 2 marca 2003 r. i w okresie od 18 października 2003 r. do dnia 22 października 2003 r., za które został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w W., co skutkowało nieuzasadnionym umorzeniem postępowania o wydanie wyroku łącznego co do tych czynów. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku łącznego Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 24 maja 2013 r., sygn. akt II KK 107/13).

RPO-701970-II/12 z dnia 22 kwietnia 2013 r. - kasacja na rzecz T. N. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., utrzymującego w mocy wyrok łączny Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 440 k.p.k., polegające na tym, że Sąd II instancji, rozpoznając apelację obrońcy skazanego, niezależnie od granic zaskarżenia, podniesionych zarzutów i wpływu uchybienia na treść orzeczenia, nie przekroczył z urzędu granic środka odwoławczego i utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe orzeczenie Sądu I instancji, które zapadło z rażącym naruszeniem prawa karnego materialnego, tj. art. 4 § 1 k.k., polegającym na zastosowaniu przez Sąd Rejonowy ustawy nowej i w konsekwencji wymierzeniu, po myśli art. 89 § 1a k.k., kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności za zbiegające się przestępstwa, za które wyrokami jednostkowymi orzeczono kary bezwzględnego pozbawienia wolności oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, mimo że w czasie popełnienia zbiegających się przestępstw obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanego, gdyż przepis art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 czerwca 2010 r., wykluczał możliwość orzeczenia w takiej sytuacji kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w K. w zaskarżonym zakresie oraz utrzymanego nim w mocy wyroku łącznego Sądu Rejonowego, w części, w jakiej orzeczono wobec

skazanego karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

RPO-711712-II/12 z dnia 23 kwietnia 2013 r. - kasacja na rzecz S. G. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w L., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w R.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 106 § 3 k.p.w. i art. 4 k.p.w., polegające na błędnym uznaniu, iż zawiadomienie obwinionego o terminie rozprawy apelacyjnej zostało doręczone prawidłowo w sytuacji, gdy z akt sprawy wynikało, iż obwiniony przebywał pod innym adresem, aniżeli ten, na który wysłane zostało zawiadomienie, co w rezultacie doprowadziło do tego, że S. G., z naruszeniem przysługującego mu prawa do obrony, nie mógł uczestniczyć w tej rozprawie. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w L. w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 6 czerwca 2013 r., sygn. akt III KK 140/13).

RPO-726915-II/13 z dnia 23 kwietnia 2013 r. - kasacja na rzecz S. M. od prawomocnego wyroku Sadu Okręgowego w N.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k. w związku z art. 109 § 2 k.p.w., polegające na nienależytym rozważeniu przez Sąd II instancji zarzutów sformułowanych w apelacji obwinionego poprzez niezwyfikowanie podniesionych w środoku odwoławczym argumentów poddających w wątpliwość status drogi, do której oznakowania odnosi się wnioski o ukaranie oraz czy usytuowania znaków drogowych dokonał uprawniony organ i zgodnie z obowiązującą procedurą, w drodze przeprowadzenia w trybie art. 106a k.p.w. stosownych dowodów albo uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy w tym celu Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, co skutkowało niezasadnym utrzymaniem w mocy wyroku Sądu meriti. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego i umorzenie postępowania wobec S. M. - na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w związku z art. 45 § 1 k.w. - z powodu przedawnienia orzekania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 14 czerwca 2013 r., sygn. akt IV KK 139/13).

RPO-726917-II/13 z dnia 23 kwietnia 2013 r. - kasacja na rzecz S. M. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 18 maja 2010 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, to jest art. 366 § 1 k.p.k. w związku z art. 70 § 5 k.p.w. i art. 39 § 1 k.p.w., polegające na zaniechaniu wyjaśnienia

wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności, dotyczących statusu drogi, do której oznakowania odnosi się wnioski o ukaranie oraz ustalenia czy usytuowania znaków drogowych dokonał uprawniony organ i zgodnie z obowiązującą procedurą, pomimo że ustalenia te są kluczowe dla wyjaśnienia kwestii sprawstwa obwinionego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Z. i umorzenie postępowania przeciwko obwinionemu - na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w związku z art. 45 § 1 k.w. – z powodu ustania karalności zarzucanych mu wykroczeń.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 14 czerwca 2013 r., sygn. akt IV KK 140/13).

RPO-726916-II/13 z dnia 23 kwietnia 2013 r. - kasacja na rzecz S. M. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Z.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, to jest art. 366 § 1 k.p.k. w związku z art. 70 § 5 k.p.w. i art. 39 § 1 k.p.w., polegające na zaniechaniu wyjaśnienia wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności dotyczących statusu drogi, do której oznakowania odnosi się wnioski o ukaranie oraz ustalenia czy usytuowania znaków drogowych dokonał uprawniony organ i zgodnie z obowiązującą procedurą, pomimo że ustalenia te są kluczowe dla wyjaśnienia kwestii sprawstwa obwinionego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania przeciwko obwinionemu - na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w związku z art. 45 § 1 k.w. – z powodu ustania karalności zarzucanych mu wykroczeń.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 14 czerwca 2013 r., sygn. akt IV KK 141/13).

RPO-718683-II/12 z dnia 16 maja 2013 r. - kasacja na rzecz M. K. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w O., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w O.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., polegające na nienależytym rozpoznaniu podniesionego w apelacjach obrońców zarzutu naruszenia przez Sąd I instancji prawa karnego materialnego oraz braku w uzasadnieniu wyroku prawidłowej argumentacji zawierającej ocenę tych zarzutów, co w konsekwencji doprowadziło do niezasadnego utrzymania w mocy orzeczenia Sądu meriti, dotkniętego rażącym naruszeniem prawa karnego materialnego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu apelacyjnym.

RPO-692552-II/12 z dnia 22 maja 2013 r. - kasacja na rzecz M. S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w T., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 440 k.p.k., poprzez brak wyjścia poza granice zaskarżenia i podniesione w apelacjach oskarżonego i jego obrońcy zarzuty, a w konsekwencji utrzymanie w mocy rażąco niesprawiedliwego wyroku Sądu meriti, w części dotyczącej orzeczenia wobec oskarżonego nawiązki na rzecz pokrzywdzonej, które to rozstrzygnięcie w tym zakresie zapadło z obrazą art. 67 § 3 k.k. w związku z art. 415 § 5 k.p.k., ponieważ przepis art. 67 § 3 k.k., w brzmieniu obowiązującym w dacie czynu, nie dawał podstawy do orzeczenia nawiązki wobec oskarżonego, w stosunku do którego warunkowo umorzono postępowanie karne. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w T. w zaskarżonej części oraz utrzymanego nim w mocy w tym zakresie orzeczenia Sądu Rejonowego w W.

RPO-600481-II/08 z dnia 22 maja 2013 r. - kasacja na rzecz T. G. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. z 1961 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Powiatowego w Z. z 1960 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego, to jest art. 133 § 1 k.k. z 1932 r. w związku z art. 4 ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo, polegające na przypisaniu T. G. popełnienia zarzucanego czynu, mimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa opisanego w tych przepisach, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia i wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Powiatowego w Z. i uniewinnienie T. G. od popełnienia przypisanego mu czynu. Przedmiotowa sprawa jest kolejną dotyczącą wydarzeń historycznych z dnia 30 maja 1960 roku, które rozegrały się w Z. Uczestnicy zajęć, jakie rozegrały się tego dnia, działali w ramach protestu i oporu przeciwko eksmisji Parafii Rzymskokatolickiej pod wezwaniem Św. Jadwigi z budynku zajmowanego przez nią od 1945 roku.

RPO-654297-II/10 z dnia 23 maja 2013 r. - kasacja na rzecz J. L. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. z dnia 2 grudnia 1960 r., zmieniającego wyrok Sądu Powiatowego w Z. z dnia 4 lipca 1960 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 133 § 1 k.k. z 1932 r. w związku z art. 4 ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo, polegające na przypisaniu oskarżonej popełnienia czynu opisanego w tych przepisach, pomimo braku w jej działaniu znamion tego przestępstwa, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia i wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Wojewódzkiego oraz zmienionego nim wyroku Sądu Powiatowego w Z. i uniewinnienie J. L. od popełnienia przypisanego jej czynu. Jak wynika z materiału dowodowego

zgromadzonego i ujawnionego w toku postępowania w przedmiocie odtworzenia zniszczonych akt Sądu Powiatowego w Z., zarzucony oskarżonej w akcie oskarżenia czyn w istocie dotyczył wydarzeń związanych z brutalną siłową eksmisją parafii Św. Jadwigi, przeprowadzoną przez siły milicyjne w dniu 30 maja 1960 r. w Z. Ściganie karne i skazanie oskarżonej miało formę represji na uczestnikach społecznego sprzeciwu wobec działań ówczesnej władzy.

RPO-713054-II/12 z dnia 23 maja 2013 r. - kasacja na rzecz K. K. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 93 § 2 k.p.w., poprzez wydanie w stosunku do obwinionego wyroku nakazowego w sytuacji, gdy w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wina i okoliczności przypisanego obwinionemu czynu budziły wątpliwości i wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku, w części dotyczącej obwinionego i umorzenie postępowania przeciwko niemu z powodu ustania karalności przypisanego mu czynu.

RPO-714654-II/12 z dnia 23 maja 2013 r. - kasacja na rzecz A. B. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 109 § 2 k.p.w. oraz art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w., polegające na tym, że Sąd odwoławczy, rozpatrując apelację obwinionego, niezależnie od granic zaskarżenia, podniesionych zarzutów i wpływu uchybienia na treść orzeczenia, nie przekroczył z urzędu granic środka odwoławczego i utrzymał w mocy orzeczenie Sądu pierwszej instancji, które zapadło z naruszeniem prawa procesowego, a mianowicie art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w. w związku z art. 17 § 3 k.p.w., poprzez ukaranie A. B. za popełnienie wykroczenia, pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w. i wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II instancji oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Sądu I instancji i umorzenie postępowania w stosunku do A. B., z powodu braku skargi uprawnionego oskarżyciela oraz przedawnienia karalności wykroczeń.

RPO-702894-II/12 z dnia 24 maja 2013 r. - kasacja na rzecz T. K. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w T., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w N.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 450 § 3 k.p.k. w związku z art. 117 § 2 k.p.k. i art. 6 k.p.k., polegające na rozpoznaniu sprawy w postępowaniu odwoławczym bez udziału oskarżonego w następstwie błędnego uznania, że zawiadomienie oskarżonego o terminie rozprawy apelacyjnej zostało mu

doreczone prawidłowo, co naruszało jego prawo do obrony. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w T. do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 11 lipca 2013 r., sygn. akt IV KK 171/13).

RPO-722368-II/13 z dnia 31 maja 2013 r. - kasacja na niekorzyść R. S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., którym zmieniony został wyrok b. Sądu Rejonowego w O.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na jego treść, to jest art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. i art. 424 k.p.k., polegające na tym, że orzekając odmiennie co do istoty sprawy i uniewinniając oskarżonego od przypisanych mu czynów, Sąd odwoławczy dokonał dowolnej, sprzecznej z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego analizy materiału dowodowego sprawy, która zarazem nie uwzględniała całokształtu tego materiału, a następnie przedstawiając motywy swojego stanowiska w uzasadnieniu orzeczenia, wyraził to w sposób niespełniający elementarnych wymogów, co w praktyce uniemożliwia dokonanie kontroli prawidłowości rozstrzygnięcia. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

RPO-612614-II/09 z dnia 4 czerwca 2013 r. - kasacja na rzecz T. S. od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w L. uchylającego częściowo wyrok łączny Sądu Okręgowego w L.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. i art. 575 § 2 k.p.k., polegające na wyrażeniu błędnego poglądu prawnego, że wyrok łączny Sądu Okręgowego w L. wydany w sprawie IV K .../06 nie utracił mocy, podczas gdy po dacie jego wydania uchylone zostało prawomocne postanowienie o zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem w sprawie IV K .../99, stanowiące podstawę wydania tegoż wyroku łącznego, co w efekcie doprowadziło do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu I instancji i niezasadnego umorzenia postępowania w tym zakresie. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w L. w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi, w tym zakresie, do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

RPO-725788-II/13 z dnia 21 czerwca 2013 r. - kasacja na rzecz D. B. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w S., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 440 k.p.k. polegające na zaniechaniu dokonania przez Sąd

Okręgowy w S. wszechstronnej kontroli odwoławczej z przekroczeniem granic zaskarżenia i podniesionych w apelacji obrońcy zarzutów, w następstwie czego doszło do rażąco niesprawiedliwego utrzymania w mocy wyroku Sądu I instancji wydanego z naruszeniem prawa karnego materialnego, to jest art. 64 § 1 k.k., poprzez zastosowanie tego przepisu, pomimo braku ustawowych przesłanek do przyjęcia, że D. B. popełnił zarzucany czyn w warunkach powrotu do przestępstwa w nim określonych. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w S. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

RPO-713191-II/12 z dnia 24 czerwca 2013 r. - kasacja na rzecz P. S. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w O. w części dotyczącej wymierzonej kary łącznej pozbawienia wolności.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 335 § 1 k.p.k. w związku z art. 343 § 6 k.p.k., polegające na skazaniu oskarżonego wyrokiem bez przeprowadzenia rozprawy i orzeczeniu kary łącznej 5 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat, wbrew treści wniosku uzgodnionego przez oskarżonego z prokuratorem, że kara łączna pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat zostanie orzeczona w wymiarze 1 roku, co w efekcie doprowadziło też do obrazy art. 86 § 1 k.k. i art. 69 § 1 k.k., poprzez jej określenie na poziomie przekraczającym sumę kar jednostkowych, a nadto uniemożliwiającym orzeczenie o warunkowym zawieszeniu jej wykonania. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie w zaskarżonej części wyroku Sądu Rejonowego w O. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

RPO-698564-II/12 z dnia 26 czerwca 2013 r. - kasacja na rzecz I. C. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k. w związku z art. 109 § 2 k.p.w., polegające na nienależytym rozważeniu przez Sąd II instancji zarzutów sformułowanych w apelacji obwinionego, co w konsekwencji doprowadziło do utrzymania w mocy wyroku skazującego obwinionego za wykroczenia, pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji i umorzenie postępowania, na podstawie art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-698374-II/12 z dnia 10 sierpnia 2012 r. - kasacja na rzecz W. J. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w S.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 16 maja 2013 r., sygn. akt V KK 309/12).

RPO-710035-II/12 z dnia 27 września 2012 r. - kasacja na rzecz I. K. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Ł., utrzymującego w mocy zarządzenie Przewodniczącej Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w P.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 24 kwietnia 2013 r., sygn. akt II KK 266/12).

RPO-682570-II/11 z dnia 27 września 2012 r. - kasacja na rzecz E. I. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 7 maja 2013 r., sygn. akt II KK 268/12).

RPO-707652-II/12 z dnia 19 października 2012 r. - kasacja na rzecz P. B. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w G.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 21 lutego 2013 r., sygn. akt IV KK 332/12).

RPO-724262-II/12 z dnia 18 marca 2013 r. - kasacja na rzecz E. D. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 23 maja 2013 r., sygn. akt III KK 88/13).

RPO-694065-II/12 z dnia 20 marca 2013 r. - kasacja na rzecz E. D. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 23 maja 2013 r., sygn. akt III KK 91/13).

RPO-719891-II/12 z dnia 20 marca 2013 r. - kasacja na niekorzyść W. Z. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w K.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 24 czerwca 2013 r., sygn. akt V KK 94/13).

RPO-686366-II/11 z dnia 22 marca 2013 r. - kasacja na rzecz S. M. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w N.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 24 kwietnia 2013 r., sygn. akt IV KK 99/13).

RPO-576988-II/07 z dnia 25 marca 2013 r. - kasacja na rzecz E. M. od prawomocnego wyroku b. Sądu Wojewódzkiego w R. z 1960 r. (represje wobec Świadków Jehowy).

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 24 kwietnia 2013 r., sygn. akt IV KK 102/13).

RPO-667281-II/11 z dnia 28 marca 2013 r. - kasacja na rzecz R. S. od prawomocnego orzeczenia Delegatury Komisji Specjalnej Do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym w L. z 1953 r.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 23 maja 2013 r., sygn. akt III KK 107/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła do Sądu Najwyższego następujące skargi kasacyjne:

RPO-715341-III/12 z dnia 9 kwietnia 2013 r. - skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego od wyroku Sądu Apelacyjnego w R., wydanego w sprawie z wniosku A. K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o wcześniejszą emeryturę z tytułu opieki sprawowanej nad chorym dzieckiem.

Organ rentowy, w wyniku wszczęcia postępowania wyjaśniającego, odmówił wnioskodawczyni prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki sprawowanej nad chorym dzieckiem i wstrzymał jej wypłatę od 1 lutego 2012 r., uchylając równocześnie decyzję z dnia 19 kwietnia 2000 r. W ocenie Rzecznika podstawę do ponownego postępowania w sprawie ustalenia prawa do emerytury nie stanowiło ujawnienie nowego dowodu, lecz wyłącznie odmienna ocena dowodu, tj. zaświadczenia lekarskiego, przeprowadzona przez organ rentowy. Nieograniczona w czasie możliwość rekwalfikacji dowodów, które stanowiły podstawę wydania pierwotnej decyzji potwierdzającej nabycie prawa, nie spełnia standardów wynikających z konstytucyjnej zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa. Dopuszczenie możliwości ponownego ustalenia prawa do świadczeń w oparciu o odmienną ocenę raz już zweryfikowanych dowodów uznanych za wystarczające narusza w sposób nieproporcjonalny równowagę pomiędzy uzasadnionym interesem jednostki a interesem publicznym, podważając konstytucyjne zasady ochrony socjalnej jednostki.

RPO-732829-V/13 z dnia 4 czerwca 2013 r. - skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego od wyroku Sądu Apelacyjnego w P. oddalającego w części apelację powodów od wyroku Sądu Okręgowego w P. wydanego w sprawie przeciwko ubezpieczycielowi o zapłatę zadośćuczynienia.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 448 w związku z art. 24 § 1 Kodeksu cywilnego poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że przewidziane w

tym przepisie zadośćuczynienie stanowi jedynie roszczenie uzupełniające, podczas gdy art. 448 k.c. zd. 1 stanowi, że zadośćuczynienie powinno być odpowiednie do doznanej krzywdy oraz, że jest żądaniem niezależnym od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia (448 k.c. zd. 1 in fine), a więc stanowi samodzielny środek służący rekompensowaniu szkody niemajątkowej,

- naruszenie konstytucyjnych praw człowieka i obywatela, tj. art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 Konstytucji stanowiącego o ochronie praw majątkowych w powiązaniu z zasadą sprawiedliwości społecznej, polegające na ograniczeniu możliwości realizacji roszczenia majątkowego przyznanego przez ustawę poprzez uznanie, że roszczenie o zadośćuczynienie określone w art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c. ma charakter uzupełniający wobec innych środków ochrony dóbr osobistych o charakterze niemajątkowym, a w konsekwencji niewłaściwe miarkowanie na podstawie powyższego kryterium zasądzonego zadośćuczynienia,

- naruszenie art. 47 Konstytucji ustanawiającego prawną ochronę życia rodzinnego poprzez błędne określenie charakteru zadośćuczynienia za krzywdę wynikającą z naruszenia dobra w postaci więzi rodzinnych, jako uzupełniającego środka ochrony, a w konsekwencji brak zapewnienia należytej ochrony więzi rodzinnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi drugiej instancji.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła do Sądu Najwyższego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia:

RPO-682686-III/11 z dnia 4 czerwca 2013 r. - skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w B. oddalającego apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego w B. wydanego w sprawie z powództwa przeciwko pracodawcy o zapłatę.

Sąd Okręgowy oparł uzasadnienie wyroku na stanowisku, że art. 80 Kodeksu pracy (k.p.) stanowi podstawę do pozbawienia powódki prawa do wynagrodzenia w okresie wypowiedzenia umowy o pracę, ponieważ w świetle przeciwwskazań do pracy w porze nocnej nie mogła ona podjąć pracy na stanowisku dozorca. Skutkiem takiego zastosowania art. 80 k.p. było jednostronne oświadczenie pracodawcy o zwolnieniu powódki z obowiązku świadczenia pracy w okresie wypowiedzenia umowy o pracę bez prawa do wynagrodzenia. Ryzyko niezapewnienia pracy powódce w okresie wypowiedzenia umowy o pracę na innym stanowisku obciąża pracodawcę i nie może, w opinii Rzecznika, zostać przerzucone na pracownika. Przeciwwskazania pracy w godzinach nocnych wykluczały pracę powódki na stanowisku dozorca, ale nie mogą być uznane za tożsame z brakiem gotowości powódki do pracy na innym stanowisku pracy, tym bardziej, że powódka zgłaszała gotowość takiej pracy. Ta okoliczność wskazuje, że art. 80 k.p. nie może znaleźć zastosowania, ponieważ powódce przysługiwało wynagrodzenie z art. 81 § 1 k.p. Zgodnie z tym przepisem

pracownikowi za czas niewykonywania pracy, jeżeli był gotów do jej wykonywania, a doznał przeszkód z przyczyn dotyczących pracodawcy, przysługuje wynagrodzenie wynikające z jego osobistego zaszczerowania, określonego stawką godzinową lub miesięczną, a jeżeli taki składnik wynagrodzenia nie został wyodrębniony przy określaniu warunków wynagradzania – 60% wynagrodzenia.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenie w sprawie skarg kasacyjnych wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-682837-I/11 z dnia 29 lutego 2012 r. - skarga kasacyjna od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. w sprawie o ochronę dóbr osobistych.

Skarga kasacyjna uwzględniona (wyrok z dnia 6 lutego 2013 r., sygn. akt V CSK 123/12).

RPO-698375-I/12 z dnia 26 czerwca 2012 r. - skarga kasacyjna od wyroku Sądu Apelacyjnego w K. o ochronę dóbr osobistych.

Skarga kasacyjna uwzględniona (wyrok z dnia 21 marca 2013 r., sygn. akt III CSK 225/12).

Sąd Okręgowy rozpoznał wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-688577-II/11 z dnia 23 stycznia 2013 r. - wniosek do Sądu Okręgowego w K. o uznanie za nieważny wyrok byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w K. z 1951 r., wydany wobec ks. Piotra O. i ks. Zbigniewa G.

Wniosek uwzględniony (postanowienie z dnia 23 kwietnia 2013 r., sygn. akt III Ko 54/13). Sąd Okręgowy stwierdził nieważność wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w K. z 1951 r.

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała następujące wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz do Sądu Najwyższego:

RPO-727170-V/13 z dnia 17 maja 2013 r. - wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie przychodu pracowników z uczestnictwa w imprezach integracyjnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o rozstrzygnięcie, czy sfinansowane przez pracodawcę koszty udziału pracowników w imprezie integracyjnej, których wartość nie jest wolna od podatku dochodowego od osób fizycznych, stanowią dla pracowników, którym umożliwiono udział w tej imprezie, przychód z innego nieodpłatnego świadczenia, oraz o rozstrzygnięcie, czy w sytuacji, gdy wartości świadczeń udostępnionych podczas imprezy integracyjnej i sfinansowanych przez pracodawcę nie można przyporządkować do świadczeń uzyskiwanych (otrzymanych) przez konkretnego pracownika, możliwe jest ustalenie w odniesieniu do konkretnego pracownika kwoty przychodu z innego nieodpłatnego świadczenia?

Ustalenie przychodu z nieodpłatnego świadczenia po stronie pracownika biorącego udział w imprezie integracyjnej jest rozbieżnie interpretowane przez sądy administracyjne. Niektóre sądy uznają, że już sama możliwość udziału w imprezie integracyjnej finansowanej przez pracodawcę przesądza o konieczności rozpoznania przychodu ze stosunku pracy po stronie pracownika; inne sądy stoją na stanowisku, że dopiero w sytuacji otrzymania przez pracownika konkretnego świadczenia i możliwości ustalenia skonkretyzowanego przychodu powstaje konieczność pobrania przez pracodawcę podatku dochodowego od osób fizycznych.

W uzasadnieniu wniosku Rzecznik stwierdził, że dla powstania przychodu z tytułu świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń nie jest wystarczające postawienie ich do dyspozycji, konieczne jest otrzymanie tych świadczeń przez ich odbiorcę. Ponadto w sytuacji, gdy wartości świadczeń udostępnionych podczas imprezy integracyjnej i sfinansowanych przez pracodawcę nie można przyporządkować do świadczeń uzyskiwanych (otrzymanych) przez konkretnego pracownika, nie jest możliwe ustalenie w odniesieniu do danego pracownika kwoty przychodu z nieodpłatnego świadczenia.

RPO-722870-V/13 z dnia 22 maja 2013 r. - wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie zakresu informacji publicznej umieszczonej na stronie internetowej Narodowego Funduszu Zdrowia.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: Czy nałożenie na Narodowy Fundusz Zdrowia obowiązku zamieszczenia na stronie internetowej wyłącznie informacji, o których mowa w art. 135 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oznacza, że do informacji niewymienionych w tym przepisie nie stosuje się ustawy o dostępie do informacji publicznej?

Narodowy Fundusz Zdrowia realizuje zasadę jawności umów przez zamieszczenie na swojej stronie internetowej informacji o każdej zawartej umowie. Kontrowersje w orzecznictwie sądów administracyjnych dotyczą zakresu dostępu do treści umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej. Zgodnie z pierwszą z reprezentowanych w orzecznictwie linii, art. 135 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych jest przepisem szczególnym względem regulacji ustawy o dostępie do informacji publicznej i nie można udostępnić elementów w nim niewymienionych w innym trybie aniżeli wskazany. Odmienny pogląd wyraził w jednym z orzeczeń Naczelny Sąd Administracyjny stwierdzając, że „nałożenie na NFZ obowiązku publikowania w internecie szczegółowych informacji o każdej zawartej umowie nie powoduje, iż z tej tylko przyczyny jest on zwolniony z obowiązku stosowania przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej w odniesieniu do innych informacji o charakterze publicznym (nieobjętych dyspozycją art. 135 ust. 2)”. W ocenie Rzecznika przepis art. 135 ust. 2 nie wprowadza ograniczenia w zakresie dostępu do informacji publicznej, w szczególności nie wyłącza z katalogu informacji publicznych podlegających udostępnieniu tych treści umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, które nie zostały wymienione we wskazanym przepisie.

RPO-653177-IV/10 z dnia 6 czerwca 2013 r. - wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie realizacji uprawnień emerytowanych funkcjonariuszy Policji do równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o rozstrzygnięcie, czy w sytuacji pozostawania w obrocie prawnym decyzji ostatecznej, przyznającej emerytowanemu funkcjonariuszowi Policji uprawnienie do równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego, wydanej przed dniem 1 stycznia 2006 r., dopuszczalne jest wydanie decyzji odmawiającej wypłaty tego świadczenia, bądź umarzającej postępowanie wszczęte przez emerytowanego funkcjonariusza Policji ?

W jednym z wyroków NSA stwierdził, że decyzja o odmowie wykonania czynności wypłaty równoważnika pieniężnego za remont lokalu mieszkalnego nie ma uzasadnienia w obowiązujących przepisach, dopóki decyzja ostateczna przyznająca emerytowanemu funkcjonariuszowi Policji prawo do równoważnika pieniężnego nie zostanie wyeliminowana z obrotu prawnego. W innym orzeczeniu NSA wskazał natomiast, że emerytowanemu funkcjonariuszowi Policji nie przysługuje uprawnienie do równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego, nawet wówczas, gdy przed dniem 1 stycznia 2006 r. zapadła decyzja przyznająca mu to uprawnienie. Opowiedzenie się przez Rzecznika za jedną z koncepcji wydaje się

niezmiernie trudne, bowiem obie linie orzecznicze odwołują się do zasad konstytucyjnych. Zasada trwałości ostatecznych decyzji administracyjnych pozostaje w ścisłej relacji z zasadą ochrony praw nabytych, która jednak dotyczy praw nabytych słusznie, na podstawie prawa powstałego zgodnie z konstytucyjnymi zasadami jego tworzenia. Podstawą przyznania prawa podmiotowego jednostce może być tylko przepis rangi ustawowej, podczas gdy nabycie uprawnień do równoważnika pieniężnego przez emerytów i rencistów policyjnych nastąpiło na podstawie rozporządzenia wydanego z przekroczeniem upoważnienia ustawowego.

Sąd Najwyższy rozpoznał wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-719159-IV/12 z dnia 4 stycznia 2013 r. - wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie dotyczących dopuszczalności stosowania konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego do oceny skutków upływu terminu zawitego, o którym mowa w przepisie art. 568 par. 1 Kodeksu cywilnego przewidującym czasowe ograniczenie realizacji uprawnień z tytułu rękojmi za wady fizyczne przy sprzedaży rzeczy.

Wniosek rozpoznany (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2013 r., sygn. akt III CZP 2/13). Sąd Najwyższy podjął następującą uchwałę: Przepis art. 5 k.c. nie ma zastosowania do upływu terminu przewidzianego w art. 568 § 1 k.c.

V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych:

RPO-718591-XIX/12 z dnia 3 kwietnia 2013 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego o utrzymaniu w mocy decyzji Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej o odmowie przyznania jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonej decyzji mające wpływ na wynik sprawy naruszenie przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych poprzez ich niewłaściwe zastosowanie prowadzące do błędnego uznania, iż nie została spełniona obligatoryjna przesłanka przyznania jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w postaci pozostawania pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, podczas gdy obowiązek wykazania pozostawania pod tą opieką nie obejmował wnioskodawczyni oraz mające wpływ na wynik sprawy naruszenie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego poprzez niewyjaśnienie wszystkich okoliczności prawnych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości.

W czasie gdy uczestniczka postępowania była w 10 tygodniu ciąży, dla uzyskania jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka wystarczyło przedłożenie zaświadczenia lekarskiego lub wystawionego przez położną potwierdzającego co najmniej jedno badanie kobiety w okresie ciąży. Nałożenie na uczestniczkę postępowania obowiązku przedłożenia zaświadczenia dotyczącego okresu, gdy do otrzymania stosownego uprawnienia nie było wymagane zaświadczenie o pozostawaniu pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży, stanowi naruszenie zasady niedziałania prawa wstecz.

RPO-718591-XIX/12 z dnia 3 kwietnia 2013 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego o utrzymaniu w mocy decyzji Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej o odmowie przyznania dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonej decyzji mające wpływ na wynik sprawy naruszenie przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych poprzez niewłaściwe ich zastosowanie prowadzące do błędnego uznania, iż nie została spełniona obligatoryjna przesłanka przyznania wnioskodawczyni dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka w postaci pozostawania pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, podczas gdy obowiązek wykazania

pozostawania pod tą opieką nie obejmował uczestniczki, a także mające wpływ na wynik sprawy naruszenie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego poprzez niewyjaśnienie wszystkich okoliczności prawnych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości.

W czasie gdy uczestniczka postępowania była w 10 tygodniu ciąży, dla uzyskania dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka wystarczyło przedłożenie zaświadczenia lekarskiego lub wystawionego przez położną potwierdzającego co najmniej jedno badanie kobiety w okresie ciąży. Nałożenie na uczestniczkę postępowania obowiązku przedłożenia zaświadczenia dotyczącego okresu, gdy do otrzymania stosownego uprawnienia nie było wymagane zaświadczenie o pozostawaniu pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży, stanowi naruszenie zasady niedziałania prawa wstecz.

RPO-727508-V/13 z dnia 10 maja 2013 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na przepis Regulaminu Strefy Płatnego Parkowania w B., stanowiącego załącznik do uchwały Rady Miasta B. w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania oraz wysokości opłat za parkowanie i sposobu pobierania tych opłat.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonemu przepisowi naruszenie art. 94 Konstytucji RP w związku z art. 13b ust. 1 ustawy o drogach publicznych i wnosi o stwierdzenie nieważności tego przepisu.

Zgodnie z postanowieniami Konstytucji, organy samorządu terytorialnego, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie, ustanawiają akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze działania tych organów. Akty prawa miejscowego nie mogą być wydawane bez wyraźnego upoważnienia ustawowego. Nie mogą one regulować materii ustawowych, ani też wykroczać poza unormowania ustawowe. W ustawie o drogach publicznych brak jest upoważnienia dla rady gminy do określenia w drodze przepisów prawa miejscowego przesłanek, których spełnienie powoduje powstanie obowiązku uiszczenia opłaty za parkowanie. Nie ulega zatem wątpliwości, że zaskarżone postanowienia Regulaminu Strefy Płatnego Parkowania, w myśl których opłatę za parkowanie należy wnieść w przypadku zaparkowania pojazdu samochodowego w każdym miejscu strefy, nie mają umocowania w ustawie i zostały wydane bez podstawy prawnej. Ponadto, zaskarżony przepis ustala inne niż w ustawie o drogach publicznych okoliczności, których zaistnienie kreuje obowiązek wniesienia opłaty za parkowanie, przez co w niedopuszczalny sposób modyfikuje unormowania ustawowe.

RPO-708608-I/12 z dnia 17 maja 2013 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na zarządzenie Burmistrza L. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za udostępnienie informacji publicznej w Urzędzie Miejskim w L.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonemu aktowi naruszenie art. 11b ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, § 137 rozporządzenia

Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” oraz art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

Przepisy zarządzenia mają cechy prawa miejscowego, jednak z uwagi na brak upoważnienia ustawowego do wydania przepisów oraz wydanie ich przez nieupoważniony organ (organ wykonawczy ma kompetencje do stanowienia aktów prawa powszechnie obowiązującego tylko wyjątkowo), należy stwierdzić, że przedmiotowe zarządzenie jest nieważne. Akt organu wykonawczego gminy nie może tworzyć nowych zasad udostępniania informacji publicznej czy też rozstrzygać o charakterze obciążeń finansowych, a takie regulacje, mające charakter przepisów prawa powszechnie obowiązującego, zostały zawarte w zaskarżonym zarządzeniu burmistrza. Powtórzenie w zarządzeniu przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej stanowi naruszenie § 137 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, który zakazuje powtarzania w uchwałach i zarządzeniach przepisów ustawowych, ratyfikowanych umów międzynarodowych i rozporządzeń. Regulacja § 2 zarządzenia, która wprowadza opłaty za udostępnienie informacji publicznej, jest niezgodna z art. 15 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej, który umożliwia pobranie opłaty wyłącznie w wysokości rzeczywistych kosztów poniesionych przez organ, co oznacza, że koszty te będą różne przy realizacji konkretnych wniosków o udostępnienie informacji publicznej. Cennik ustalony zarządzeniem Burmistrza wprowadza stałe stawki pobierane za udostępnienie informacji w konkretnej formie.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 8 lipca 2013 r., sygn. akt II SA/Kr 821/13). Burmistrz L. uwzględnił skargę Rzecznika Praw Obywatelskich w całości.

RPO-732006-II/13 z dnia 24 maja 2013 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na przepis uchwały Rady Miasta W. w sprawie wysokości opłat związanych z pobytem w izbie wytrzeźwień.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonemu § 1 uchwały naruszenie art. 94 Konstytucji RP, art. 42 ust. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej i wnosi o stwierdzenie jego nieważności.

Stosownie do § 1 uchwały ustala się wysokość opłaty związanej z pobytem w izbie wytrzeźwień, w kwocie 250 zł. Opłata za pobyt w izbie wytrzeźwień jest daniną publiczną. Materia należąca do zakresu prawa daninowego może zostać uregulowana przez organy samorządu terytorialnego wyłącznie poprzez akty prawa miejscowego. Upoważnienie do wydania aktu prawa miejscowego musi być wyraźne. Tymczasem powołane jako podstawa wydania § 1 uchwały przepisy ustaw nie zawierają upoważnienia dla organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego do uregulowania w akcie rangi prawa miejscowego materii daniny publicznej. W konsekwencji zaskarżony przepis jest także niezgodny z art. 94 Konstytucji RP, skoro reguluje materię świadczenia publicznoprawnego w oparciu o przepisy ustaw, które nie zawierają stosownego upoważnienia.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego:

RPO-701722-V/12 z dnia 26 kwietnia 2013 r. - skarga kasacyjna od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalającego skargę Rzecznika Praw Obywatelskich na przepisy uchwały Rady Miasta W. w sprawie regulaminu parkingów działających w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride) w W.

W ocenie Rzecznika, zaskarżone postanowienia Regulaminu zostały wydane z przekroczeniem upoważnień zawartych w przepisie ustawy o samorządzie gminnym oraz w przepisie ustawy o gospodarce komunalnej. W ramach upoważnień ustawowych Rada Miasta była uprawniona do ustalenia obowiązujących reguł zachowania się podmiotów przebywających na terenie parkingów systemu Parkuj i Jedź oraz wysokości opłaty za korzystanie z tych parkingów. W zakresie tych upoważnień nie mieszczą się natomiast kompetencje do uregulowania w drodze aktu prawa miejscowego zasad odpowiedzialności odszkodowawczej, kar umownych za naruszenie postanowień regulaminu oraz kwestii kosztów związanych z usunięciem pojazdu. Przepis art. 94 Konstytucji RP zezwala organom samorządu terytorialnego na stanowienie aktów prawa miejscowego, na podstawie i w granicach zawartych w ustawie. Ustanawiając akty prawa miejscowego organy samorządu terytorialnego są więc obowiązane do poruszania się jedynie w granicach upoważnień ustawowych. Konstytucyjna zasada praworządności wymaga bowiem, aby materia uregulowana w akcie prawa miejscowego wynikała z upoważnienia ustawowego i nie przekraczała zakresu tego upoważnienia. Po rozpoznaniu sprawy ze skargi Rzecznika, Wojewódzki Sąd Administracyjny oddalił skargę. Zdaniem sądu, wbrew twierdzeniom skargi, nie doszło do wykroczenia poza granice upoważnienia ustawowego zawartego w ustawie o samorządzie gminnym oraz ustawie o gospodarce komunalnej.

RPO-732155-IV/13 z dnia 20 maja 2013 r. - skarga kasacyjna od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalającego skargę na decyzję Wojewody w przedmiocie umorzenia postępowania.

Starosta orzekł w decyzji o ustaleniu odszkodowania za nieruchomością przejętą na rzecz powiatu i o przysługiwaniu tego odszkodowania na rzecz dwóch współwłaścicieli. W uzasadnieniu decyzji organ wskazał, że odszkodowanie nie należy się trzeciemu współwłaścicielowi, ponieważ nie wniósł w ustawowym terminie wniosku o przyznanie odszkodowania. W odwołaniu od decyzji współwłaściciel wskazał, że nie wiedział o obowiązku wniesienia wniosku, a pisma kierowane do niego w toku postępowania administracyjnego nie były mu doręczane.

Wojewódzki Sąd Administracyjny oddalił skargę współwłaściciela nieruchomości na decyzję wojewody w przedmiocie umorzenia postępowania. Sąd uznał, że wobec niezłożenia w ustawowym terminie wniosku o przyznanie odszkodowania współwłaściciel nieruchomości utracił możliwość uzyskania odszkodowania za

wywłaszczenie nieruchomości będącej przedmiotem jego współwłasności. W ocenie sądu, roszczenie o odszkodowanie podlega dochodzeniu odrębnie przez każdego ze współwłaścicieli. W konsekwencji niewniesienie przez jednego ze współwłaścicieli w terminie wniosku o odszkodowanie spowodowało wygaśnięcie jego roszczenia odszkodowawczego, co przesądza o braku jego interesu prawnego w rozstrzygnięciu postępowania o ustalenie odszkodowania, prowadzonego na wniosek pozostałych współwłaścicieli nieruchomości. Zdaniem Rzecznika wykładnia przepisu będącego podstawą prawną przyznania odszkodowania nie daje podstaw do wykluczenia z kręgu uprawnionych do odszkodowania tych współwłaścicieli nieruchomości, którzy nie złożyli wniosku w terminie ustawowym, jeżeli choć jeden z nich złożył taki wniosek. Rzecznik wnosi o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Wojewódzkiemu Sądowi Administracyjnemu do ponownego rozpoznania.

Postępowania administracyjne z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-713943-V/12 z dnia 18 czerwca 2013 r. - zgłoszenie udziału Rzecznika Praw Obywatelskich w postępowaniu administracyjnym z odwołania L. W. od decyzji Starosty w sprawie o ustalenie dopuszczalnego poziomu hałasu dla L. W. prowadzącego działalność gospodarczą.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości, a także o określenie dla L. W. dopuszczalnego poziomu hałasu w porze dziennej i w porze nocnej oraz określenie wymagań mających na celu nieprzekraczanie poza zakładem należącym do przedsiębiorcy L. W. dopuszczalnych poziomów hałasu.

Zgodnie z ustawą – Prawo ochrony środowiska, w decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu ustala się dopuszczalne poziomy hałasu zarówno w porze dziennej, jak i nocnej. W niniejszej sprawie Starosta stwierdził przekroczenie poziomu hałasu w porze dziennej, zaś wobec nieprowadzenia przez przedsiębiorcę działalności w porze nocnej, nie stwierdził przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu w porze nocnej. W ocenie Rzecznika, Starosta był zobowiązany ustalić dopuszczalne poziomy hałasu w porze dziennej i w porze nocnej.

Wojewódzkie Sądy Administracyjne wydały następujące orzeczenia w sprawach ze skarg Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-707332-V/12 z dnia 26 września 2012 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na interpretację indywidualną Ministra Finansów wydaną przez Dyrektora Izby Skarbowej.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 14 marca 2013 r., sygn. akt SA/Wa 3059/12).

RPO-709586-V/12 z dnia 24 października 2012 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na § 3 ust. 6 Regulaminu funkcjonowania strefy płatnego parkowania niestrzeżonego, stanowiącego załącznik Nr 2 do uchwały Nr XXXVI/1077/2008 Rady Miasta W. z dnia 26 czerwca 2008 r. w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania, wysokości stawek opłaty za parkowanie pojazdów samochodowych na drogach publicznych w strefie, wysokości opłaty dodatkowej oraz określenia sposobu pobierania tych opłat.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 10 kwietnia 2013 r., sygn. akt SA/Wa 2834/12).

RPO-700416-V/12 z dnia 12 listopada 2012 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na niektóre postanowienia Regulaminu strefy płatnego parkowania w K., stanowiącego załącznik Nr 3 do uchwały Nr XX/338/2003 Rady Miejskiej w K. z dnia 27 listopada 2003 r. w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania na drogach publicznych w K.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 24 kwietnia 2013 r., sygn. akt II SA/Ke 861/12).

RPO-677538-IV/11 z dnia 18 stycznia 2013 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na niektóre przepisy uchwały Rady Miejskiej w K. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy K.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 9 maja 2013 r., sygn. akt IV SA/Po 213/13).

RPO-653259-IV/10 z dnia 25 marca 2013 r. - skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Geodezyjnego i Kartograficznego uchylającą decyzję Starosty.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 28 maja 2013 r., sygn. akt II SA/Ol 362/13).

W postępowaniach przed Naczelnym Sądem Administracyjnym, z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-723230-III/13 z dnia 30 stycznia 2013 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w związku ze skierowanym przez Prokuratora Generalnego wnioskiem o podjęcie uchwały wyjaśniającej, czy od decyzji ostatecznej ZUS w przedmiocie nieważności decyzji, w tym odmawiającej wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności, nie przysługuje skarga do właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Naczelnny Sąd Administracyjny, po rozpoznaniu wniosku Prokuratora Generalnego, podjął następującą uchwałę (uchwała z dnia 11 czerwca 2013 r., sygn. akt I OPS 1/13): Od decyzji ostatecznej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie

ubezpieczeń społecznych w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji, w tym odmawiającej wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji, nie przysługuje skarga do sądu administracyjnego.

RPO-698702-IV/12 z dnia 25 marca 2013 r. - zgłoszenie udziału przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w postępowaniu ze skargi kasacyjnej W. M. od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, oddalającego skargę na decyzję Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego, utrzymującą w mocy decyzję Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w przedmiocie umorzenia postępowania z wniosku skarżącego o udzielenie pozwolenia na użytkowanie budynku mieszkalnego jednorodzinnego w zabudowie bliźniaczej.

Skarga kasacyjna uwzględniona (wyrok z dnia 16 maja 2013 r., sygn. akt II OSK 1695/12).

VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

RPO-728872-V/13 z dnia 8 kwietnia 2013 r. - w sprawie działalności gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

W związku z wpływającymi do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich skargami analizie prawnej zostały poddane przepisy dotyczące działalności gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. W ocenie Rzecznika kwestionowane przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi mają charakter blankietowy. Na ich podstawie ustawodawca przyznał gminnym komisjom rozwiązywania problemów alkoholowych uprawnienia do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. Czynności te w sposób nierozzerwalny związane są zaś z pozyskiwaniem przez komisje informacji wchodzących w zakres chronionego konstytucyjnie prawa do prywatności. Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych pozyskuje dane o jednostce dotyczące życia rodzinnego, a także dane o szczególnym charakterze, tj. dane wrażliwe, takie jak dane dotyczące stanu zdrowia i nałogu (uzależnienia od alkoholu). Ustawodawca nie określił jednak zakresu ingerencji przez członków komisji w sferę prawa do prywatności. Przyznając uprawnienia gminnym komisjom rozwiązywania problemów alkoholowych ustawodawca nie określił też zasad i trybu gromadzenia oraz udostępniania informacji dotyczących osób nadużywających alkoholu.

RPO-700343-I/12 z dnia 9 kwietnia 2013 r. - w sprawie ograniczenia dostępu do dokumentów wytworzonych w ramach audytu.

Zaskarżony przepis ustawy o finansach publicznych stanowi, że dokumenty wytworzone przez audytora (inne niż plan audytu i sprawozdanie z wykonania planu audytu) w trakcie prowadzenia audytu nie stanowią informacji publicznej. Jednocześnie dokumenty otrzymane przez audytora w toku audytu, wytworzone przez inne osoby, stanowią informację publiczną i podlegają udostępnieniu. Prawo do uzyskiwania informacji o organach publicznych jest jedną z gwarancji funkcjonowania demokratycznego państwa. Najważniejszym aktem prawnym, będącym uszczegółowieniem przewidzianej w Konstytucji gwarancji prawa do informacji, jest ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej. Ustawa ta przewiduje, że ograniczenie dostępu do informacji publicznej podlega weryfikacji poprzez zaskarżenie decyzji o odmowie udostępnienia. Taka weryfikacja nie

występuje w przypadku dokumentów wytworzonych przez audytora wewnętrznego w trakcie prowadzenia audytu, innych niż plan audytu i sprawozdanie z wykonania planu audytu. W ocenie Rzecznika, przy przyjęciu, że celem kwestionowanej regulacji była ochrona efektywności i rzetelności audytu oraz ochrona wrażliwych danych pozyskanych przez audytora, zastosowany przez ustawodawcę środek nie spełnia wymogu proporcjonalności, gdyż nie jest w stanie doprowadzić do zwiększenia rzetelności i efektywności audytu wewnętrznego. Powyższe cele należy realizować stosując inne środki, które nie doprowadzą do naruszenia istoty prawa obywateli do informacji. Jawność audytu, w postaci możliwości poznania treści dokumentów wytwarzanych w toku audytu, jest czynnikiem, który nie wpłynie na mniejszą efektywność i rzetelność pracy audytora, a wręcz przeciwnie - świadomość kontroli społecznej efektów pracy wpłynie na jeszcze większą staranność prowadzonych działań.

RPO-729135-II/13 z dnia 11 kwietnia 2013 r. - w sprawie odpowiedzialności karnej związanej z naruszeniem praw autorskich.

Rzecznik Praw Obywatelskich skierował do Trybunału Konstytucyjnego wniosek o stwierdzenie niezgodności art. 115 ust. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP. Ustawodawca regulując w zaskarżonym przepisie odpowiedzialność karną związaną z naruszeniem praw autorskich wprowadził otwarty zakres znamion czynu zabronionego, co nie pozwala precyzyjnie ustalić, jakie zachowania będą podlegać karze. Naruszenie prawa autorskiego lub prawa pokrewnego musi być dokonane jedynie w inny sposób niż opisany w art. 115 ust. 1 i 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Jak wskazuje Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie, na gruncie prawa karnego tradycyjnie przyjmuje się, że zakaz albo nakaz obwarowany sankcją karną powinien być sformułowany w sposób precyzyjny i ścisły. Jest to jedna z podstawowych zasad prawa karnego, której obowiązywanie w demokratycznym państwie prawnym nie budzi wątpliwości. Zasada ta ma rangę konstytucyjną i, wraz z pozostałymi podstawowymi regułami prawa karnego, służy gwarancji ochrony praw jednostek przed arbitralnością oraz nadużyciami ze strony organów władzy publicznej.

RPO-688759-I/11 z dnia 24 kwietnia 2013 r. - w sprawie udziału władz publicznych w finansowaniu niepublicznych szkół wyższych.

Skargi podmiotów prowadzących niepubliczne szkoły wyższe zwróciły uwagę Rzecznika na brak regulacji ustawowych normujących kwestię udziału władz publicznych w finansowaniu niepublicznych szkół wyższych. Opisana materia uregulowana jest częściowo w aktach normatywnych rangi podustawowej wydanych na podstawie upoważnienia zawartego w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym. W pozostałym zakresie zaś, ze względu na niewydanie przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego rozporządzenia na podstawie art. 95 ust. 1 ustawy, nie jest uregulowana w żadnym akcie normatywnym. Tymczasem, zgodnie z Konstytucją RP, ten zakres spraw należy do materii zarezerwowanej

wyłącznie dla ustawy. Przekazanie zasadniczych elementów konstrukcji systemu wsparcia niepublicznych uczelni do uregulowania w rozporządzeniu jest sprzeczne z Konstytucją RP. Zaskarżone przepisy art. 94 ust. 5 i art. 95 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym stanowią jedną normę. Przepis art. 94 ust. 5 został zaskarżony w części, w jakiej uzależnia przyznanie dotacji od spełnienia warunków określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 95 ust. 1. Zastrzeżenia co do zgodności z Konstytucją RP budzi wyłącznie uzależnienie przyznania dotacji od spełnienia warunków zawartych w przepisach podustawowych. Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym nie zawiera bowiem żadnych konkretnych wymogów przyznawania dotacji. W ustawie znalazło się wyłącznie ogólne wskazanie celów, na które mają być przeznaczone dotacje.

RPO-722821-II/13 z dnia 25 kwietnia 2013 r. - w sprawie odpowiedzialności karnej za niezastosowanie się do polecenia wydanego na podstawie regulaminu obiektu (terenu) lub regulaminu imprezy masowej.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi, w których formułowany jest zarzut niezgodności z Konstytucją przepisu ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, przewidującego odpowiedzialność karną za niezastosowanie się do polecenia wydanego na podstawie regulaminu obiektu (terenu) lub regulaminu imprezy masowej. Rzecznik nie kwestionuje konieczności zabezpieczenia imprezy masowej i podejmowania działań mających na celu zwalczanie przestępstw i wykroczeń z nią związanych. Jednakże przepisy penalne powinny być ujęte w ustawie, lub co najmniej w rozporządzeniu, tj. w aktach prawa powszechnie obowiązującego, a nie w regulaminach wydawanych przez prywatne podmioty. Karanie jednostki za zachowania przewidziane w regulaminie, będącym regulacją, która nie stanowi źródła prawa powszechnie obowiązującego, przeczy zasadzie ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez niego prawa. Zaskarżony przepis jest regulacją blankietową, która nie wskazuje, za jakie działania lub zaniechania obywatel może ponieść odpowiedzialność wykroczeniową, lecz odwołuje się wyłącznie do regulaminów, których treść dowolnie ustala podmiot prywatny. Pozostawienie określenia elementów czynu zabronionego, za który grozi odpowiedzialność karna do regulacji w regulaminie obiektu bądź imprezy masowej wydawanego przez organizatora imprezy masowej sprawia, że regulaminy te znacząco różnią się między sobą. W konsekwencji powoduje to, że na podstawie różnych regulaminów obywatele mogą ponosić różną odpowiedzialność za popełnienie tych samych czynów. Taka regulacja powoduje nierówne traktowanie przez prawo obywateli pozostających w takiej samej sytuacji.

RPO-731092-II/13 z dnia 17 maja 2013 r. - w sprawie braku należytych gwarancji prawa do obrony dla osoby zatrzymanej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o stwierdzenie niezgodności art. 244 § 2 kodeksu postępowania karnego - w zakresie, w jakim nie przewiduje prawa zatrzymanego do odmowy złożenia oświadczeń i obowiązku poinformowania

zatrzymanego o takim prawie - z konstytucyjnym prawem do obrony i zasadą domniemania niewinności.

Zgodnie z przepisem będącym przedmiotem wniosku, zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata oraz wysłuchać go. Rzecznik Praw Obywatelskich podkreśla w uzasadnieniu wniosku, że wysłuchanie osoby zatrzymanej nie może naruszać jej niezbywalnych praw w zakresie braku obowiązku dowodzenia swojej niewinności lub dostarczania dowodów na swoją niekorzyść. Prawo do milczenia powinno stanowić integralną część protokołu zatrzymania. Obecna treść art. 244 § 2 k.p.k. w zaskarżonym zakresie stanowi nadmierne wkroczenie w prawo do obrony oraz gwarancję prawa do milczenia płynącą z zasady domniemania niewinności, przez co unicestwia ich istotę na wczesnym etapie postępowania, które ma istotny wpływ na cały proces. Osoba zatrzymywana, która nie jest jeszcze podejrzanym, składająca oświadczenia w ramach wysłuchania, pozbawiona gwarancji prawa do milczenia może dostarczyć dowodów, które potem zostaną wykorzystane przeciwko niej, np. poprzez przesłuchanie funkcjonariusza obecnego przy zatrzymaniu na okoliczność wypowiedzi tej osoby w ramach wysłuchania.

RPO-631655-II/09 z dnia 3 czerwca 2013 r. - w sprawie braku regulacji prawnej umożliwiającej uchylenie prawomocnego mandatu karnego w sytuacji, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niekonstytucyjności przepisu stanowiącego podstawę prawną ukarania za wykroczenie w postępowaniu mandatowym.

Na tle spraw badanych przez Rzecznika ujawnił się problem konstytucyjności braku regulacji prawnej umożliwiającej wzruszenie prawomocnego mandatu karnego w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu stanowiącego podstawę prawną ukarania za wykroczenie w postępowaniu mandatowym. W obecnym stanie prawnym prawomocny mandat karny podlega wzruszeniu wyłącznie wtedy, gdy grzywnę nałożono za czyn niebędący czynem zabronionym jako wykroczenie (art. 101 § 1 zd. 1 k.p.s.w.).

Przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji RP stanowi, iż orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Brak odpowiedniej regulacji ustawowej będącej - w odniesieniu do możliwości wzruszenia prawomocnego mandatu karnego - formą realizacji zobowiązania zawartego w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP - stanowi pominięcie prawodawcze. W sposób nieuzasadniony zróżnicowana została sytuacja prawna osób, które przyjęły mandat karny za czyn niestanowiący wykroczenia od osób, które przyjęły mandat karny za czyn, który wprawdzie stanowił wykroczenie w dacie czynu

i nakładania mandatu karnego, jednakże karalność takiego czynu została następnie uznana przez Trybunał Konstytucyjny np. za nieproporcjonalną, a zatem niekonieczną w demokratycznym państwie prawnym.

RPO-66911-I/11 z dnia 6 czerwca 2013 r. - w sprawie przetwarzania danych osobowych potencjalnych dawców szpiku.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył niektóre przepisy ustawy o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepieniu komórek, tkanek i narządów, przewidujące gromadzenie i przetwarzanie w rejestrze potencjalnych dawców szpiku kosztownych danych osobowych takich jak: imię i nazwisko, miejsce urodzenia, adres miejsca zamieszkania, PESEL. Zdaniem Rzecznika niezgodny z Konstytucją RP jest także przepis tej ustawy zobowiązujący do udostępnienia danych z rejestru Ministrowi Zdrowia i Krajowej Radzie Transplantacyjnej.

W rejestrze dawców szpiku prowadzonym przez Centrum Organizacyjno-Koordynacyjne do Spraw Transplantacji „Poltransplant” zamieszcza się dane potencjalnego dawcy szpiku. Jednocześnie taki sam katalog danych gromadzony jest przez ośrodki dawców szpiku, które mają obowiązek niezwłocznie przekazywać do rejestru dane osobowe potencjalnych dawców szpiku. Dane osobowe dawcy nie mają żadnego znaczenia dla uruchomienia procedury doboru szpiku kostnego dla pacjenta, która pozostaje w gestii ośrodka dawców szpiku. Zasadne jest przekazywanie do rejestru szpiku i krwi pępowinowej jedynie tych danych, które są konieczne dla wykonania jego zadań. Nałożenie obowiązku przetwarzania niektórych danych o potencjalnych dawcach szpiku przez „Poltransplant” w ramach prowadzenia krajowego rejestru szpiku i krwi pępowinowej oraz przekazywanie ich Ministrowi Zdrowia i Krajowej Radzie Transplantacyjnej nie spełnia zasady przydatności z punktu widzenia celów polityki zdrowotnej. Nie służy też ochronie innych konstytucyjnych wartości, a w związku z tym ograniczenia prywatności i autonomii informacyjnej jednostki wprowadzone przez te przepisy nie spełniają warunku niezbędności w demokratycznym państwie prawnym.

RPO-72319-III/13 z dnia 24 czerwca 2013 r. - w sprawie zmiany warunków nabywania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego.

Do Rzecznika kierowane są liczne skargi od osób, które na podstawie dotychczasowych przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych pobierały świadczenie pielęgnacyjne. Na skutek zmiany przepisów tej ustawy, osoby te zachowują prawo do świadczenia pielęgnacyjnego w dotychczasowej wysokości do dnia 30 czerwca 2013 r., a wydane na podstawie przepisów dotychczasowych decyzje o przyznaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygasają z mocy prawa po upływie tego terminu. Z dniem 1 lipca 2013 r. znaczna część osób pobierających obecnie świadczenie pielęgnacyjne zostanie pozbawiona prawa do pobierania tego świadczenia i nie spełni warunków wymaganych do przyznania specjalnego zasiłku opiekuńczego. Zaskarżona do Trybunału regulacja ustawy nowelizującej ustawę o świadczeniach rodzinnych narusza zdaniem Rzecznika konstytucyjną zasadę zaufania

do państwa i prawa oraz zasadę ochrony praw nabytych. Trwałość decyzji administracyjnych ostatecznych w administracyjnym toku instancji jest jedną z podstawowych zasad postępowania administracyjnego. Osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne w zaufaniu do państwa i tworzonego przezeń prawa podjęły ważne decyzje życiowe i rodzinne, dotyczące przerwania zatrudnienia lub niepodejmowania zatrudnienia z powodu opieki nad niepełnosprawnym. Miały prawo oczekiwać ciągłości przyznanego decyzją administracyjną świadczenia. Znowelizowane przepisy ustawy znacząco ograniczyły krąg osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego i specjalnego zasiłku opiekuńczego, nie przewidując żadnych działań wspomagających dla osób, które utracą dotychczasowe uprawnienia. Ustawodawca mógł zmienić warunki przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego, jednak nowe warunki przyznawania tego świadczenia, ze względu na zasadę ochrony praw nabytych, nie powinny dotyczyć osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne na podstawie przepisów dotychczasowych.

RPO-691690-III/11 z dnia 26 czerwca 2013 r. - w sprawie zwalniania ze służby w Policji i Państwowej Straży Pożarnej z powodu stwierdzenia zachorowania na przewlekłe zapalenie wątroby lub AIDS, bez względu na stan zdrowia.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżyła niektóre przepisy załączników rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie właściwości i trybu postępowania komisji lekarskich podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych, w zakresie, w jakim powodują uznanie funkcjonariusza Policji/strażaka za całkowicie niezdolnego do pełnienia służby z powodu zachorowania na przewlekłe zapalenie wątroby oraz zespół nabytego upośledzenia odporności (AIDS) lub nosicielstwo wirusa HIV. Konsekwencją stwierdzenia całkowitej niezdolności do służby jest zwolnienie ze służby. Zaskarżona regulacja stanowi nieproporcjonalne ograniczenie dostępu do służby publicznej. Minimalizacja ryzyka zakażenia może być osiągnięta, przynajmniej w niektórych wypadkach, przeniesieniem na inne stanowisko. Wystarczającą gwarancją ochrony zdrowia publicznego i praw osób trzecich byłoby pozostawienie możliwości oceny przydatności do służby komisjom lekarskim, które powinny uwzględniać zarówno aktualny stan zdrowia funkcjonariusza, jak i zakres czynności związanych ze stanowiskiem, na którym do tej pory pełnił służbę. Przyjęte rozwiązania pozostają także w rażącej sprzeczności z podstawową wartością konstytucyjną, jaką jest godność człowieka. Diagnoza lekarska stwierdzająca zakażenie wirusem HIV/HCV/AIDS prowadzi do mechanicznego wykluczania takich osób, bez względu na ich przydatność do służby, stan zdrowia, a także niezależnie od okoliczności zarażenia np. w związku z pełnioną służbą. Paradoksalnie, omawiane rozwiązania prawne mogą mieć negatywne skutki uboczne, jeżeli chodzi o zapobieganie zakażeniom. Automatyczne usuwanie ze służby osób zakażonych wirusem HIV/HCV/AIDS powoduje, że będą oni starali się ukryć fakt zakażenia, aby jak najdłużej pozostać w służbie.

RPO-722097-II/13 z dnia 26 czerwca 2013 r. - w sprawie wykroczenia polegającego na demonstracyjnym okazywaniu w miejscu publicznym lekceważenia Narodowi Polskiemu, Rzeczypospolitej Polskiej lub jej konstytucyjnym organom.

Zaskarżony przez Rzecznika Praw Obywatelskich przepis art. 49 § 1 Kodeksu wykroczeń penalizuje czyn polegający na demonstracyjnym okazywaniu w miejscu publicznym lekceważenia Narodowi Polskiemu, Rzeczypospolitej Polskiej lub jej konstytucyjnym organom. Rzecznik wyraża przekonanie, że w świetle standardów, jakie wyznaczają postanowienia Konstytucji RP, a także Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, ingerencja ustawodawcy w wolność słowa jest uzasadniona tylko wtedy, gdy jest to konieczne dla zapewnienia porządku publicznego i bezpieczeństwa państwa. Penalizacja powinna zatem obejmować jedynie wyjątkowo poważne zachowania. Zachowania znieważające, o wiele dolegliwsze w skutkach niż zachowania „lekceważące”, zostały spenalizowane w Kodeksie karnym. Ograniczenie wolności słowa dokonane w zakwestionowanym przepisie Kodeksu wykroczeń, w ocenie Rzecznika nie spełnia testu proporcjonalności. Trybunał w Strasburgu wielokrotnie podkreślał, że ochronie podlegają nie tylko poglądy i informacje odbierane jako przychylne, nieszkodliwe lub neutralne, lecz także te, które obrażają, oburzają lub budzą niepokój państwa bądź jakiejkolwiek grupy społeczeństwa. Takie są bowiem wymagania pluralizmu, tolerancji i otwartości, bez których nie istnieje demokratyczne społeczeństwo. Podobne poglądy prezentują również polskie sądy. Ponadto przewidziana przez art. 49 Kodeksu wykroczeń kara aresztu, a więc kara pozbawienia wolności, za zachowania „lekceważące” jest sankcją nieproporcjonalną za popełnione wykroczenie, a przez to niedopuszczalną zarówno na gruncie Konwencji, jak i Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-631137-IV/09 z dnia 7 grudnia 2010 r. - w sprawie tzw. postępowań regulacyjnych.

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 13 marca 2013 r., sygn. akt K 25/10).

RPO-651625-II/10 z dnia 16 maja 2011 r. - w sprawie stosowania środków przymusu bezpośredniego w celu wyegzekwowania od oskarżonego obowiązku poddania się badaniom.

Wniosek częściowo uwzględniony (wyrok z dnia 5 marca 2013 r., sygn. akt U 2/11).

RPO-680024-II/11 z dnia 27 kwietnia 2012 r. - w sprawie Krajowego Systemu Informacji Policji.

Postępowanie umorzone na skutek cofnięcia wniosku (postanowienie z dnia 9 kwietnia 2013 r., sygn. akt K 20/12).

RPO-649645-II/10 z dnia 22 listopada 2012 r. - w sprawie przepisów przewidujących karę pozbawienia wolności za przestępstwo zniesławienia.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 11 czerwca 2013 r., sygn. akt K 50/12).

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosiła udział w następujących postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych:

RPO-726101-IV/13 z dnia 26 kwietnia 2013 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej D. K. (sygn. akt SK 7/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła następujące stanowisko: art. 136 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, w zakresie, w jakim nie przewiduje obowiązku zwrotu nieruchomości przejętych (nabytych) przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego na podstawie art. 98 ust. 1 tej ustawy, jeżeli stała się ona zbędna na cel publiczny - jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 21 ust. 2 i w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

W ocenie Rzecznika, obowiązujące regulacje prawne umożliwiające wystąpienie z roszczeniem o zwrot nieruchomości przejętych w różnych trybach na cele publiczne oraz odmawiające takiego roszczenia osobom, których grunty przejęto na własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego na podstawie decyzji zatwierdzającej podział nieruchomości dokonany na wniosek właściciela w trybie art. 98 ustawy o gospodarce nieruchomościami, pozostają w sprzeczności z zasadą równej ochrony praw majątkowych. Zdaniem Rzecznika, obie grupy byłych właścicieli znajdują się w analogicznej sytuacji faktycznej i prawnej. Przyznanie jednemu roszczenia o zwrot wywłaszczonej nieruchomości, a drugiemu odmówienie tego prawa nie znajduje konstytucyjnego uzasadnienia. Ponadto, wyłączenie zwrotu nieruchomości przejętej w trybie art. 98 ustawy o gospodarce nieruchomościami, gdy nie zostanie ona wykorzystana na ten cel publiczny, który był przesłanką jej wywłaszczenia, narusza gwarancje przewidziane w Konstytucji RP, które dopuszczają wywłaszczenie „jedynie na cele publiczne”.

RPO-727043-V/13 z dnia 10 maja 2013 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej J. G., dotyczącej pozbawienia lekarza weterynarii możliwości odwołania się od wymierzonej mu kary dyscyplinarnej (sygn. akt SK 10/13).

RPO-727919-IV/13 z dnia 15 maja 2013 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie ze skargi konstytucyjnej sp. z o.o. dotyczącej wysokości opłaty od skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego (sygn. akt SK 12/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła następujące stanowisko: art. 34 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zakresie, w jakim wskazany przepis prawa przewiduje opłatę przekraczającą kwotę 100.000 zł, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 78 Konstytucji RP.

Zaskarżony przepis różnicuje wysokość opłaty od skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej przy Prezesie Urzędu Zamówień Publicznych w zależności od tego, czy skarga dotyczy czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego podjętych przed otwarciem ofert, czy też po otwarciu ofert. W pierwszym przypadku od skargi pobiera się opłatę stałą, natomiast jeśli skarga dotyczy czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego podjętych po otwarciu ofert, należna opłata stanowi opłatę stosunkową w wysokości 5% wartości przedmiotu zamówienia w postępowaniu, którego skarga dotyczy, jednak nie więcej niż 5.000.000 zł. Celem przyjętego rozwiązania było ograniczenie wnoszenia skarg do sądu w postępowaniach o udzielenie zamówień o znacznych wartościach. W ocenie Rzecznika specyfika postępowania ze skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej nie stwarza konieczności wprowadzenia do porządku prawnego opłaty pięćdziesięciokrotnie przekraczającej maksymalną wysokość opłaty stosunkowej, wynikającą z art. 13 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (100.000 zł). Nieuzasadnione konstytucyjnie zamknięcie stronie dostępu do sądu, będące bezpośrednią konsekwencją bariery w postaci niezwykle wysokiej opłaty od skargi, jest jednocześnie nieuprawnionym pozbawieniem strony prawa do zaskarżenia rozstrzygnięcia Izby, zapadłego w pierwszej instancji.

RPO-728411-IV/13 z dnia 27 maja 2013 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej M. T. dotyczącej zaskarżalności postanowień tzw. wpańkowych, wydanych przez sąd drugiej instancji (sygn. akt SK 14/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła stanowisko, zgodnie z którym art. 394² § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przyznaje pełnomocnikowi z urzędu zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie przyznania od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu kasacyjnym, jest niezgodny m.in. z konstytucyjnym prawem do sądu.

W niniejszej sprawie chodzi o nieuzasadnione zamknięcie drogi do kontroli instancyjnej rozstrzygnięcia o wynagrodzeniu pełnomocnika ustanowionego z urzędu. Prawo pełnomocnika do zwrotu kosztów wynikłych z wypełniania publicznoprawnego obowiązku dla dobra wymiaru sprawiedliwości jest prawem podmiotowym, objętym gwarancjami konstytucyjnymi, w szczególności prawem do swobody prowadzenia działalności gospodarczej, a przede wszystkim prawem do sądowej ochrony praw majątkowych. Obniżenie standardu ochrony tych praw, poprzez pozbawienie gwarancji proceduralnych, musiałoby być uzasadnione szczególnie ważkimi względami konstytucyjnymi; takich szczególnie uzasadnionych wartości w niniejszej sprawie brak. Uzasadnieniem takim nie może być bowiem wyłącznie ogólnikowo ujęta ochrona interesów fiskalnych Skarbu Państwa, w szczególności przeciwstawiona prawom majątkowym podmiotu prywatnego, korzystających z konstytucyjnych

gwarancji zarówno w aspekcie materialnym, jak i proceduralnym. Ustawodawca, pomijając w zakwestionowanym przepisie prawo do zaskarżenia rozstrzygnięcia o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, naruszył gwarancje konstytucyjnego prawa do sądu, poprzez ich nadmierne (nieproporcjonalne) ograniczenie.

RPO-732495-II/13 z dnia 21 czerwca 2013 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej T. J. dotyczącej prawa pokrzywdzonego do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie umorzenia postępowania przed rozprawą.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: art. 339 § 5 k.p.k. w związku z art. 54 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje prawa pokrzywdzonego do wzięcia udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie umorzenia postępowania przed rozprawą, podczas gdy pokrzywdzony ma prawo złożenia oświadczenia, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego, aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej - jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

Pokrzywdzony może złożyć oświadczenie, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej. W przeciwnym razie nie uzyska statusu strony postępowania sądowego i nie będzie wezwany na posiedzenie w przedmiocie umorzenia postępowania przed rozprawą. Posiedzenie to ma istotne znaczenie z punktu widzenia praw pokrzywdzonego, ponieważ może zapaść na nim postanowienie kończące postępowanie i rozstrzygające o głównym przedmiocie procesu, tj. kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego. Istotą zarzutu naruszenia prawa do sądu w niniejszej sprawie jest takie ukształtowanie przepisów proceduralnych dotyczących wstąpienia przez pokrzywdzonego w prawa strony i dochodzenia przed sądem swych interesów naruszonych przez przestępstwo, że bez swojej winy zostaje on pozbawiony tego statusu. W praktyce zaskarżony przepis w analizowanym zakresie zamyka pokrzywdzonemu dostęp do organów ochrony prawnej, czyniąc prawo do sądu prawem pozornym. Stworzenie dla pokrzywdzonego prawa do wstąpienia w rolę strony w postępowaniu sądowym i wiążących się z tym uprawnień powinno być związane z zagwarantowaniem realizacji tego prawa. W przeciwnym razie naruszona zostaje zasada zaufania obywatela do państwa i stanowionego przezeń prawa.

W sprawie skarg konstytucyjnych:

RPO-722554-V/13 z dnia 11 marca 2013 r. - zgłoszenie udziału Rzecznika Praw Obywatelskich w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej E. P. (sygn. akt SK 6/12).

W piśmie procesowym z dnia 10 maja 2013 r. Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił stanowisko, zgodnie z którym zaskarżony przepis ustawy o ochronie

przyrody w zakresie, w jakim przewiduje obligatoryjne wymierzanie administracyjnej kary pieniężnej przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) za usunięcie drzewa lub krzewu z nieruchomości bez wymaganego zezwolenia osobie będącej jej właścicielem lub posiadaczem, w wysokości trzykrotnej opłaty za usunięcie drzewa, bez uwzględnienia usprawiedliwionych okoliczności niezależnych od właściciela (posiadacza) nieruchomości uzasadniających usunięcie, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji RP oraz z art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Ustanawiając jednolite zasady odpowiedzialności z tytułu deliktu administracyjnego ustawodawca nie wziął pod uwagę różnego stopnia szkody (a nawet jej braku) wyrządzonej w środowisku naturalnym przy wycięciu drzewa lub krzewu zdrowego albo obumarłego lub znajdujących się w stanie zanikania żywotności. W stanie faktycznym niniejszej sprawy drzewo w wyniku działań sił wyższych uległo takim uszkodzeniom, że praktycznie przestało być ożywionym elementem środowiska naturalnego, a ponadto jego stan stwarzał zagrożenie dla innych konstytucyjnych wartości, jak życie i zdrowie ludzkie. Wbrew zasadzie zaufania obywateli do państwa i prawa, obowiązujące prawo staje się swoistą pułapką zastawioną na obywatela. Nie ma on bowiem możliwości zwolnienia się od odpowiedzialności nawet wówczas, gdy wykaże w sposób niebudzący wątpliwości, że zmiany w środowisku przyrodniczym nastąpiłyby bez jego udziału. Wymierzona zaś w tej sytuacji kara administracyjna staje się niesprawiedliwą represją.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawach skarg konstytucyjnych z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-660700-II/10 z dnia 22 grudnia 2010 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej K. H., dotyczącej braku możliwości złożenia zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania.

Skarga konstytucyjna oddalona (wyrok z dnia 11 czerwca 2013 r., sygn. akt SK 23/10).

RPO-680536-II/11 z dnia 16 września 2011 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej J. D., dotyczącej przepisu Kodeksu spółek handlowych przewidującego odpowiedzialność karną za działanie na szkodę spółki.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 14 maja 2013 r., sygn. akt SK 19/11).

RPO-706282-I/12 z dnia 9 lipca 2012 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej W. T.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 5 czerwca 2013 r., sygn. akt SK 8/11).

VII. Opinie i stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich

Wystąpienie do Ministra Spraw Zagranicznych, do wiadomości Ministra Gospodarki, Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Administracji i Cyfryzacji (RPO-692335-I/11) z dnia 9 maja 2013 r. - w sprawie udziału podmiotów społecznych w procesie legislacyjnym.

Wystąpienie Rzecznika jest odpowiedzią na pismo Ministra Spraw Zagranicznych dotyczące Deklaracji Spotkania Wysokiego Szczebla Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie rządów prawa w płaszczyznach krajowej i międzynarodowej, w odniesieniu do zobowiązań podjętych przez Polskę. Stanowisko Rzecznika dotyczy w szczególności przygotowania narzędzi tworzenia prawa online, mających być środkiem do osiągnięcia otwartego i transparentnego modelu prac legislacyjnych, opartego na partycypacji publicznej. Jednym z wiodących postulatów Rzecznika w ostatnich latach jest uwzględnienie potencjału partycypacji podmiotów społecznych w procesie legislacyjnym w związku z rozwojem środków masowej komunikacji elektronicznej. Obecnie w rozmowach na temat racjonalizacji procesu stanowienia prawa więcej uwagi poświęca się etapowi rządowemu, jednak proces ten powinien odnieść się również do etapu parlamentarnego. Przy tworzeniu elektronicznych narzędzi optymalizujących proces legislacyjny należy przede wszystkim zapewnić właściwy stopień transparentności działań organów władzy oraz jak najszerszy dostęp do informacji wygenerowanej w trakcie procesu. W swoich wystąpieniach Rzecznik Praw Obywatelskich często zwracała uwagę na brak koordynacji prac nad kształtem konsultacji publicznych w poszczególnych organach administracji rządowej. Optymalnym rozwiązaniem dla osiągnięcia ujednoczonego standardu konsultacji publicznych byłoby wprowadzenie spójnych zasad obowiązujących we wszystkich resortach. W związku z powyższym należy rozważyć uregulowanie konsultacji publicznych na poziomie ustawowym. Rzecznik Praw Obywatelskich wyraziła nadzieję, że prowadzone przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych konsultacje przyczynią się do koordynacji prac nad racjonalizacją procesu stanowienia prawa.

VIII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika

RPO-706023-IV/12 z dnia 23 października 2012 r. - w sprawie konieczności uporządkowania ram prawnych procesu reprivatyzacji, zwłaszcza stworzenia jasnych i jednolitych rozwiązań ustawowych.

Minister Skarbu Państwa (07.03.2013 r.) wyjaśnił, że ewentualna kontynuacja prac nad projektem ustawy przewidującej przyznanie świadczeń pieniężnych o charakterze symbolicznym osobom, których dotyczyły procesy nacjonalizacji, powinna być uzależniona od wskaźników ekonomicznych świadczących o dobrej kondycji gospodarczej kraju oraz możliwości wyasygnowania na realizację ustawy zakładanych kwot przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa finansów publicznych Państwa. Odszkodowania z tytułu realizacji roszczeń reprivatyzacyjnych dochodzonych w indywidualnych postępowaniach administracyjnych i sądowych finansowane są ze środków Funduszu Reprivatyzacji. Wyплаты dokonywane są na podstawie prawomocnych wyroków i ugód sądowych oraz ostatecznych decyzji administracyjnych przedstawionych przez organy reprezentujące Skarb Państwa we właściwym postępowaniu. W ramach Funduszu Reprivatyzacji, w perspektywie najbliższych lat w pełni zabezpieczono środki na realizację zobowiązań z tytułu prowadzonych postępowań w oparciu o przepisy prawa administracyjnego i cywilnego. Jednak nawet w przypadku uchwalenia ustawy regulującej kwestie znacjonalizowanego mienia, nadal konieczne byłoby zabezpieczenie w budżecie Państwa środków na wypłaty odszkodowań na rzecz osób podnoszących roszczenia reprivatyzacyjne, które nie skorzystałyby z drogi ustawowej. Nie ma bowiem prawnych możliwości zamknięcia sądowej drogi dochodzenia roszczeń reprivatyzacyjnych w drodze ustawy, gdyż stanowiłoby to naruszenie konstytucyjnego prawa do sądu. Z tego punktu widzenia przyjęcie ustawy wiązałoby się z dodatkowymi kosztami po stronie budżetu Państwa. W obecnym stanie prawnym osoby - lub ich spadkobiercy - które doznały uszczerbku na mieniu w wyniku procesów nacjonalizacyjnych przeprowadzonych przez Państwo Polskie w latach 1944-1962, mogą dochodzić roszczeń z tego tytułu poprzez ustalenie czy decyzja o przejęciu mienia została wydana niezgodnie z ówczesnie obowiązującym prawem.

RPO-680611-V/11 z dnia 4 grudnia 2012 r. - w sprawie praw nabytych po stronie przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie odpadów komunalnych oraz sytuacji właścicieli nieruchomości posiadających zawarte z nimi umowy cywilnoprawne.

Minister Środowiska (13.06.2013 r.) poinformował, że przedsiębiorcy świadczący usługi w zakresie odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości mieli dwa lata na dostosowanie się do nowych przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W opinii resortu środowiska nie było uzasadnienia dla zastosowania przepisów intertemporalnych poza tymi, które są zapisane w wymienionej ustawie. Ustawa nie rozwiązuje, ani nie wygasza dotychczasowych

umów. Każda umowa zawarta pomiędzy właścicielem nieruchomości a odbierającym odpady komunalne powinna zawierać zapis o trybie i warunkach jej rozwiązania przez jedną ze stron. Na tej podstawie właściciele nieruchomości będą mogli rozwiązać dotychczasowe umowy na odbieranie odpadów komunalnych. Właściciel nieruchomości może pozostawić dotychczasową umowę bez rozwiązywania jej, jednakże nie zwalnia go to z obowiązku uiszczania na rzecz gminy opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Dlatego też, jeżeli gmina zapewni odbieranie wszystkich wytworzonych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych, wówczas nieuzasadnionym wydaje się pozostawienie bez rozwiązania dotychczasowej umowy. Decyzję w tym zakresie powinien podjąć właściciel nieruchomości. Nowe przepisy mają zapewnić, że przedsiębiorcy działający na rynku odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, przed wejściem w życie ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw, będą mogli po przejęciu przez gminy obowiązku odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości nadal starać się o zamówienia na odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na konkurencyjnym rynku, który zapewnią organizowane przez gminy przetargi. Przepisy te chronią przedsiębiorców obecnie działających na rynku odpadów komunalnych oraz zasady przyzwoitej legislacji.

RPO-661550-V/10 z dnia 24 stycznia 2013 r. - w sprawie zagadnień związanych z orzecznictwem o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (11.04.2013 r.) wyjaśnił, że ewentualna zmiana terminu złożenia kolejnego wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, czy też ewentualne wprowadzenie możliwości wydania kolejnego orzeczenia w okresie ważności dotychczasowego orzeczenia (co nie wydaje się możliwe biorąc pod uwagę reguły postępowania administracyjnego) nigdy nie zapobiegnie sytuacji istnienia luki w „ciągłości” statusu osoby niepełnosprawnej. Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych przedstawiając na posiedzeniu Komisji Rodziny i Polityki Społecznej w dniu 29 stycznia 2013 r. informacje na temat funkcjonowania systemu orzekania o niepełnosprawności wskazał jako priorytet dalsze podnoszenie jakości obecnie funkcjonującego systemu orzekania. Wymienił również wstępne propozycje zmian w systemie orzekania o niepełnosprawności, co wiąże się z podjęciem prac o charakterze legislacyjnym, w trakcie których uwagi zgłoszone przez Rzecznika Praw Obywatelskich zostaną poddane szczegółowej analizie służącej stworzeniu procedury administracyjnej jak najbardziej przyjaznej obywatelowi.

Odnosząc się do kwestii wypłacania przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych refundacji składek na ubezpieczenie społeczne niepełnosprawnym przedsiębiorcom, Minister wskazał, że Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych przyjęło korzystną dla niepełnosprawnych przedsiębiorców wykładnię przepisów wskazując na możliwość uzyskania refundacji w okresie pomiędzy utratą ważności orzeczenia o stopniu niepełnosprawności a wydaniem

kolejnego, o ile w tym czasie uznano je za osoby niepełnosprawne. Planowana jest zmiana rozporządzenia w sprawie refundacji składek na ubezpieczenia społeczne osób niepełnosprawnych w celu jednoznacznego uregulowania kwestii okresu, za który przysługuje refundacja składek na ubezpieczenie społeczne.

RPO-696816-V/12 z dnia 14 lutego 2013 r. - w sprawie przepisów regulujących system dopłat do kosztu netto świadczenia usługi powszechnej przez przedsiębiorcę wyznaczonego na rynku telekomunikacyjnym.

Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (05.04.2013 r.) nie podzieliła wątpliwości przedstawionych w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich. W ocenie Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej przepisy ustawy - Prawo telekomunikacyjne w wystarczająco precyzyjny sposób regulują system dopłat do kosztu netto świadczenia usługi powszechnej. Odnosząc się do przyjętego przez ustawodawcę modelu finansowania kosztu netto wskazano w odpowiedzi, że zarówno przepisy prawa wspólnotowego, jak i krajowego określają możliwie najszerszy krąg podmiotów zobowiązanych do udziału w dopłacie. Przyjęcie takiego rozwiązania należy uzasadniać faktem, iż świadczenie usługi powszechnej przez przedsiębiorcę wyznaczonego przynosi korzyści dla całego rynku telekomunikacyjnego, bowiem powszechna dostępność podstawowych usług telekomunikacyjnych powoduje wzrost popytu na wszystkie usługi telekomunikacyjne, również te, które nie wchodzą w zakres usługi powszechnej. Sugerowane w wystąpieniu powiązanie obowiązku dopłaty z faktem konkurowania z przedsiębiorcą wyznaczonym na rynku usług wchodzących w skład usługi powszechnej mogłoby okazać się niemożliwe w przypadku takich części składowych usługi powszechnej jak świadczenie usług telefonicznych za pomocą aparatów publicznych czy świadczenie udogodnień dla osób niepełnosprawnych. W przypadku wymienionych składników usługi powszechnej przedsiębiorca wyznaczony nie uzyskałby dopłaty do kosztu netto świadczonych usług ze względu na trudności z ustaleniem konkurentów, których można byłoby zobowiązać do udziału w pokryciu dopłaty.

RPO-717405-V/12 z dnia 14 lutego 2013 r. - w sprawie ograniczania przywileju przyznanego zmotoryzowanym osobom niepełnosprawnym niestosowania się do niektórych znaków drogowych dotyczących zakazu ruchu lub postoju.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (05.04.2013 r.) nie podzielił zastrzeżeń dotyczących przekroczenia upoważnienia ustawowego, a także sprzeczności przepisów rozporządzenia z dnia 3 lipca 2003 r. z przepisami ustawy Prawo o ruchu drogowym. Przyczyną wprowadzenia do organizacji ruchu zakazu, określonego znakiem B-1, B-3, B-3a, B-4, B-10, B-35, B-37, B-38 i B-39, może być m.in. prowadzenie robót w pasie drogowym, zły stan techniczny drogi zagrażający bezpieczeństwu ruchu, przeznaczenie drogi do innych celów niż ruch pojazdów. Mając powyższe na względzie oraz fakt, iż w niektórych przypadkach korzystanie z drogi wyłączanej z ruchu może spowodować powstanie zagrożenia zdrowia bądź życia osób poruszających się po drodze objętej zakazem, organ zarządzający ruchem po

przeprowadzeniu analizy organizacji i bezpieczeństwa ruchu podejmuje decyzję w zakresie wszystkich elementów mogących mieć wpływ na ruch drogowy, w szczególności znaków i sygnałów drogowych. Dlatego też, jeżeli warunki lokalne uzasadniają objęcie zakazami wynikającymi ze znaków B-1, B-3, B-3a, B-4, B-10, B-35, B-37, B-38 i B-39 również uprawnione osoby niepełnosprawne o ograniczonej sprawności ruchowej, to pod znakiem należy umieścić tabliczkę z napisem: „Dotyczy także niepełnosprawnych”. Decyzję o wprowadzeniu do organizacji ruchu rozwiązań technicznych, również tych polegających na umieszczeniu pod znakiem zakazu tabliczki z napisem „Dotyczy także niepełnosprawnych”, podejmuje właściwy (lokalny) organ zarządzający ruchem na drodze.

RPO-724528-I/13 z dnia 22 lutego 2013 r. - w sprawie obowiązku udostępnienia tekstu Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych w formie odpowiedniej dla osób z niepełnosprawnościami.

Prezes Rządowego Centrum Legislacji (08.04.2013 r.) wyjaśnił, że w obecnym stanie prawnym umowy międzynarodowe są przekazywane do ogłoszenia w postaci kopii papierowych poświadczonych za zgodność z oryginałem, a następnie ogłaszane w Dzienniku Ustaw lub w Monitorze Polskim w postaci skanów. Rządowe Centrum Legislacji prowadzi strony internetowe Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego, na których są dostępne wyłącznie dokumenty elektroniczne zawierające ogłoszone akty prawne w postaci zgodnej z obowiązującym prawem; zgodność ogłoszonych dokumentów z oryginałem jest potwierdzona odpowiednim podpisem elektronicznym. Ze względów prawnych nie jest możliwe zamieszczenie na tych stronach jakichkolwiek dokumentów w innej postaci, na przykład dodatkowego tekstu tłumaczenia umowy międzynarodowej. Ewentualna inicjatywa dotycząca zmiany sposobu ogłaszania tekstu umów międzynarodowych w dziennikach urzędowych należy do Ministra Spraw Zagranicznych. Postanowienia Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych nie przesadzają sposobu i miejsca udostępnienia tekstu Konwencji oraz innych informacji w formach dostępnych dla osób niepełnosprawnych. Tłumaczenie tekstu Konwencji na język polski jest dostępne na stronie Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych. Rządowe Centrum Legislacji od dawna czyni starania, aby ogłaszane akty prawne były dostępne dla osób niepełnosprawnych i współpracuje na bieżąco ze środowiskiem osób niepełnosprawnych w zakresie ciągłego udoskonalania procesu ogłaszania, wszędzie tam, gdzie pozwalają na to przepisy prawa.

RPO-709471-I/12 z dnia 22 lutego 2013 r. - w sprawie systemu informacji oświatowej.

Dyrektor Departamentu Strategii i Współpracy Międzynarodowej w Ministerstwie Edukacji Narodowej (06.06.2013 r.) wyjaśniła, że system informacji oświatowej jest tworzony w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 - Priorytet III „Wysoka jakość systemu oświaty”, Działanie 3.1. Modernizacja systemu zarządzania i nadzoru w oświacie. Gromadzenie w bazie

danych SIO danych identyfikacyjnych uczniów i nauczycieli służy realizacji przez system zadań wyrażonych w ustawie o systemie informacji oświatowej w zakresie efektywności wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na finansowanie zadań oświatowych, nadzorowania i koordynowania wykonywania nadzoru pedagogicznego na terenie kraju oraz podnoszenia jakości edukacji. Zastąpienie numeru PESEL oraz imienia i nazwiska innym identyfikatorem danych pozbawiłoby system informacji oświatowej możliwości współpracy z systemami teleinformatycznymi funkcjonującymi w szkołach i placówkach oświatowych oraz innych jednostkach organizacyjnych systemu oświaty. Przygotowując projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie informacji oświatowej oraz ustawy o systemie oświaty, zrezygnowano z gromadzenia w bazie danych SIO, w powiązaniu z danymi identyfikacyjnymi, danych dotyczących udziału uczniów w zajęciach z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Zdecydowano natomiast o zachowaniu gromadzenia danych dziedzinowych (będących m.in. danymi wrażliwymi) w powiązaniu z danymi identyfikacyjnymi w odniesieniu do danych wykorzystywanych do podziału części oświatowej subwencji ogólnej. Są to m.in. dane o objęciu dziecka wczesnym wspomaganiem rozwoju, kształceniem specjalnym, zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi; uczestniczeniu w nauce języka mniejszości narodowej, etnicznej lub języka regionalnego; uczęszczaniu do określonego rodzaju oddziału w przedszkolu lub szkole, w szczególności: specjalnego lub integracyjnego, sportowego; uczestniczeniu w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia.

RPO-702353-IV/12 z dnia 4 marca 2013 r. - w sprawie ustawowego ograniczenia dziedziczenia roszczenia o zachówek.

Minister Sprawiedliwości (03.04.2013 r.) podzielił pogląd, że norma wyrażona w przepisie art. 1002 k.c. w istotny sposób ogranicza krąg osób uprawnionych do dziedziczenia roszczenia o zachówek. Omawiany przepis spotkał się z krytyką zarówno w doktrynie prawa, jak i w judykaturze, z uwagi na zastrzeżenia co do jego ratio legis. W działającej przy Ministrze Sprawiedliwości Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego trwają prace legislacyjne nad kompleksową reformą prawa spadkowego. Planuje się, że prace te zostaną zakończone jeszcze w tym roku. W toku prac Komisji zakładano pominięcie przy tworzeniu nowych przepisów rozwiązania odpowiadającego temu, co w aktualnym stanie prawnym jest uregulowane w art. 1002 k.c. Jednocześnie rozważane jest wyłączenie z kręgu uprawnionych do zachowku rodziców spadkodawcy oraz przyznanie im w to miejsce uprawnień o charakterze alimentacyjnym, kierowanych przeciwko spadkobiercom. Stanowisko prezentowane w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich z pewnością będzie brane pod uwagę w czasie prac Komisji Kodyfikacyjnej.

RPO-582015-V/08 z dnia 6 marca 2013 r. - w sprawie procedury potwierdzania skierowań na leczenie uzdrowiskowe.

Minister Zdrowia (17.04.2013 r.) poinformował, że nie znajduje uzasadnienia dla zmiany przepisów, których skutkiem byłoby wydawanie decyzji administracyjnej w

sprawach odmowy potwierdzenia skierowania na leczenie uzdrowiskowe. Odmowa wydania/potwierdzenia skierowania nie jest decyzją administracyjną, a decyzją merytoryczną determinowaną stanem zdrowia świadczeniobiorcy. Taka decyzja zawiera więc dane wrażliwe w rozumieniu ustawy o ochronie danych osobowych. Poddanie instytucji odmowy potwierdzenia skierowania procedurze administracyjnej prowadziłoby do stosowania, wobec tak wydanych decyzji, rygorów ustawy o dostępie do informacji publicznej. Wprawdzie z uwagi na ochronę prywatności decyzje takie mogłyby nie podlegać udostępnieniu, jednak każdorazowa odmowa udostępnienia takiej decyzji wymagałaby indywidualnej oceny, a w razie odmowy udostępnienia, wydania decyzji administracyjnej. Wobec braku spójności przepisów o dostępie do informacji publicznej z jawnością postępowania przed sądami administracyjnymi, mogłoby to doprowadzić do udostępnienia informacji podmiotom nieuprawnionym. Uwarunkowania te powodują, że nie zachodzi potrzeba zmiany prawa w poruszonym zakresie, tym bardziej, że drogę sądowej kontroli tych czynności publicznego ubezpieczyciela otworzyło, utrwalone już, orzecznictwo sądów administracyjnych uznające odmowę potwierdzenia skierowania za czynność administracji podlegającą kontroli sądów administracyjnych.

RPO-725537-III/13 z dnia 6 marca 2013 r. - w sprawie regulacji zawartej w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i członków ich rodzin, nieprzewidującej możliwości wypłaty świadczenia emerytalnego za okresy wsteczne w warunkach, gdy emerytura nie mogła być doręczona z przyczyn niezależnych od organu emerytalnego.

Dyrektor Departamentu Spraw Socjalnych w Ministerstwie Obrony Narodowej (12.05.2013 r.) poinformował, że celem wprowadzenia jednolitych rozwiązań w systemie służb mundurowych, Departament Spraw Socjalnych Ministerstwa Obrony Narodowej wystąpił do Departamentu Prawnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ze stosownym pismem. Niezwłocznie po otrzymaniu odpowiedzi z MSW podjęte zostaną prace legislacyjne związane z usunięciem niekonstytucyjnej regulacji prawnej.

RPO-726171-V/13 z dnia 6 marca 2013 r. - w sprawie uregulowań dotyczących wykonywania środków zabezpieczających związanych z umieszczeniem w zamkniętym zakładzie leczniczym.

Minister Sprawiedliwości (17.05.2013 r.) stwierdził w odpowiedzi, że nie jest sprzeczne z celem wykonywania środka zabezpieczającego dopuszczenie możliwości opuszczenia zakładu psychiatrycznego na kilka godzin lub kilka dni przez osobę internowaną. Należy podzielić pogląd Rzecznika Praw Obywatelskich o potrzebie wprowadzenia stosownych rozwiązań prawnych w akcie prawnym rangi ustawowej. Kwestia ta zostanie przypuszczalnie uregulowana w ramach planowanej przez Ministra Sprawiedliwości szerszej nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego, po uprzednich konsultacjach ze środowiskiem psychiatrycznym.

RPO-563259-V/07 z dnia 7 marca 2013 r. - w sprawie zlecenia zaopatrzenia ubezpieczonych w wyroby medyczne.

Minister Zdrowia (22.04.2013 r.) poinformował, że - jakkolwiek zgodnie z ustawą o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2012 r., zaopatrzenie w wyroby medyczne przysługuje świadczeniobiorcom na zasadach określonych w ustawie o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia oraz wyrobów medycznych - to jednak do czasu wejścia w życie aktu wykonawczego wydanego na podstawie ustawy (rozporządzenie w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie), w mocy zostaje utrzymane obecnie obowiązujące w tym zakresie rozporządzenie. Zarówno upoważnienie ustawowe do wydania obecnie obowiązującego rozporządzenia, jak i delegacja do rozporządzenia w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie, zawarta w ustawie „refundacyjnej”, zawierają zakres spraw przekazywanych w rozporządzeniu oraz wytyczne dotyczące treści rozporządzenia, które są wskazówkami wyznaczającymi treść rozporządzenia lub sposób kształtowania jego treści. Tym samym dookreślenie w rozporządzeniu lekarzy upoważnionych do wystawiania zleceń na zaopatrzenie w wyroby medyczne jest uszczegółowieniem delegacji ustawowej. Tak więc mając na uwadze najwyższą jakość oraz wysoki standard udzielanych świadczeń zdrowotnych, a także dobro i bezpieczeństwo pacjenta, intencją ustawodawcy było wskazanie w rozporządzeniu jako lekarzy upoważnionych do wystawiania zleceń, lekarzy najbardziej kompetentnych do udzielenia danego świadczenia gwarantowanego. Nie jest bowiem zasadne, aby lekarz każdej specjalizacji posiadał uprawnienia do wystawiania zleceń na wszystkie wyroby medyczne.

RPO-716190-IV/12 z dnia 11 marca 2013 r. - w sprawie braku uregulowania kwestii odległości wież elektrowni wiatrowych od budynków mieszkalnych.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (09.04.2013 r.) poinformował, że obecnie prowadzone są prace mające na celu wdrożenie postanowień Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjętej przez Radę Ministrów w 2011 r. Zgodnie z tym dokumentem, zadaniem planowania przestrzennego będzie wyznaczenie stref dla rozwoju energetyki wiatrowej na poziomie krajowym i wojewódzkim i innych źródeł odnawialnych. Obowiązujące przepisy z zakresu planowania przestrzennego nie określają szczegółowych wymogów dotyczących lokalizowania elektrowni wiatrowych. Normy tego typu mogą być wprowadzane w aktach prawa miejscowego – uchwałach w przedmiocie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w ramach władztwa planistycznego, którym dysponują gminy. Na obszarach nie objętych planem miejscowym, lokalizacja inwestycji może następować na podstawie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego lub decyzji o warunkach zabudowy.

Nawiązując do propozycji zamieszczenia w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym regulacji dotyczących wymaganych odległości pomiędzy obiektami elektrowni wiatrowych a zabudową mieszkaniową, Minister

poinformował, że uzasadnionym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie ich w przepisach innych ustaw materialnych, np. ustawie – Prawo ochrony środowiska czy ustawie o ochronie przyrody. Zasady lokalizacji wszelkich inwestycji (w tym inwestycji związanych z odnawialnymi źródłami energii) stanowiąc będą przedmiot szczegółowych analiz prowadzonych przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Budowlanego, mającą opracować przepisy rangi ustawowej regulujące w sposób kompleksowy proces inwestycyjno-budowlany.

RPO-720364-V/12 z dnia 11 marca 2013 r. - w sprawie wątpliwości dotyczących konstytucyjności przepisu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wysokości opłat kancelaryjnych pobieranych w sprawach sądownoadministracyjnych.

Minister Sprawiedliwości (14.05.2013 r.) przedstawił stanowisko, zgodnie z którym brak jest podstaw do kwestionowania zgodności z Konstytucją RP regulacji zawartej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie wysokości opłat kancelaryjnych pobieranych w sprawach sądownoadministracyjnych. Ustawodawca przewidział w treści upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia określającego wysokość pobieranych opłat kancelaryjnych dualizm zasad ustalania ich stawek. Wytyczne dotyczące treści rozporządzenia nakazują uwzględnić w akcie wykonawczym dwie sytuacje. Pierwszą - polegającą na wydawaniu dokumentów (odpisów, zaświadczeń, wyciągów i innych dokumentów), kiedy opłata kancelaryjna pobierana jest za każdą stronę oraz drugą - polegającą na wydawaniu odpisu orzeczenia z uzasadnieniem sporządzonego na wniosek, kiedy opłata kancelaryjna nie może przekroczyć dwustu złotych.

RPO-673013-V/11 z dnia 12 marca 2013 r. - w sprawie sytuacji podatkowej spadkobierców papierów wartościowych i udziałów w spółkach kapitałowych.

Minister Finansów (15.04.2013 r.) poinformował, że w dniu 8 marca 2013 r. do łaski marszałkowskiej wpłynął poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Obecnie jest on przedmiotem opinii Biura Legislacyjnego Sejmu, opinii Biura Analiz Sejmowych w zakresie zgodności z prawem Unii Europejskiej oraz opinii organizacji samorządowych. Projekt ten wprowadza regulacje, w myśl których dla celów ustalania przez spadkobierców dochodu z odpłatnego zbycia odziedziczonych przez nich udziałów albo wkładów w spółdzielni, udziałów (akcji) w spółkach mających osobowość prawną oraz innych papierów wartościowych, a także tytułów uczestnictwa lub jednostek uczestnictwa w funduszach kapitałowych, w tym wykupu przez emitenta papierów wartościowych albo umorzenia jednostek uczestnictwa, tytułów uczestnictwa lub certyfikatów inwestycyjnych w funduszach kapitałowych – kosztami uzyskania przychodów są wydatki poniesione przez spadkodawcę w celu objęcia lub nabycia tych udziałów albo wkładów w spółdzielni, udziałów (akcji) w spółce mającej osobowość prawną oraz innych papierów wartościowych, a także na nabycie tych jednostek uczestnictwa, tytułów uczestnictwa lub certyfikatów inwestycyjnych w funduszach kapitałowych. Wprowadza on również zwolnienie z opodatkowania dochodów uzyskanych ze zbycia

udziałów albo wkładów w spółdzielni, udziałów i akcji w spółkach mających osobowość prawną oraz innych papierów wartościowych, a także tytułów uczestnictwa lub jednostek uczestnictwa w funduszach kapitałowych, otrzymanych w drodze darowizny, w części odpowiadającej kwocie zapłaconego podatku od spadków i darowizn. Rada Ministrów przedstawi stanowisko do tego projektu w trybie przewidzianym przez Regulamin pracy Rady Ministrów.

RPO-687675-IV/11 z dnia 18 marca 2013 r. - w sprawie stosowania instytucji wyłączenia sędziego w cywilnym postępowaniu egzekucyjnym.

Minister Sprawiedliwości (25.04.2013 r.) stwierdził, że postulowane rozwiązanie nie znajduje wystarczającego uzasadnienia. Trudno zgodzić się z poglądem, że w postępowaniu egzekucyjnym, a zwłaszcza w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi na czynności komornika, strony są pozbawione możliwości korzystania z instytucji wyłączenia sędziego. W aktualnym stanie prawnym istnieją gwarancje umożliwiające zainteresowanej stronie złożenie wniosku o wyłączenie sędziego także w sprawach rozpoznawanych na posiedzeniu niejawnym. W przypadku, gdy postępowanie jest wszczynane przez stronę lub uczestnika, to już w piśmie inicjującym to postępowanie może być zamieszczony wniosek o wyłączenie sędziego. Informacje dotyczące sędziów orzekających w poszczególnych sądach lub wydziałach sądów są udostępniane na stronach internetowych sądów. Można je także uzyskać w sekretariacie sądu. Jeżeli taki wniosek nie został zgłoszony w piśmie inicjującym postępowanie, to strona lub uczestnik może to uczynić jeszcze przed rozpoznaniem sprawy. W razie wydania na posiedzeniu niejawnym orzeczenia, które podlega zaskarżeniu, w zażaleniu można podnieść zarzut naruszenia prawa procesowego polegającego na wydaniu orzeczenia przez osobę, która podlegała wyłączeniu. Uwzględnienie propozycji wprowadzenia rozwiązań, które umożliwiłyby stronie postępowania egzekucyjnego uzyskanie - jeszcze przed wydaniem rozstrzygnięcia - informacji o składzie sądu rozpoznającego skargę na czynności komornika musiałoby polegać na zawiadomieniu stron o przydzieleniu sprawy do rozpoznania konkretnemu sędziemu i wyznaczeniu terminu na zgłoszenie ewentualnego wniosku o wyłączenie sędziego. Takie rozwiązanie należy jednak uznać za wadliwe. Prowadziłoby ono do znacznego przedłużenia postępowania. Rola proponowanej zmiany ograniczałaby się w istocie do tych spraw, w których orzeczenie wydane na posiedzeniu niejawnym nie podlega zaskarżeniu. Zazwyczaj są to sprawy dotyczące kwestii o drugorzędnym znaczeniu.

RPO-726654-V/13 z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie utrudnień w dostępie do pediatrycznej opieki zdrowotnej.

Minister Zdrowia (17.04.2013 r.) poinformował, że Ministerstwo Zdrowia na bieżąco monitoruje sytuację w systemie ochrony zdrowia i reaguje na każdy sygnał świadczący o możliwości niewłaściwej realizacji świadczeń opieki zdrowotnej. W Ministerstwie Zdrowia trwają prace nad projektem nowelizacji ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym. Prezes NFZ przekazał do konsultacji projekt zmiany

zarządzenia w sprawie nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej, mający na celu m.in. poprawę jakości świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych dzieciom. Narodowy Fundusz Zdrowia prowadzi prace analityczne nad zmianą wyceny świadczeń pediatrycznych. W Ministerstwie Zdrowia opracowano projekt założeń do projektu ustawy o instytucjach systemu ubezpieczenia zdrowotnego, przewidującej utworzenie Urzędu Ubezpieczeń Zdrowotnych. Podstawowym obszarem działalności Urzędu będzie taryfikacja świadczeń, mająca istotne znaczenie dla zapewnienia racjonalności i gospodarności przy wydatkowaniu ograniczonych zasobów finansowych, którymi dysponuje system opieki zdrowotnej. Ministerstwo Zdrowia podejmuje działania mające na celu zwiększanie liczby jednostek szkolących lekarzy, przyczyniając się do zwiększenia liczby dostępnych miejsc szkoleniowych. Ponadto Ministerstwo corocznie stara się zapewnić znaczne środki na przyznawanie etatów rezydentkich. Umieszczenie pediatrii w wykazie dziedzin priorytetowych powinno przyczynić się do wzrostu zainteresowania lekarzy podejmowaniem szkolenia specjalizacyjnego w tej dziedzinie ze względu na możliwość ustalenia wyższego zasadniczego wynagrodzenia miesięcznego lekarza rezydenta odbywającego specjalizację w ww. dziedzinie.

RPO-710608-V/12 z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie trudnej sytuacji finansowej instytutów medycznych.

Minister Zdrowia (12.04.2013 r.) wyjaśnił, że kontrola NIK objęła pięć na szesnaście instytutów badawczych działających w obszarze nauk medycznych. Cztery kontrolowane instytuty mają poważne problemy finansowe, natomiast zdecydowaną większość instytutów charakteryzuje stabilna sytuacja finansowa. Środki finansowe na naukę, w formie dotacji na prowadzenie działalności statutowej, przyznaje minister właściwy do spraw nauki i szkolnictwa wyższego. Podstawą przyznawanej dotacji jest m.in. wynik przeprowadzanej okresowo oceny parametrycznej jednostki. Medyczne instytuty badawcze w tej procedurze kategoryzacji uzyskały bardzo dobre wyniki.

Podejmowanie decyzji dotyczących funkcjonowania instytutu należy do dyrektora oraz rady naukowej instytutu. Minister nadzorujący dany instytut sprawuje jedynie nadzór nad zgodnością działań instytutu z przepisami prawa i statutem oraz realizacją przez instytut podstawowych zadań, jak również prawidłowością wydatkowania środków publicznych. Dyrektorzy instytutów badawczych zostali zobowiązani do przedkładania comiesięcznych informacji na temat aktualnej sytuacji instytutu oraz podejmowanych działań naprawczych i restrukturyzacyjnych. W związku z nieskutecznymi działaniami naprawczymi wdrażanymi przez dyrektorów niektórych zadłużonych instytutów oraz pogarszającą się sytuacją ekonomiczną tych placówek zostało podjętych szereg decyzji dotyczących funkcjonowania jednostek.

Trwają prace nad poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy o instytutach badawczych, który zawiera propozycje wprowadzenia do przepisów ustawy dwóch instytucji prawnych (program naprawczy i zarząd komisaryczny), które znajdą zastosowanie wobec instytutów badawczych będących w trudnej kondycji finansowej. Proponowane w projekcie rozwiązania daje ministrowi narzędzia, przy pomocy

których będzie miał realny wpływ na podejmowane działania naprawcze. Ponadto podjęte zostały prace nad założeniami do ustawy o szpitalach klinicznych.

RPO-712795-I/12 z dnia 21 marca 2013 r. - wystąpienie do Ministra Skarbu Państwa w sprawie działań na rzecz wyrównywania szans kobiet na rynku pracy.

Minister Skarbu Państwa (08.04.2013 r.) poinformował, że w dniu 7 marca 2013 r. podpisał, opublikowany następnego dnia na stronie internetowej Ministerstwa, dokument „Dobre praktyki w zakresie zapewnienia zrównoważonego udziału kobiet i mężczyzn w organach spółek z udziałem Skarbu Państwa”. Minister Skarbu Państwa rekomenduje stosowanie dobrych praktyk w procesach naboru do organów spółek z udziałem Skarbu Państwa w zakresie, w jakim nie pozostaje to w sprzeczności z przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Stosowanie zasady zrównoważonego udziału kobiet i mężczyzn do doboru składu osobowego powinno spowodować zapewnienie przynajmniej 30% średniego udziału niedoreprezentowanej płci wśród wszystkich członków rad nadzorczych wybieranych i powoływanych przez Ministra Skarbu Państwa. W spółkach publicznych oraz kluczowych zakłada się osiągnięcie tego wskaźnika w perspektywie do roku 2015. Stosowanie wytycznych zaleca się w szczególności spółkom z udziałem Skarbu Państwa notowanym na Giełdzie Papierów Wartościowych, bowiem z danych dostępnych Ministerstwu Skarbu Państwa wynika, że te spółki cechuje niski odsetek udziału kobiet w organach zarządczych i nadzorczych.

RPO-537470-IV/06 z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie kwestii związanych z postępowaniem egzekucyjnym.

Minister Sprawiedliwości (25.04.2013 r.) poinformował o trwających pracach nad kompleksową zmianą przepisów dotyczących statusu zawodowego komorników sądowych oraz finansowania ich działalności. W Założeniach projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw przewidziano gruntowne zmiany przepisów normujących sądowe postępowanie egzekucyjne, m.in. zmianę trybu wnoszenia skarg na czynności komornika, która wyeliminuje zjawisko pozbawienia dostępu do akt egzekucyjnych osób trzecich wnoszących skargi na czynności komornika. W obowiązującym stanie prawnym istnieje możliwość złożenia do sądu wniosku o obniżenie opłaty egzekucyjnej w razie dobrowolnej spłaty zadłużenia. Problematyka ta będzie rozważana także w ramach prac nad projektem przepisów dotyczących finansowania działalności egzekucyjnej komorników sądowych. Ograniczenie egzekucji z wierzytelności o świadczenia wynikające z umów cywilnoprawnych przewiduje przepis art. 833 § 2 k.p.c., dlatego wprowadzanie zmian przepisów w tym zakresie nie wydaje się potrzebne. W założeniach został uwzględniony problem egzekucji świadczeń wyrażonych w walutach obcych. Postulat wprowadzenia regulacji dotyczących udziału osób pokrzywdzonych działaniami komornika w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym przeciwko temu komornikowi zostanie wzięty pod uwagę w ramach prac nad nowelizacją przepisów dotyczących statusu zawodowego komorników

sądowych. Przewiduje się, że projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw zostanie poddany konsultacjom społecznym i uzgodnieniom międzyresortowym, a po ich zakończeniu zostanie przekazany do prac parlamentarnych w drugiej połowie 2013 r. Prace zmierzające do nowelizacji przepisów dotyczących statusu zawodowego komorników sądowych i finansowania ich działalności znajdują się jeszcze na etapie koncepcyjnym.

RPO-678199-IV/11 z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie kontaktów osoby ubezwłasnowolnionej z rodziną bądź innymi osobami bliskimi.

Minister Sprawiedliwości (30.04.2013 r.) stwierdził, że z punktu widzenia prawa materialnego, uprawnienie osoby ubezwłasnowolnionej do kontaktów z rodzicem, który nie sprawuje nad nim opieki, jak również z innymi osobami bliskimi, nie wymaga zmian ustawodawczych. Problem dotyczy raczej norm prawa procesowego, które w obecnym kształcie wyłączają urzeczywistnienie omawianego prawa ubezwłasnowolnionych osób w sprawach o wykonanie kontaktów z dzieckiem. W tej mierze Minister Sprawiedliwości w pełni podziela argumenty Rzecznika Praw Obywatelskich wskazujące na potrzebę zapewnienia skutecznej ochrony praw osób niepełnosprawnych. W związku z powyższym przy dokonywaniu najbliższej nowelizacji z zakresu prawa rodzinnego rozważona zostanie koncepcja odpowiedniej zmiany przepisów prawa formalnego, która by umożliwiła skuteczną ochronę prawną realizacji przez rodziców kontaktów z ubezwłasnowolnionym całkowicie dzieckiem.

RPO-715580-V/12 z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie nowych egzaminów na prawo jazdy.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (10.05.2013 r.) poinformował, że w ocenie resortu nowe przepisy nie naruszają praw nabytych przyszłych i obecnych kierowców, a przyjęte rozwiązania prawne dotyczące poszczególnych uprawnień do kierowania pojazdami wynikają ze zobowiązań Polski jako kraju członkowskiego UE oraz implementacji przepisów w tym zakresie.

RPO-677932-IV/11 z dnia 21 marca 2013 r. - w sprawie braku regulacji prawnej umożliwiającej zwolnienie stron postępowania cywilnego od kosztów przeprowadzonej mediacji.

Minister Finansów (27.05.2013 r.) wyjaśnił, że w dniu 6 lutego 2013 r. Minister Sprawiedliwości zwrócił się z prośbą o uzupełnienie wykazu prac Rady Ministrów o projekt założeń projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Wśród rekomendowanych rozwiązań wskazuje się zaliczenie kosztów mediacji do wydatków w rozumieniu ustawy o kosztach sądowych oraz zwolnienie od opłaty sądowej wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem. Obecnie trwają prace nad włączeniem ww. projektu do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów. W ramach tych prac w Ministerstwie Finansów analizowane są koszty wskazane przez Ministerstwo Sprawiedliwości w załączonym do wniosku teście regulacyjnym.

Ostateczne stanowisko Ministra Finansów odnośnie do projektu zostanie wypracowane po przedstawieniu bardziej szczegółowego materiału (projektu założeń), w którym zostanie zawarta szczegółowa analiza skutków finansowych wprowadzenia projektowanych rozwiązań.

RPO-690709-II/11 z dnia 22 marca 2013 r. - w sprawie postępowania z osobami nietrzeźwymi w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych.

Komendant Główny Policji (15.04.2013 r.) poinformował, że obecne rozwiązanie, umożliwiające umieszczanie osób nietrzeźwych w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (PdOZ) powinno mieć charakter doraźny i funkcjonować jedynie do czasu utworzenia w całym kraju sieci wyspecjalizowanych placówek, które zapewniałyby odpowiednią pomoc lekarską osobom nietrzeźwym. Wymaga to jednak nowych rozwiązań systemowych. Komenda Główna Policji od wielu lat postuluje odpowiednią zmianę ustawy o wychowaniu w trzeźwości. Wsparcie Rzecznika Praw Obywatelskich w tej inicjatywie stanowiłoby nieocenioną pomoc w zakresie poprawy bezpieczeństwa osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

Odnosząc się do sugestii niewystarczającego systemu nadzoru funkcjonariuszy Policji nad umieszczonymi w PdOZ osobami doprowadzonymi do wytrzeźwienia, Komendant Główny Policji podkreślił, że policyjne pomieszczenia tworzone są przede wszystkim dla osób zatrzymanych, podejrzewanych o popełnienie przestępstw lub wykroczeń, a nie dla wymagających odpowiedniej opieki lekarskiej pacjentów, za jakich powinno się uważać osoby doprowadzane w celu wytrzeźwienia. Komenda Główna Policji rozważała kwestię zapewnienia osobom umieszczonym w PdOZ całodobowej opieki medycznej, jednak byłoby to rozwiązanie przekraczające możliwości finansowe Policji. Zważywszy na fakt, że rozwiązanie umożliwiające umieszczanie osób nietrzeźwych w PdOZ powinno mieć charakter czasowy, aspekt zapewnienia w PdOZ całodobowej opieki lekarskiej wydaje się być niecelowy.

RPO-700317-II/12 z dnia 25 marca 2013 r. - w sprawie wykonywania kary pozbawienia wolności z poszanowaniem godności skazanych.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (17.04.2013 r.) przychylił się do wniosku Rzecznika i poinformował, że właściwe merytorycznie komórki organizacyjne Centralnego Zarządu Służby Więziennej podejmą stosowne prace legislacyjne celem zmiany przepisów dotyczących stosowania dodatkowego wizjera do węzła sanitarnego w celi mieszkalnej. Problematyka zapewnienia osobom osadzonym niekrępującego korzystania z urządzeń sanitarnych stanowi obszar stałego zainteresowania administracji Służby Więziennej ukierunkowany na działania inwestycyjne i remontowe mające na celu uzyskanie optymalnych warunków wykonywania czynności sanitarnych i higienicznych gwarantujących poszanowanie godności ludzkiej i intymności.

RPO-727680-III/13 z dnia 26 marca 2013 r. - w sprawie prawa osób prowadzących gospodarstwo rolne do świadczenia pielęgnacyjnego.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (16.04.2013 r.) wyjaśnił, że zgodnie z obowiązującymi przepisami rolnik, który nie wykonuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, niezależnie od wielkości gospodarstwa rolnego, może ubiegać się o świadczenie pielęgnacyjne, jeżeli spełnia warunek zawarty w ustawie o świadczeniach rodzinnych, czyli jest osobą, która w związku z koniecznością sprawowania opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny nie podejmuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Naczelny Sąd Administracyjny w wiążącej dla sądów administracyjnych uchwale z dnia 11 grudnia 2012 r. (sygn. akt I OPS 5/12) dokonał odmiennej wykładni przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych i stwierdził, że prowadzenie gospodarstwa rolnego, pomimo że nie mieści się w definicji zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej jest równoznaczne z prowadzeniem działalności i wykonywaniem pracy w tym gospodarstwie. Zdaniem NSA okoliczność ta przesądza, że rolnikowi nie przysługuje świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Na skutek ww. uchwały, nawet pomimo tego, że nie ma ona mocy wiążącej w stosunku do organów właściwych realizujących świadczenia rodzinne, wiele z tych organów odmawia rolnikom przyznania świadczenia pielęgnacyjnego, pomimo że przepisy ustawy o świadczeniach rodzinnych tego nie zabraniają. W dniu 3 kwietnia 2013 r. wpłynął do Sejmu RP poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych, który dotyczy ujednoczenia zasad przyznawania osobom prowadzącym gospodarstwo rolne świadczenia pielęgnacyjnego i specjalnego zasiłku opiekuńczego. Zgodnie z projektowaną zmianą wprowadzony zostanie przepis jednoznacznie wskazujący, że niewykonywanie pracy w gospodarstwie rolnym, potwierdzone stosownym oświadczeniem, jest równoznaczne ze spełnieniem warunku rezygnacji lub niepodejmowania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

RPO-701427-VII/12 z dnia 26 marca 2013 r. - w sprawie zasad przeprowadzania widzeń w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (25.04.2013 r.) podzielając argumentację zawartą w wystąpieniu Rzecznika poinformował, że wystosuje do dyrektorów jednostek penitencjarnych polecenie wyznaczenia w porządkach wewnętrznych dni widzeń, które będą realizowane w ważne dni świąteczne, niezależnie od obrządku oraz pozostałe dni ustawowo wolne od pracy.

RPO-719142-III/12 z dnia 27 marca 2013 r. - w sprawie zasad udzielania zwolnień od zajęć służbowych żołnierzom oddającym honorowo krew.

Minister Obrony Narodowej (16.05.2013 r.) podzielił stanowisko Rzecznika i zapowiedział, że w Ministerstwie Obrony Narodowej zostaną podjęte kroki legislacyjne w celu nowelizacji ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, mające na celu uregulowanie zwolnienia od zajęć służbowych żołnierza zawodowego

w celu oddania krwi oraz na czas niezbędny do przeprowadzenia zleconych przez stację krwiodawstwa okresowych badań lekarskich.

Część 2

Wybór spraw indywidualnych

ZESPÓŁ II

RPO-704195-II/12

Do Rzecznika skierował pismo skazany przebywający w Zakładzie Karnym w S., w którym podnosił, iż rozmowy telefoniczne z podmiotami, o których mowa w art. 8 § 3 k.k.w. (obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym) są limitowane co do długości ich trwania, jak i częstotliwości z jaką można je wykonywać oraz podlegają kontroli, a w porządku wewnętrznym Zakładu nie ma w tej sprawie żadnych dodatkowych regulacji i obowiązują ogólne zasady prowadzenia rozmów telefonicznych przez skazanych.

Wnioskodawca kwestionował również treść obowiązującego druku prośby kierowanej do Dyrektora jednostki w sprawie wyrażenia zgody na przyjęcie do zakładu sprzętu audiowizualnego. Wynika z niej bowiem, że wnoszący prośbę zobowiązany jest do złożenia oświadczenia, iż nie będzie rościł żadnych pretensji w stosunku do administracji Zakładu Karnego w przypadku uszkodzenia lub zaginięcia sprzętu od momentu dostarczenia go do jednostki do czasu wydania wnioskującemu.

Analiza tekstu zarządzenia Dyrektora Zakładu Karnego w S. w sprawie porządku wewnętrznego jednostki wykazała, iż rzeczywiście w dokumencie tym nie ma żadnych szczegółowych regulacji dotyczących prowadzenia rozmów telefonicznych z podmiotami, wymienionymi w art. 8 § 3 k.k.w.

Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w S. o rozważenie możliwości podjęcia stosownych działań mających na celu uregulowanie omawianej kwestii w porządku wewnętrznym Zakładu, wskazując, iż zebrane dotychczas przez Rzecznika doświadczenia prowadzą do wniosku, że kodeksowa regulacja rozmów telefonicznych z w/w podmiotami jest niewystarczająca i powinna zostać doprecyzowana w porządkach wewnętrznych jednostek penitencjarnych.

Z wyjaśnień Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w S. wynika, iż w Zakładzie Karnym w S., mimo że zapisy porządku wewnętrznego jednostki nie regulują kwestii prowadzenia przez skazanych rozmów telefonicznych z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym, to rozmowy te nie są reglamentowane (co do ilości i czasu trwania) oraz nie podlegają kontroli. Dyrektor Okręgowy uznał jednak wniosek Rzecznika i zapewnił, że podjął stosowne działania

mające na celu doprecyzowanie w porządkach wewnętrznych jednostek mu podległych przedmiotowego zagadnienia.

Odnośnie treści prośby w sprawie posiadania sprzętu RTV przez skazanego Dyrektor Okręgowy podzielił pogląd Rzecznika, iż zapis zawarty na druku wniosku o „braku odpowiedzialności w przypadku uszkodzenia sprzętu audiowizualnego” jest mało precyzyjny i poinformował, że w w/w Zakładzie Karnym zostanie wprowadzony nowy druk przedmiotowej prośby, w którym zostanie wyłączona odpowiedzialność Zakładu wyłącznie w przypadku uszkodzenia lub zaginięcia sprzętu po jego wydaniu do użytkowania w celi mieszkalnej.

RPO-662218-II/12

Do Rzecznika skierował skargę Pan Grzegorz N., który żalił się m.in. na brak właściwej opieki lekarskiej w Zakładzie Karnym w K. Wyniki przeprowadzonego przez Rzecznika postępowania wyjaśniającego pozwoliły uznać skargę w powyższym zakresie za uzasadnioną.

Ustalono, iż wnioskodawca został przyjęty przez lekarza po upływie 42 dni od dnia zapisu (30.08.2012 r.). Mimo podejmowanych w dniu 16 września 2012 r. interwencji nadal nie zapewniano mu świadczenia. Został przyjęty przez lekarza dopiero w dniu 11 października 2012 r. Działania administracji Zakładu były niezgodne z obowiązującym w jednostce Porządkiem Wewnętrznym, w którym wskazano, że czas oczekiwania na poradę lekarską wynosi maksymalnie 14 dni. Naruszone zostało także prawo wnioskodawcy do świadczeń lekarskich, określone w art. 115 Kodeksu karnego wykonawczego.

RPO-650025-II/10

Rzecznik prowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie skargi Pana Cezarego P. Wnioskodawca podnosił, iż w Areszcie Śledczym w P. weryfikacja poprzez ważenie zakwestionowanej gramatury posiłku odbywa się bez obecności skazanego.

Przeprowadzone czynności potwierdziły zarzut. W ocenie Rzecznika jest to niewłaściwa praktyka. Osadzony zwracając się z wnioskiem o zważenie otrzymanej porcji wyraża swoje wątpliwości, co do prawidłowości określonego działania administracji więziennej, zatem powinien mieć możliwość uczestniczenia w weryfikacji gramatury otrzymanego posiłku. Osoba pozbawiona wolności przebywająca w warunkach izolacji, w myśl art. 109 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, ma prawo do otrzymania trzech posiłków dziennie, o odpowiedniej wartości odżywczej. Przeprowadzenie procedury zmierzającej do rozstrzygnięcia spornej kwestii w obecności obu stron powinno leżeć również w interesie administracji – eliminuje okoliczności, które mogłyby dawać asumpt do formułowania przez osadzonego kolejnych zarzutów.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w P. podzielił stanowisko Rzecznika i poinformował, iż kierownicy podległych mu jednostek penitencjarnych zostali

zobligowani do podjęcia działań organizacyjnych zapewniających obecność osadzonych podczas ważenia spornych porcji.

Mając powyższe na uwadze skargę należy uznać za uzasadnioną.

RPO-672440-II/11

Rzecznik prowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie skargi Pana Dariusza P., który kwestionował prawidłowość postępowania administracji Aresztu Śledczego w R. z jego korespondencją urzędową.

Dokonane czynności pozwalają uznać skargę wnioskodawcy za uzasadnioną. Pismo urzędowe zostało odebrane od skazanego przez administrację jednostki penitencjarnej w dniu 18 sierpnia 2011 r., przekazane zaś do placówki pocztowej w dniu 24 sierpnia 2011 r. Należy stwierdzić zatem, że nastąpiło naruszenie § 17 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, który stanowi, że „korespondencja skazanego jest wysyłana przez administrację zakładu karnego, nie później niż drugiego dnia roboczego od daty jej przekazania przez skazanego, o ile nie podlega zatrzymaniu z przyczyn, o których mowa w art. 105 § 4 Kodeksu karnego wykonawczego”. W związku z tym, iż upłynął długi czas nie można ustalić, kto z funkcjonariuszy zaniedbał swoje czynności służbowe.

Mając na uwadze powyższe Dyrektor Aresztu Śledczego w R. zobowiązał kierowników działów podległych mu służb odpowiedzialnych za postępowanie z korespondencją do pisemnego przedstawienia procedury mającej na celu uniknięcie podobnej sytuacji w przyszłości.

RPO-525836-II/06

Do Rzecznika zwrócił się Pan Jerzy K., który żalił się, że po przetransportowaniu do Aresztu Śledczego w W.-B. nie otrzymał wyżywienia dietetycznego oraz leków, zleconych przez lekarza w poprzedniej jednostce.

W toku podjętego postępowania ustalono, że w dniu 3 sierpnia 2012 r. Pan Jerzy K. został przetransportowany z Aresztu Śledczego w R. do Aresztu Śledczego w W.-B. Zebrane w sprawie informacje potwierdziły, że po przybyciu do Aresztu Śledczego w W.-B. osadzony nie otrzymał leków i wyżywienia dietetycznego zleconych przez lekarza w poprzedniej jednostce.

Z ustaleń poczynionych w toku postępowania wyjaśniającego wynika, że przyczyną wystąpienia nieprawidłowości było niewłaściwe sporządzenie zastępczej dokumentacji medycznej w Areszcie Śledczym w R., z którą skazany został przetransportowany. Nie zawierała ona informacji niezbędnych do zachowania prawidłowego toku leczenia osadzonego, tj. pełnego opisu diagnozowania i leczenia, w tym leczenia farmakologicznego.

Uchybienia wystąpiły również po stronie Aresztu Śledczego w W.-B. Informacja o tym, jakie wyżywienie winien otrzymać osadzony była dostępna dla administracji Aresztu Śledczego w W.-B. dzięki systemowi informatycznemu

Noe.NET, a mimo to nie zapewniono mu wyżywienia zgodnego z zaleceniami lekarza.

W świetle poczynionych ustaleń skarga osadzonego została uznana za zasadną. Rzecznik zwrócił się z prośbą do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. o podjęcie stosownych działań w celu zapobieżenia wystąpieniu w przyszłości podobnych nieprawidłowości.

RPO-722360-II/13

Do Rzecznika zwrócił się Osadzony, przebywający w Zakładzie Karnym w R. Żalił się na sposób przeprowadzenia u niego badań na obecność środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie. Ponieważ nie zgadzał się z pozytywnym wynikiem testów, poprosił o zweryfikowanie ich przy pomocy badań laboratoryjnych, jednakże odmówiono mu takiej procedury.

Badając tą sprawę, Rzecznik zwrócił się do właściwego Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej z pytaniem, czy respektowano w przypadku Osadzonego przepis § 4 ust 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, ich dokumentowania oraz weryfikacji.

Z dokonanych ustaleń wynika, iż doszło w tym zakresie do nierespektowania postanowień wskazanego rozporządzenia i faktycznie uniemożliwiono osadzonemu przeprowadzenie badań laboratoryjnych, w sytuacji, gdy ten kwestionował wyniki pierwszego badania nieinwazyjnego.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej poinformował Rzecznika, iż podjął stosowne kroki, celem wyeliminowania podobnych sytuacji w przyszłości i zwrócił się w tej sprawie do Dyrektora Zakładu Karnego, w którym przebywał Osadzony.

RPO-712673-II/12

W toku rozpoznawania skargi skazanego, przebywającego w Zakładzie Karnym w W., stwierdzono m.in. sytuację, w której Sąd Okręgowy w W. zmienił decyzję Komisji Penitencjarnej Zakładu Karnego w W. i przywrócił skazanemu podgrupę klasyfikacyjną R-2. Przepis art. 7 § 5 k.k.w. przewiduje, że po rozpoznaniu skargi sąd orzeka o utrzymaniu w mocy, uchyleniu albo zmianie zaskarżonej decyzji. Z nadesłanego materiału źródłowego wynika, że po wpłynięciu do Zakładu Karnego postanowienia, sporządzono projekt oceny okresowej i Komisja Penitencjarna postanowiła zmienić skazanemu podgrupę klasyfikacyjną.

Procedura ta byłaby dopuszczalna jedynie w sytuacji uchylenia przez sąd zaskarżonej decyzji. W tym przypadku sąd przywrócił skazanemu podgrupę, nie było zatem potrzeby jej ponawiania, a nawet rodzi ona wątpliwości w zakresie jej dopuszczalności – to sąd kontroluje decyzję komisji, nie zaś odwrotnie.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w W. podzielił wątpliwości Rzecznika i polecił przeprowadzenie w Zakładzie Karnym w W. szkolenia, mającego na celu zapobieżenie wystąpienia w przyszłości analogicznych sytuacji.

RPO-717469-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Marcin K., przebywający w Zakładzie Karnym Nr 1 w S.-O. Żalił się on na wprowadzenie w tej jednostce czasowych wyłączeń dopływu energii elektrycznej do cel mieszkalnych i spowodowanie tym niedogodności, polegających na niezapewnieniu w celi mieszkalnej w porze zimowej oświetlenia odpowiedniego do czytania oraz oświetlenia umożliwiającego korzystanie z kąpaka sanitarnego.

W toku podjętych czynności ustalono, że ze względów oszczędnościowych w Zakładzie Karnym w S.-O. wprowadzono ograniczenia dostaw energii. Dotyczyły one zarówno gniazd wtykowych, jak i oświetlenia, z uwagi na to, że były one zasilane jednym obwodem elektrycznym. Wyłączenia prądu następowały w dniach od poniedziałku do piątku, w godzinach między 8.30 a 12.00. Godziny wyłączeń dobrano w taki sposób, aby brak prądu powodował możliwie najmniejsze utrudnienia dla osadzonych.

Z zebranych w sprawie informacji wynika, że cele mieszkalne, w których przebywał osadzony, spełniały warunki w zakresie oświetlenia określone w art. 110 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego (zapewniały oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy). W celach mieszkalnych, w których przebywał osadzony, kąpaki sanitarne były w pełni zabudowane, od podłogi do sufitu. Mimo, iż drzwi do kąpoków sanitarnych wyposażone były w szybę umożliwiającą dopływ światła dziennego, brak oświetlenia sztucznego w kąpaku sanitarnym w godzinach przerw w dopływie energii elektrycznej, mógł skutkować niezapewnieniem dostatecznego oświetlenia kąpaka. W związku z powyższym w tej części skarga osadzonego została uznana za zasadną.

Jak wynika z informacji uzyskanych od Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w O., z dniem 5 marca 2013 r. w Zakładzie Karnym Nr 1 w S.-O. zrezygnowano ze stosowania przerw w dostawie energii elektrycznej do cel mieszkalnych.

RPO-655076-II/10

Skazany, przebywający w Zakładzie Karnym w W., podniósł m.in. zarzut uniemożliwienia mu, w dniach od 10 stycznia do 15 lutego 2013 r., wysłania dokumentów stanowiących dowody w sprawie toczącej się przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka ze względu na fakt, iż Zakład Karny nie wysyła na koszt jednostki korespondencji formatu A-4.

Jego korespondencja w jednym przypadku została bowiem przez funkcjonariuszkę Służby Więziennej błędnie zakwalifikowana jako przesyłka zwykła i zwrócona mu celem doklejenia znaczków o wartości wymaganej dla przesyłek o znacznej wadze.

Z nadesłanych przez administrację więzienną wyjaśnień wynika, że omawiana korespondencja znacznie przekraczała wagę określoną w § 18 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. z 2003 r. Nr 152, poz. 1493) zgodnie z którym skazanemu nieposiadającemu środków pieniężnych przysługuje od administracji zakładu karnego papier, koperty oraz znaczki pocztowe na dwie przesyłki listowe ekonomiczne w miesiącu, o masie do 20 g., a w szczególnie uzasadnionych przypadkach może on otrzymać znaczki także na dalszą korespondencję.

Należy jednak zauważyć, że na podstawie § 22 wskazanego powyżej rozporządzenia koszty przesłania wniosków, skarg i próśb ponosi skazany, a jeżeli nie posiada pieniędzy, otrzymuje od administracji zakładu karnego papier, koperty i znaczki pocztowe poza limitem określonym w § 18.

Przedmiotowe pismo zostało wnioskodawcy zwrócone, na co wniósł on skargę do Dyrektora Zakładu Karnego w W., a następnie (w związku z uznaniem jej za bezzasadną) do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K.

Decyzją z dnia 26 kwietnia 2013 r. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w K. uchylił stanowisko Dyrektora Zakładu Karnego w W. i uznał za zasadny zarzut dotyczący niewysłania korespondencji do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Niewysłanie wspomnianej w skardze korespondencji było ewidentnym błędem funkcjonariuszki pełniącej służbę w sekretariacie, polegającym na potraktowaniu przesyłki skazanego jako zwykłej, wysyłanej w trybie § 18 rozporządzenia, zamiast w trybie § 22. Dlatego też skargę uznano za zasadną.

Celem wyeliminowania podobnych sytuacji w przyszłości, z funkcjonariuszką winną wykonania swoich obowiązków służbowych w sposób niedbały, Dyrektor Zakładu Karnego przeprowadził rozmowę instruktazową, a z dniem 1 czerwca 2013 r. zostanie ona przeniesiona do pełnienia służby w innym dziale.

RPO-721527-II/13

Osadzony, przebywający w trakcie konwojowania w Zakładzie Karnym w B.–F., podniósł m.in. zarzuty dotyczące braku wystarczającego czasu na wypoczynek nocny oraz niezabezpieczenia bagażu. Znalazły one potwierdzenie w toku rozpoznawania wniosku.

Przesłane przez administrację więzienną materiały źródłowe nie pozwoliły określić godziny umieszczenia skarżącego w celi mieszkalnej, jak również nie zawarto informacji, w której celi skarżący został zakwaterowany.

Ma to istotne znaczenie, ponieważ ze względu na krótki okres pobytu osadzonych w jednej celi mieszkalnej, w przypadku zaistnienia zdarzenia nadzwyczajnego i zgłoszenia (bądź stwierdzenia przez funkcjonariuszy, mimo prób ukrycia przez poszkodowanego) tego faktu w jednostce docelowej, powstałyby realne trudności w określeniu uczestników oraz przebiegu zdarzenia.

W kwestii niezabezpieczenia bagażu należy zauważyć, iż w wyjaśnieniach zawarto informację, że zarządzenie Dyrektora Zakładu Karnego w B.–F. Nr 146/2010

nie dotyczy przebywających „na nocleg”, co ma wyłączyć ich z procedury zabezpieczania przedmiotów osadzonych w workach depozytowych. W nadesłanej kopii zarządzenia zakreślono zaś § 13 ust. 1 – 3 określające wydanie osadzonemu przedmiotów niezbędnych do funkcjonowania, co wskazuje na zastosowanie go wobec skarżącego. W stanowisku Dyrektora zawarto stwierdzenie, że o rzekomych brakach nie można jednoznacznie stwierdzić, iż zostały one zagubione w Zakładzie Karnym, gdyż skarżący był w transporcie trzy dni. Stosowanie wobec przebywających „na nocleg” § 13 ust. 4 i 5 zarządzenia pozwoliłoby wyeliminować zarzuty osadzonych co do zagubienia rzeczy stanowiących ich własność. Dlatego też skargę, w tym aspekcie, uznano za zasadną.

Dyrektor Zakładu Karnego poinformował Rzecznika o podjętych krokach mających na celu zabezpieczanie rzeczy prywatnych osadzonych przebywających „na nocleg” oraz możliwość precyzyjnego określania czasu i miejsca ich zakwaterowania.

RPO-716093-II/13

Do Rzecznika zwrócił się Pan Artur S., przebywający w Zakładzie Karnym w W. Żalił się on m. in., że został umieszczony w celi mieszkalnej, która nie posiadała pełnego wyposażenia, określonego w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Przeprowadzone czynności wyjaśniające wykazały, że skarżący został zakwaterowany w celi mieszkalnej po jej remoncie, polegającym między innymi na całkowitej zabudowie kąpika sanitarnego. Z uwagi na panujące przeludnienie administracja jednostki dążyła do jak najszybszego oddania wyremontowanych cel do użytku. Cella została zasiedlona, mimo iż nie została jeszcze w pełni wyposażona (brak było lustra i drzwiczek do szafki), braki zostały uzupełnione dopiero po kilku tygodniach.

Dokonane ustalenia wykazały, że wyposażenie celi, w której osadzony został zakwaterowany, nie spełniało wymogów przewidzianych w obowiązujących przepisach. W związku z powyższym w tej części skarga osadzonego została uznana za zasadną.

RPO-723444-II/13

Do Rzecznika skierował skargę Pan Sławomir F, który żalił się, że w Zakładzie Karnym w W. warunki łaźni nie zapewniają poczucia intymności podczas kąpieli.

W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego ustalono, że w łaźni Zakładu nie ma ścianek oddzielających stanowiska natryskowe.

Rzecznik stoi na stanowisku, że tak jak w całym procesie wykonywania kary pozbawienia wolności, również w kwestii sposobu udzielania kąpieli osadzonym obowiązuje zasada humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności, z poszanowaniem ich godności. Mając powyższe na względzie należy przyjąć, że kąpiel osadzonych powinna odbywać się w warunkach zapewniających każdemu osadzonemu minimum intymności, odpowiadających pod tym względem ogólnie przyjętym w społeczeństwie standardom. Realizacją tych założeń jest zapewnienie

podczas kąpieli każdemu osadzonemu wyodrębnionego – za pomocą ścianek działowych lub innego rodzaju osłon – stanowiska prysznicowego.

Stanowisko Rzecznika w kwestii powinnośi zapewnienia osadzonym korzystającym z łaźni większej intymności podziela Centralny Zarząd Służby Więziennej. Rzecznik pismem z dnia 15 marca 2010 r. został poinformowany, że przedstawiciele Biura Kwatermistrzowsko-Inwestycyjnego Centralnego Zarządu Służby Więziennej, w toku przeprowadzanych kontroli łaźni w zakładach karnych i aresztach śledczych, zwracają uwagę na konieczność wykonania ścianek działowych między stanowiskami prysznicowymi tak, aby zapewnić jednemu osadzonemu jedno stanowisko.

RPO-714322-II/12

Do Rzecznika skierował skargę Pan Dariusz P., w której podnosił, iż Sąd Okręgowy Wydział Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych odmówił przyjęcia jego skargi złożonej w trybie art. 7 Kodeksu karnego wykonawczego na decyzję o zastosowaniu wobec niego środków przymusu bezpośredniego w Areszcie Śledczym w W. jako niedopuszczalnej z mocy prawa. Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające pozwoliło uznać skargę za uzasadnioną.

Analiza akt sądowych wykazała, że w/w Sąd wydał zarządzenie o odmowie przyjęcia skargi, bowiem decyzja o zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego nie została wydana przez organ wymieniony w art. 2 pkt 3-6 i 10 k.k.w. Przedmiotową decyzję – zdaniem Sądu – wydał dowódca zmiany, co oznacza, iż skazanemu skarga nie przysługuje.

W ocenie Rzecznika w omawianej sprawie doszło do naruszenia prawa do złożenia skargi przysługującego osobie pozbawionej wolności.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 lipca 2010 r. w sprawie stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej precyzyjnie określa, kto i w jakich sytuacjach decyduje o zastosowaniu środka przymusu. Generalną zasadą jest, że decyzję podejmuje kierownik jednostki lub osoba go zastępująca. Funkcjonariusz Służby Więziennej może natomiast samodzielnie decydować o zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego w przypadku usiłowania zamachu na życie lub zdrowie ludzkie, usiłowania ucieczki przez osadzonego, a także w pościgu za osadzonym lub inną osobą. W takiej sytuacji o zastosowaniu i zaprzestaniu stosowania tych środków funkcjonariusz niezwłocznie melduje swojemu bezpośredniemu przełożonemu (w przypadku dowódcy zmiany dyrektora zakładu karnego/aresztu śledczego). Przyjęcie takiej informacji i akceptacja decyzji o zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego jest formą „legalizacji” przez kierownika jednostki decyzji, o której mowa. Kierownik jednostki ocenia zasadność i poprawność stosowania środków przymusu bezpośredniego, m.in. wysłuchuje osadzonego, odnotowuje swoje uwagi w notatce służbowej z zastosowania środków przymusu bezpośredniego, a przepis § 3 ust. 3 przywołanego rozporządzenia obliguje go do pouczenia skazanego o prawie do złożenia skargi do sądu penitencjarnego. Zatem w każdej sytuacji, gdy wobec

skazanego są stosowane środki przymusu bezpośredniego, ma on prawo złożenia skargi w trybie art. 7 k.k.w.

Ministerstwo Sprawiedliwości podzieliło wyżej przedstawione stanowisko Rzecznika. W ocenie Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości rola, jaką odgrywa w systemie prawa karnego wykonawczego skarga, umożliwiającą zaskarżalność decyzji organów wykonawczych, nakłada szczególny obowiązek dbałości o właściwą wykładnię przepisu art. 7 k.k.w.

Z odpowiedzi udzielonej Rzecznikowi w przedmiotowej sprawie przez Dyrektora Departamentu Orzeczeń i Probacji wynika, iż zagadnienie stosowania właściwej wykładni przepisu art. 7 k.k.w. przez sądy pozostaje w bezpośrednim i stałym zainteresowaniu Ministerstwa Sprawiedliwości. Problematyka ta była przedmiotem szerszej analizy przeprowadzonej na zorganizowanej przez w/w Departament naradzie z udziałem sędziów penitencjarnych, która odbyła się w dniach 1 - 3 października 2012 r. W dniu 8 listopada 2012 r. do wszystkich Prezesów Sądów Apelacyjnych przesłano obszerne opracowanie dotyczące „Problematyki skarg składanych przez skazanych na podstawie art. 7 k.k.w. z uwzględnieniem interpretacji pojęć „decyzja organu” oraz „niezgodna z prawem”, z prośbą o przekazanie go do zapoznania się wszystkim sędziom, w zakresie których kompetencji pozostaje problematyka wykonywania orzeczeń karnych, ze szczególnym uwzględnieniem sędziów penitencjarnych. Ponadto, na kanwie wystąpienia Rzecznika, skierowano do wszystkich Prezesów Sądów Okręgowych pismo, w którym zwrócono uwagę na nieuprawnioną, nazbyt wąską interpretację dyspozycji art. 7 k.k.w.

RPO-708838-II/12

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Radosława H., przebywającego w Areszcie Śledczym w W. W piśmie tym osadzony podniósł m.in. zarzut przebywania w celi dwuosobowej z niezabudowanym kąciakiem sanitarnym.

Na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 17, poz. 147, ze zm.), zwrócono się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. o zbadanie zasadności m.in. wspomnianego zarzutu, jak również poinformowanie Rzecznika o wynikach dokonanych ustaleń.

Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające potwierdziło powyższy zarzut.

Biorąc pod uwagę powyższy stan faktyczny, jak również stanowisko Rzecznika przedstawione w wystąpieniu generalnym z dnia 17 marca 2011 r. w sprawie braku właściwej zabudowy kąciaków sanitarnych w jednostkach penitencjarnych (RPO-658709-II-702/10/MM), skarga Pana Radosława H. w części dotyczącej zarzutu przebywania w celi mieszkalnej z niezabudowanym kąciakiem sanitarnym została uznana za zasadną.

RPO-704604-II/12

Do Rzecznika skierował skargę Pan Oleksander V., który żalił się, że Sąd skazujący go prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności orzekł o

zwrocie dowodów rzeczowych, zatrzymanych w postępowaniu przygotowawczym. Jednak przez okres ponad 1 roku przedmioty te nie zostały mu zwrócone.

W przeprowadzonym postępowaniu wyjaśniającym ustalono, iż pismo dotyczące zwrotu wnioskodawcy dowodów rzeczowych omyłkowo pozostało w aktach sprawy i nie zostało przekazane do Biura Dowodów Rzeczowych przy Sądzie Rejonowym celem realizacji, gdzie owe dowody się znajdują. Ta nieprawidłowość spowodowała, że zwrot dowodów rzeczowych, do czasu napisania przez wnioskodawcę skargi, nie został wykonany. Zatem skargę należało uznać za uzasadnioną.

Wiceprezes Sądu Rejonowego poinformował Rzecznika, iż zostały podjęte wszelkie czynności, aby pismo o dowodach rzeczowych zostało przekazane do w/w Biura celem realizacji.

RPO-730907-II/13

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Mieczysława O., przebywającego w Areszcie Śledczym w W. W swoim piśmie podniósł zarzut długiego oczekiwania na badania, które miały być przeprowadzone w trybie pilnym. Przeprowadzone postępowanie potwierdziło powyższy zarzut.

Jak ustalono, Pan Mieczysław O. na pilne badanie USG jamy brzusznej oczekiwał 21 dni, natomiast na badanie cystoskopii pęcherza moczowego oczekuje nadal. Natomiast z zaleceń wydanych podczas konsultacji urologicznej z dnia 26 listopada 2012 r. oraz wywiadu chorobowego wyraźnie wynika, że na powyższe badania powinien zostać przyjęty w trybie priorytetowym.

Mając powyższe na uwadze, skarga została uznana za zasadną.

RPO-727344-II/13

Do Rzecznika zwrócił się ze skargą Pan Marek U., który obecnie jest osadzony w Zakładzie Karnym w P. W swoim wniosku podnosił on m. in., że podczas pobytu w Zakładzie Karnym w S. osadzono go w celi przejściowej, razem z osobami palącymi wyroby tytoniowe, podczas gdy zgłaszał on funkcjonariuszom Służby Więziennej, że nie pali papierosów. Rzecznik zwrócił się z prośbą do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Ł. o zbadanie sprawy.

Z poczynionych w sprawie Pana Marka U. ustaleń wynika, że w dniach: 25-26.02.2013 r., a następnie od dnia 26.02.2013 r. do dnia 1.03.2013 r., jako niepalący, został on umieszczony w celi przejściowej nr 12 (A-I), a następnie w celi nr 7 (B-I) w Zakładzie Karnym w S. z osadzonymi używającymi wyroby tytoniowe. Dalsze rozmieszczenie Pana Marka. U., po pobyciu w celi przejściowej, nie naruszało już jego praw. W związku z tym, że poczynione ustalenia potwierdziły zarzuty zawarte w skardze Pana Marka U. Dyrektor Okręgowy w Ł. uznał skargę w tym zakresie za zasadną.

Wnioskodawcę poinformowano o stanowisku Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Ł.

ZESPÓŁ IV

RPO-727396-IV/13

Do Rzecznika wpłynął wniosek Pana Jana R. domagającego się przeprowadzenia postępowania administracyjnego w sprawie zmiany stanu wody na gruncie oraz odprowadzania wód na jego grunt z gruntów sąsiednich.

W dniu 7 września 2010 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w K. rozpoznało zażalenie Pana Jana R. na bezczynność organu – Burmistrza Miasta K.-Z. i zażalenie to zostało uznane za zasadne. Zainteresowany zanim wystąpił do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w K. kilkakrotnie kierował do organu I instancji prośby o interwencję w sprawie spływu wód na jego działkę i odwodnienia drogi. Wskazywał przy tym na różne przyczyny zmiany stanu wód na należącym do niego gruncie i różnych sprawców naruszeń powodujących te zmiany. Wnioski skutkowały podjęciem przez organ I instancji czynności w sprawie, w szczególności wykonywaniem robót drogowych i dokonywaniem oględzin zalewanego terenu. Nie zostało jednak wszczęte postępowanie administracyjne na zasadach określonych w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 267). Biorąc pod uwagę treść art. 29 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 145 ze zm.) (dalej: Prawo wodne), właściwy organ jest zobowiązany do przeprowadzenia postępowania administracyjnego i ewentualnego wydania decyzji nakazującej właścicielowi gruntu przywrócenie stanu poprzedniego lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom w sytuacji, gdy spowodowane przez właściciela zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na grunty sąsiednie.

Mając to na uwadze, Rzecznik zwrócił się do Burmistrza Miasta K.-Z. o udzielenie wyjaśnień, czy Burmistrz K.-Z. podjął postępowanie administracyjne w tej sprawie w trybie art. 29 Prawa wodnego.

W odpowiedzi, Burmistrz Miasta K.-Z. poinformował, że w przedmiotowej sprawie nie było prowadzone postępowanie administracyjne. Wykonane zostało jedynie odwodnienie drogi w ramach jej modernizacji.

W związku z interwencją Rzecznika, Burmistrz Miasta K.-Z. pismem z dnia 7 czerwca 2013 r. zobowiązał się do niezwłocznego wszczęcia postępowania w powyższej sprawie uznając, że wykonanie odwodnienia drogi nie zwalnia z obowiązku przeprowadzenia postępowania w sprawie zmiany stanu wody na gruncie.

RPO-706364-IV/12

Do Rzecznika wpłynął wniosek Pana Mirosława D. dotyczący sytuacji mieszkaniowej Zainteresowanego. Na skutek konfliktów rodzinnych Wnioskodawca musiał opuścić mieszkanie, którego był najemcą. Pomimo, iż dysponował on prawomocnym wyrokiem sądowym orzekającym eksmisję rodziny ze spornego mieszkania, nie był w stanie wyegzekwować treści wyroku z tego względu, iż sąd w wyroku przyznał dłużnikom prawo do lokalu socjalnego.

Analizując podmiotową sprawę Rzecznik zwrócił się do Burmistrza Miasta O. o wskazanie dokładnych okoliczności faktycznych i prawnych powyższej sprawy. W odpowiedzi na wniosek, Burmistrz Miasta O. poinformował, że w związku z trudną sytuacją mieszkaniową, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej Miasta O. nie jest w stanie przyznać lokalu. Celem tymczasowego rozwiązania tej sytuacji, proponowano Panu M. umieszczenie go w schronisku dla osób bezdomnych.

Powyższe wyjaśnienia budziły wątpliwości Rzecznika co do zgodności z obowiązującym prawem. Zgodnie z ustawą z dnia 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, obowiązkiem gminy właściwej ze względu na położenie lokalu podlegającego opróżnieniu jest zapewnienie lokalu socjalnego. Zwolnienie z tego obowiązku z powodu niewystarczającego zasobu mieszkaniowego nie jest dopuszczalne. Ponadto proponowanie Wnioskodawcy miejsca w schronisku dla bezdomnych jest działaniem całkowicie nieracjonalnym, ponieważ Pan Mirosław D. jest najemcą mieszkania komunalnego i dysponuje prawomocnym wyrokiem eksmisyjnym wobec osób, które uniemożliwiają mu korzystanie z tego lokalu. W takiej sytuacji do obowiązków Gminy należy zapewnienie lokalu socjalnego dla dłużników. Bezczynność Gminy w tej sprawie naraża ją na odpowiedzialność odszkodowawczą określoną w art. 18 ustawy o ochronie praw lokatorów.

Odpowiadając na pismo, Burmistrz Miasta O. zobowiązał się do przyznania dla rodziny jednego z nowo budujących się mieszkań socjalnych na terenie Gminy O.

W toku dalszego badania sprawy Pan Mirosław D. otrzymał pismo, iż Zakład Gospodarki Mieszkaniowej dokonał wypowiedzenia umowy najmu lokalu mieszkalnego z uwagi na zaległości w opłacaniu czynszu, podczas gdy Wnioskodawca faktycznie w lokalu nie przebywał. Działania podjęte wobec Zainteresowanego, w odczuciu Rzecznika, były sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i poczuciem sprawiedliwości społecznej. Formalnie Pan Mirosław D. ponosił odpowiedzialność za dług obciążający lokal, jednak to gmina w pierwszej kolejności powinna podjąć działania zmierzające do wywiązania się ze swojego obowiązku-dostarczenia lokalu socjalnego dla dłużników Wnioskodawcy.

W wyniku działań prowadzonych w tej sprawie przez Rzecznika Pan Mirosław D. podpisał z Gminą umowę najmu innego lokalu mieszkalnego, natomiast dotychczasowe mieszkanie, którego był najemcą, zostało przeznaczone do rozbiórki.

RPO-688837-IV/11

Do Rzecznika wpłynął wniosek Pana Pawła N. z prośbą o pomoc w sprawie mieszkaniowej. Wnioskodawca zwrócił się do Urzędu Miasta S. o przyznanie lokalu komunalnego bowiem nie jest w stanie samodzielnie zadbać o poprawę swojej sytuacji mieszkaniowej.

Rzecznik, analizując podmiotową sprawę, zwrócił się do Burmistrza Miasta S. o informację dotyczącą warunków, które należy spełnić, aby uzyskać lokal z zasobu mieszkaniowego i czy Wnioskodawca spełnia te warunki. W odpowiedzi na pismo Rzecznika, Burmistrz Miasta S. poinformował, że w związku z trudną sytuacją

mieszkańcą brak jest możliwości przydzielenia odrębnego mieszkania zainteresowanemu, a także przedstawił warunki jakie należy spełnić aby ubiegać się o przyznanie lokalu socjalnego lub mieszkalnego z zasobu miasta.

Po przeanalizowaniu treści uchwały Rady Miasta S. w sprawie zasad wynajmowania lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy Rzecznik powziął wątpliwości co do zgodności niektórych jej postanowień z przepisami powszechnie obowiązującego prawa. W ocenie Rzecznika zapis dotyczący wynajmowania lokali mieszkalnych wyłącznie osobom pełnoletnim, które nie posiadają tytułu prawnego, a w przypadku małżonków żadnemu z nich nie przysługuje tytuł prawny do lokalu mieszkalnego położonego na terenie miasta lub miejscowości, należy uznać za sprzeczny z prawem. W związku z tym Rzecznik zwrócił się do Przewodniczącego Rady Miasta S. o podjęcie stosownych działań prawnych w celu wyeliminowania z obowiązujących przepisów gminnych regulacji, uzależniających udzielenie pomocy gminnej w postaci wynajęcia lokalu mieszkalnego na czas nieoznaczony od posiadania tytułu prawnego do innego lokalu mieszkalnego.

W odpowiedzi na wystąpienie, Przewodniczący Rady Miasta S. poinformował, że w najbliższym czasie zostaną podjęte działania zmierzające do dokonania zmian w uchwale w taki sposób, by wyeliminowano z obowiązujących przepisów gminnych regulacje, które budzą wątpliwości, co do zgodności z prawem.

26 czerwca 2013 r. wpłynęło do Rzecznika pismo Przewodniczącego Rady Miasta S., z którego wynikało, że z uchwały Rady Miasta S. w sprawie zasad wynajmowania lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy wyeliminowane zostały kwestionowane przez Rzecznika regulacje. Na potwierdzenie tej okoliczności Przewodniczący Rady Miasta S. przesłał kopię znowelizowanej uchwały.

RPO-712063-IV/12

Do Rzecznika wpłynęła skarga od osoby ubiegającej się o udzielenie pomocy mieszkaniowej ze strony gminy. Gmina odmawiając skarżącemu pomocy uzasadniła swoje stanowisko brakiem wolnych mieszkań. Niemniej sprawa niniejsza ujawniła, iż Rada Gminy nie uchwaliła zasad przyznawania lokali wchodzących w skład gminnego zasobu mieszkaniowego, do czego była zobowiązana na podstawie art. 21 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2001 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.).

W tej sytuacji Rzecznik zwrócił się do Przewodniczącego Rady Gminy wskazując, iż zasady wynajmowania lokali z gminnego zasobu mieszkaniowego są aktem prawa miejscowego, a w związku z tym brak wprowadzenia tych zasad przez gminę musi budzić zastrzeżenia z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości obywateli względem prawa i stan taki nie może być zaakceptowany w sytuacji, gdy w obowiązującym porządku prawnym na wspólnoty gminne nałożono ustawowy obowiązek zapewnienia ich członkom określonych potrzeb o charakterze socjalnym.

Co więcej, zaniechanie uchwalenia powyższych zasad przez Radę Gminy powoduje, że nie jest możliwa kontrola, gwarantowana obywatelom na podstawie art. 101 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.), mająca na celu ochronę uprawnień jednostki przed skutkami wykorzystania przez gminę swojej samodzielności poza granice wyznaczone przepisami prawa.

W związku z wystąpieniem Rzecznika Przewodniczący Rady Gminy pismem z dnia 8 marca 2013 r. poinformował, że Rada Gminy na sesji w dniu 24 stycznia 2013 r. podjęła uchwałę w sprawie uchwalenia Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy na lata 2013-2017 oraz zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego gminy.

W związku z powyższym Rzecznik poinformował wnioskodawcę o możliwości ubiegania się o pomoc mieszkaniową na zasadach w/w uchwały.